

ÖLJYNTORJUNTAOPERAATION SUUNNITTELU JA JOHTAMINEN RAJAVARTIOLAITOKSESSA

OHJE ALUSÖLJYVAHINGON
TORJUNTATOIMIEN JOHTAMISEKSI

OHJE ALUSÖLJYVAHINGON TORJUNTATOIMIEN JOHTAMISEKSI

Rajavartiolaitoksen julkaisu 2022

ISBN: 978-952-324-553-2 (PDF)

ISBN: 978-952-324-549-5 (painettu)

Kuvat: Rajavartiolaitos

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto	4
2	Öljyntorjuntaoperaation johtaminen ja suunnittelu -ohjeen tarkoitus ja rajaukset	6
2.1	Millainen on suuri alusöljyvahinko?	7
2.1.1	Suomenlahti	8
2.1.2	Saaristomeri	10
2.1.3	Pohjanlahti	12
2.2	Suuren alusöljyvahingon torjuntaoperaation johtamisen eri osa-alueet	13
2.3	Suuren alusöljyvahingon torjuntaoperaation vaiheet	15
3	Tilanneorganisaation perustaminen suuren alusöljyvahingon torjumiseksi	17
3.1	Pelastustoiminnan johtajuus ja operaatioon osallistuvien toimijoiden johtaminen yhteistoimintatilanteessa	20
4	Pelastustoiminnan johtajan tilanneorganisaatio ja sen toiminnot suuressa alusöljyonnettomuudessa	24
4.1	Pelastustoiminnan johtaja	27
4.1.1	Pelastustoiminnan johtajan toimivalta ja tehtävät	28
4.2	Sisäinen tiedonkulku	30
4.3	Johtokeskus - operaation toimeenpano (alle vuorokausi, <24H)	33
4.3.1	Meritoiminnan johtaja (Supreme On-Scene Commander, SOSOC)	36
4.3.2	Lentotoiminta	38
4.3.3	Torjunta rannikolla ja saaristossa	41
4.4	Suunnittelukeskus (24h+)	43
4.5	Logistiikka ja huolto	48
4.6	Talous ja dokumentointi	52
4.7	Oikeudellinen tuki	54
4.8	Ulkoinen viestintä	57
4.9	Sisäministeriö – Rajavartiolaitoksen esikunta ja pelastusosasto	61
4.10	Meripelastuslohkon johtoryhmä	64
5	Suuren alusöljyonnettomuuden torjuntaoperaation suunnitteluprosessi	66
5.1	Torjuntaoperaation päivittäinen aikataulu	68
6	Yleisjohtovastuun siirto Rajavartiolaitokselta pelastuslaitokselle	69
7	Koostetaulukko torjuntaoperaation johtamiseen osallistuvien tehtävistä	71

I. JOHDANTO

Itämeri on vilkkaasti liikennöity. Esimerkiksi pelkästään Suomenlahdella on kuljetettu viime vuosina 160 – 180 miljoonaa tonnia öljyä¹. On arvioitu, että öljysäiliöaluksesta voisi rikkoutua kaksi lastitankkia kerrallaan. Tämä tarkoittaisi pahimmillaan 30 000 tonnin öljyvuotoa². Määrä vastaa noin 1000 säiliörekallista öljyä meressä. Lyhyistä etäisyyksistä johtuen öljy kulkeutuu nopeasti rantaan, josta sen puhdistaminen on avomerellä tapahtuviin toimiin verrattuna 10 kertaa kalliimpaa. Siksi avomerellä tehtävillä tehokkailla torjuntatoimilla voidaan parhaimmillaan minimoida vahingon vaikutukset ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle.

Pelastuslaki (379/2011) uudistui 1.1.2019. Hallituksen esitys (HE 18/2018) asetti pelastuslain uudistukselle useita tavoitteita. Tämä OILART-projektin osana luotu ohje vastaa osaltaan seuraaviin pelastuslaille asetettuihin tavoitteisiin:

1. *”Yhteiskunnan voimavarat ovat kokonaisvaltaisesti ja koordinoitusti sidottu palvelemaan tavoitetilaa ja kaikkien toimijoiden olemassa olevat vahvuudet hyödynnetään tehokkaasti.*
2. *Käytössä on asiantuntijatason operatiivisten vastuiden osalta selkeästi järjestetty ja kokonaisvaltainen johtamisjärjestelmä, jossa asiantuntijoiden osaaminen on korkeatasoista ja torjuntaviranomaisilla on laissa määritellyt, riittävät päätöksentekovaltuudet.*
3. *Jatkuvasti toimintavarma järjestelmä on hyvin harjoitettu ja kykenevä pitkäaikaiseen toimintaan ja osaaminen on järjestelmän kaikilla tasoilla riittävä.”³*

Pelastuslain uudistuksen myötä vastuu alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnasta siirtyi ympäristöministeriöltä sisäministeriölle. Lain mukaan *”Rajavartiolaitos huolehtii*

*pelastustoiminnasta Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä tapahtuneissa alusöljyvahingoissa ja aluskemikaalivahingoissa ja sovittaa yhteen siihen varautumista”.*⁴

Suuressa alusöljyvahingossa Rajavartiolaitos vastaa tarvittaessa meripelastuksesta, aluksen tilanteen vakauttamisesta sekä avomerellä tapahtuvista torjuntatoimista. Pelastuslaitokset taas vastaavat alusöljyvahingon torjunnasta alueellaan, rannikon tuntumassa.

Jälkitorjuntaa ja ennallistamista koskeva lainsäädäntövastuu on ympäristöministeriöllä. Käytännössä kunnat vastaavat alueensa jälkitorjunta- ja ennallistamistoimista. Ympäristöministeriön hallinnonalalle kuuluu myös alusöljyonnettomuuden jätehuollon säätely. Nämä vastuut on kuvattu kuvassa 1.1.

Suuren alusöljyvahingon torjuntatoimet kestävät meripelastusoperaatioon verrattuna pitkään. Torjunnan johtaminen on käytössä olevien merellisten yksiköiden lisäksi ennen kaikkea torjuntaoperaation kokonaisuuden hallintaa sekä tiivistä yhteistyötä kansallisten ja kansainvälisten viranomaisien sekä muiden toimijoiden kanssa. Hyvä öljyntorjuntaoperaation johtaminen vaatii toimeenpanon lisäksi suunnittelua, torjuntatoimien ketjuttamista toisiaan tukevaksi kokonaisuudeksi sekä aktiivista operaation sisäistä ja ulkoista viestintää.

Tämä ohje tukee pelastustoiminnan johtajaa järjestämään suuressa alusöljyonnettomuudessa tarvittavat toiminnot johtamisrakenteeksi, jossa torjuntaoperaation aikana huomioon otettavat ja erillistä suunnittelua vaativat asiat on listattu ja ryhmitelty rakenteen eri osiksi.

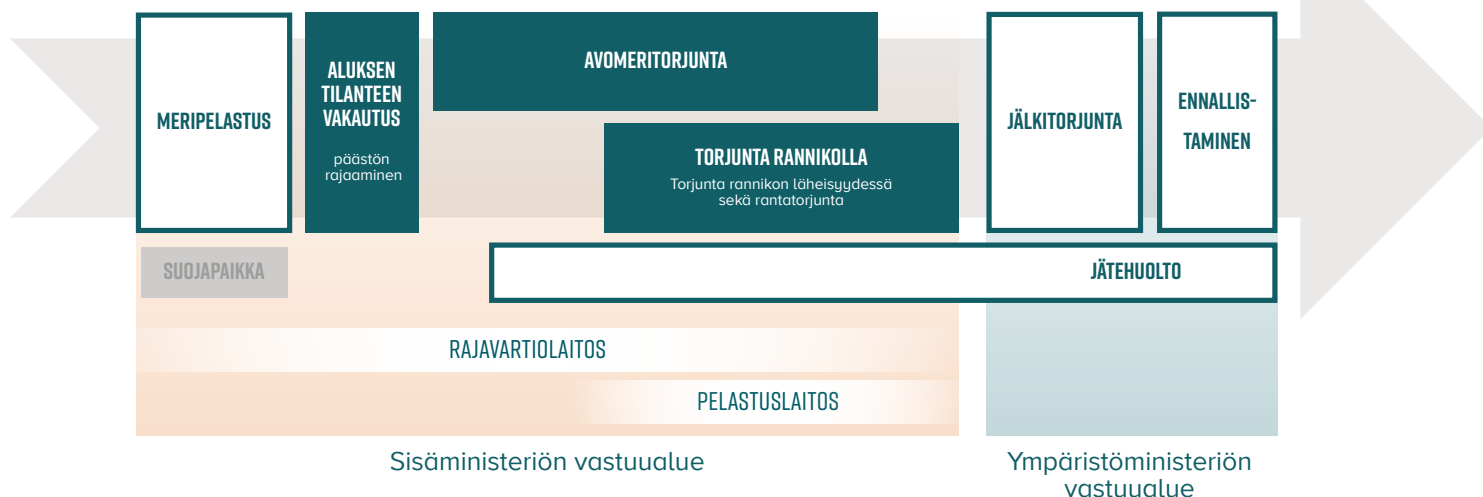
1 Vuonna 2019 määrä oli 180 miljoonaa tonnia ja vuonna 2020 160 miljoonaa tonnia.

2 Suomen ympäristövahinkojen torjunnan kokonaisselvitys 2017-2025 (<http://urn.fi/URN:BN:978-952-11-4827-9>, viitattu 25.5.2021)

3 HE 18/2018

4 Pelastuslaki 379/2011, 27a§

YMPÄRISTÖVAHINGOJEN TORJUNTAOPERAATION AIKAJANA

Kuva 1.1. Suuren alusöljyvahingon eri vaiheet sekä vastuuministeriöt. Sisäministeriön vastuulla on meripelastus, aluksen tilanteen vakautus sekä torjunta merellä ja rannikolla. Jälkitorjunnan ja ennallistamisen osalta vastuu on Ympäristöministeriön hallinnonalalla. Ympäristöministeriö vastaa myös jätehuollon säätelystä. Tämä ohje koskee Rajavartiolaitoksen johtamia toimia: aluksen tilanteen vakautus ja avomeritorjunta sekä sivuaa torjuntaa rannikon tuntumassa.

Ohje on luotu viranomaisyhteistyössä lukuisissa eri työpajoissa. Lisäksi ohjeen pohjana on hyödynnetty olemassa olevia kansallisia, kansainvälisiä ja Rajavartiolaitoksen sisäisiä toimintamalleja ja prosesseja mahdollisimman pitkälle⁵. Tällä on haluttu varmistaa, että ympäristövahinkojen torjunta istuu luonnolliseksi osaksi Rajavartiolaitoksen muuta toimintaa ja niissä sovellettavia johtamisen ja suunnittelun toimintamalleja.

Tämä ohje keskittyy suuren alusöljyvahingon torjuntaoperaation johtamiseen niiltä osin, kun toiminta on Rajavartiolaitoksen yleisjohtovastuulla. Vaikka ohje keskittyykin suuren vahingon torjunnan johtamiseen ja

suunnitteluun, on se rakennettu siten, että sitä voi ja kannattaa soveltaa myös pienemmän torjuntaoperaation johtamisessa.

Tämä ohje antaa työkaluja suunnitella ja johtaa olemassa olevien öljyntorjuntaresurssien ja asiantuntijoiden joukkoa pitkäkestoisen ja suuren alusöljyvahingon torjuntatoimissa.

Öljyntorjuntaoperaation tavoitteena on minimoida yhteiskunnalle, ihmisille, elinkeinoille, omaisuudelle ja ympäristölle koituvat vahingot. Parhaaseen lopputulokseen päästään, kun yhteiskunnan olemassa olevat resurssit keskitetään oikeisiin toimiin oikeassa paikassa.

Mitä tämä ohje koskee? Suuren alusöljyvahingon torjuntaoperaation suunnittelu ja johtaminen Rajavartiolaitoksessa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Mikä muutos johti ohjeen tarpeeseen? Merellisen öljyntorjunnan kehittämisvastuu siirtyi sisäministeriölle pelastuslain (379/2011) muutoksen yhteydessä 1.1.2019. Rajavartiolaitos johtaa alusöljyvahinkojen torjuntaa talousvyöhykkeellä ja aavalla selällä.

Minkä ongelman ohje ratkaisee? Kuinka olemassa olevia joukkoja ja resursseja käyttäen suunnitellaan ja johdetaan suuren ja pitkäkestoisen alusöljyvahinko-operaation kokonaisuus tilanteessa, jossa Rajavartiolaitos toimii yleisjohtovastuussa.

5 Mm. Ympäristöhallinnon antamat ohjeet, MoMeVa ja Meripelastusohje.

2. ÖLJYNTORJUNTAOPERAATION JOHTAMINEN JA SUUNNITTELU – OHJEEN TARKOITUS JA RAJAUKSET

Suurelta alusöljyonnettomuudelta pohjoisella Itämerellä on onneksi välttytty. Suomessa on arvioitu, että kahden lastitankin rikkoutuminen on mahdollinen skenaario.¹ Tällaisesta tapauksesta koituisi kuukausia kestävä operaatio merellä ja rannikolla. Esimerkiksi Meksikonlahden öljyonnettomuuden torjuntatoimiin osallistui parhaimmillaan 45 000 henkilöä².

Erityisesti kapeilla vesialueillamme öljy ei kunnioita valtion rajoja. Suuri öljyntorjuntaoperaatio vaatii onnettomuusalueen mailta hyvin harjoiteltua yhteisyyttä. Suomen kannalta keskeiset ympäristövahinkojen torjunnan yhteistyösopimukset ovat Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskeva yleissopimus (1974, 1992) eli ns. Helsingin sopimus, sekä pohjoismaisen yhteistyön Kööpenhaminan sopimus.³ Suomessa on naapurimaiden kanssa myös kahdenvälisiä yhteistyösopimuksia. Kaikissa näissä sopimuksissa onnettomuuden ilmoitus- ja hälytysjärjestelmät sekä avunpyyntäminen on pyritty harmonisoimaan.

Rajavartiolaitoksessa alusöljyonnettomuuden johtaminen avomerellä kuuluu merivartiostojen vastuulle. Vartiosto asettaa pelastustoiminnan johtajan, joka vastaa öljyntorjunnan kokonaisuuden johtamisesta ja viranomaistoiminnan yhteensovittamisesta Pelastuslain (379/2011) mukaisin valtuuksin.

Suuren alusöljyonnettomuuden kokonaisuuden johtaminen vaatii myös Rajavarti-

olaitoksen esikunnan eri osastojen erityisasiantuntemusta ja tukea. Vartioston oma henkilöstö ei riitä pitkäkestoisen operaation johtamiseen ja siksi myös muiden vartiostojen tuki on tarpeen. Toinen merivartiosto voi esimerkiksi ottaa vastuun päivittäistoiminnan johtamisesta tai komentaa henkilöstöä ympäristövahinkojen torjuntaa johtavan vartioston käyttöön.

Tämän ohjeen tarkoituksena on auttaa pelastustoiminnan johtajaa organisoimaan kansallinen ja kansainvälinen viranomaisyhteistyö torjunnan tavoitteiden saavuttamiseksi. Ohje auttaa organisoimaan toiminnan ja tehtävät sekä suunnittelemaan operaatiota yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Tavoitteena on, että oikeat torjuntatoimet toteutetaan oikeaan aikaan oikeassa paikassa.

Hyvin organisoitu, suunniteltu ja johdettu öljyntorjuntaoperaatio minimoi yhteiskunnalle, ihmisille, elinkeinoille, omaisuudelle ja ympäristölle syntyvät vahingot ja siten onnettomuudesta aiheutuneet kokonaiskustannukset. Se on öljyntorjunnan tavoite ja tämä ohje auttaa torjuntatöiden johtajaa saavuttamaan tavoitteen yhdessä muiden viranomaisten kanssa. Öljyntorjunnassa keskeistä on lisäksi organisoida operaation dokumentointi sekä hallinto ”aiheuttaja maksaa” -periaatteen toteutumiseksi. Operaation aikana pelastustoiminnan johtajan tulee pyrkiä minimoimaan vahingon kokonais seuraukset. Tässä avomerellä tehdyillä oikeilla ja oikea-aikaisilla toimilla on kes-

1 Suomen ympäristövahinkojen torjunnan kokonaisselvitys 2017-2025 (<http://urn.fi/URN:IS-BN:978-952-11-4827-9>, viitattu 25.5.2021)

2 Meksikonlahden onnettomuuden tutkimusraportti, s. 133 (GPO-OILCOMMISSION.pdf, viitattu 25.5.2021)

3 HELCOM-manuaali (HELCOM-Manual-on-Co-operation-in-Response-to-Marine-Pollution.pdf, viitattu 25.5.2021), Kööpenhaminan sopimus (<https://copenhagenagreement.org> -> manualen, viitattu 25.5.2021).

keinen merkitys. Kaikki toimet tulee olla myöhemmin perusteltavissa – eli hyvin dokumentoitu – korvauksia koskevia neuvotteluja varten. Paras lähestymistapa olisi käsitellä Suomen yhteistä korvaushakemusta

yhtenä kokonaisuutena. Siksi myös torjuntaoperaation aikana torjuntatoimet tulisi miettiä kokonaisuutena.

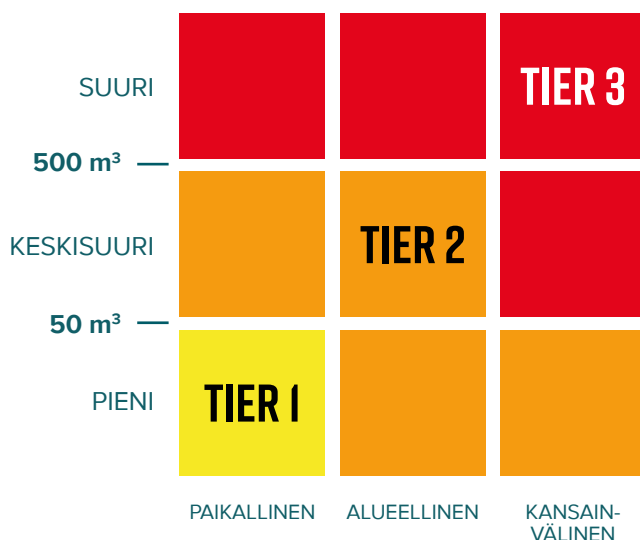
2.1 MILLAINEN ON SUURI ALUSÖLJYVAHINKO?

Kansainvälinen merenkulkuorganisaatio (IMO) luokittelee alusöljyonnettomuudet kolmeen eri luokkaan sen laajuuden ja ranta- etäisyyden suhteen. Ajatuksena on, että suuri öljypäästö, jolla on sekä kansallisia ja kansainvälisiä vaikutuksia kuuluu haastavimpaan TIER3 -luokkaan. TIER1-luokan paikallinen pieni päästö taas on pienemmän organisaation johdettavissa ja torjuntaresursseja tarvitaan rajallisemmin. Useissa maissa myös operaation johtovastuut luokitellaan TIER-jaottelun mukaisesti.

Siten luokittelua voi käyttää myös kommunikoinnin ja vastuun väliseenä.¹

Kuva 2.1. esittää merellä tapahtuvan öljyonnettomuuden ”TIER1”, ”TIER2” ja ”TIER3” -luokituksen mukaisen jaottelun. Kuvassa keltaisella on merkitty paikallinen ja pieni TIER1 -operaatio, oranssilla TIER2- ja punaisella TIER3-öljyonnettomuus.

Tämä ohje keskittyy TIER2- ja ennen kaikkea TIER3-luokkaan, eli vaikutuksiltaan suurimman öljyonnettomuuden johtamiseen ja

Kuva 2.1. Kansainvälisen merenkulkuorganisaation (IMO) merellisten öljyvahinkojen luokitusjärjestelmä. TIER3 -onnettomuus on suuri tai keskikokoinen öljypäästö kaukana merellä. Tällaiseen onnettomuuteen tarvitaan kansainvälistä apua ja resursseja.

Suomessa TIER-luokituksen käyttäminen on uutta. TIER-luokituksen määrittelyt voidaan tehdä seuraavasti:

Koko:

- Pieni = 0-50 m³
- Keskisuuri = 50-500 m³
- Suuri = yli 500 m³

Paikallisuus:

PAIKALLINEN = pelastuslaitos hoitaa torjuntatoimet paikallisesti TAI avomerellä 1-2 torjunta-alusta vastaa keräystoiminnasta. Yksi organisaatio johtaa operaation, ei tarvita laajaa yhteistoimintaa merellä muiden kanssa.

ALUEELLINEN = esim. kaksi organisaatiota tarvitaan tapauksen hoitamiseen: kaksi pelastuslaitosta ja/tai RVL ja pelastuslaitos ja/tai RVL ja Merivoimat. Vaihtoehtoisesti RVL ja yksi naapurimaa.

KANSAINVÄLINEN = esim. vaatii laajasti pelastuslaitosten, valtakunnallista ja Itämeren maiden torjuntakalustoa. Useampi pelastuslaitos, RVL ja naapurimaat.

¹ TIER-luokitusta ja siihen liittyviä torjuntatoimia kuvataan mm. IPIECA:n oppaassa Volume 14 — Guide to Tiered Preparedness and Response (<https://www.amn.pt/DCPM/Documents/TieredResponse.pdf>, viitattu 25.5.2021)

suunnitteluun avomerellä. Näissä tapauksissa perustetaan tässä ohjeessa määritelty tilanneorganisaatio. Tässä esitetyt periaatteet ovat sovellettavissa kuitenkin myös pienempiin ja paikallisiin Rajavartiolaitoksen johtamiin alusöljyvahinkoihin.

Ennen pelastuslain uudistamista Suomessa määritettiin moniviranomaisyhteistyönä öljyntorjunnan tavoitetasot erikseen Suomenlahdelle, Saaristomerelle ja Pohjanlahdelle. Ajatuksena on ollut, että alueella tyypillisesti liikkuvan öljysäiliöaluksen kaksi lastitankkia voisi rikkoutua ja niiden sisältö valua mereen. Koska eri merialueilla liikkuu eri kokoisia aluksia, mereen valuvan öljyn kuutiomäärät – eli öljyntorjunnan tavoitetasot – ovat erilaiset eri alueille.

Suomenlahdella kansallisten ja kansainvälisten viranomaisten tulisi pystyä torjumaan

30 000 t öljyä, Saaristomerellä 20 000 t ja Pohjanlahdella 5000 t.²

Sen lisäksi, että eri merialueilla on erilaiset öljyntorjunnan tavoitetasot, poikkeavat alueet myös luonteeltaan toisistaan. Suomenlahdella kalustoa on saatavilla muuta maata paremmin, Saaristomerellä mahdollisesti likaantuvan rantaviivan pituus on valtava ja torjunnan logistiset haasteet suuria, Pohjanlahdella etäisyydet ovat pitkiä ja torjuntakaluston saaminen onnettomuuspaikalle vie todennäköisesti muuta maata pidempään.

Jääolosuhteissa öljyntorjunta on kaikkialla haastavaa, mm. siihen soveltuvan torjuntakaluston rajallisuuden vuoksi. Jääolosuhteissa toisaalta öljy liikkuu hitaammin, joten sen vaikutuksia voi rajata pienemmälle alueelle.

2 Suomen ympäristövahinkojen torjunnan kokonaisselvitys 2017-2025 (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4827-9>, viitattu 25.5.2021)

2.1.1 SUOMENLAHTI

Suomenlahdella on arvioitu, että alusöljyonnettomuus, jossa veteen joutuisi 30 000 tonnia öljyä olisi mahdollinen. Suomenlahti on vilkkaasti liikennöity ja sen kautta kuljetetaan vuodessa 160 miljoonaa tonnia öljyä. Vallitsevat tuulensuunnat Suomenlahdella ovat lounaasta, joskin tuuli mistä tahansa ilmansuunnasta on mahdollinen. Siten Viron alueella sattuvan alusöljyonnettomuuden seurauksena öljy voi nopeasti ajelehtia Suomen torjuntavastuulle.

Kapealla Suomenlahdella öljy rantautuu todennäköisesti muutaman vuorokauden kuluessa. Joissain sääolosuhteissa öljy voi jäädä merelle pidemmäksikin aikaa, jolloin sen keräämiseen ja liikkeen hidastamiseen on enemmän aikaa. Rikkonaisella rannikolla likaantuvan rantaviivan pituus voi olla satoja kilometrejä. Siksi torjuntatoimien kes-

kittäminen nopeasti onnettomuusalueelle kaikella saatavilla olevalla kalustolla on toiminnan ytimessä.

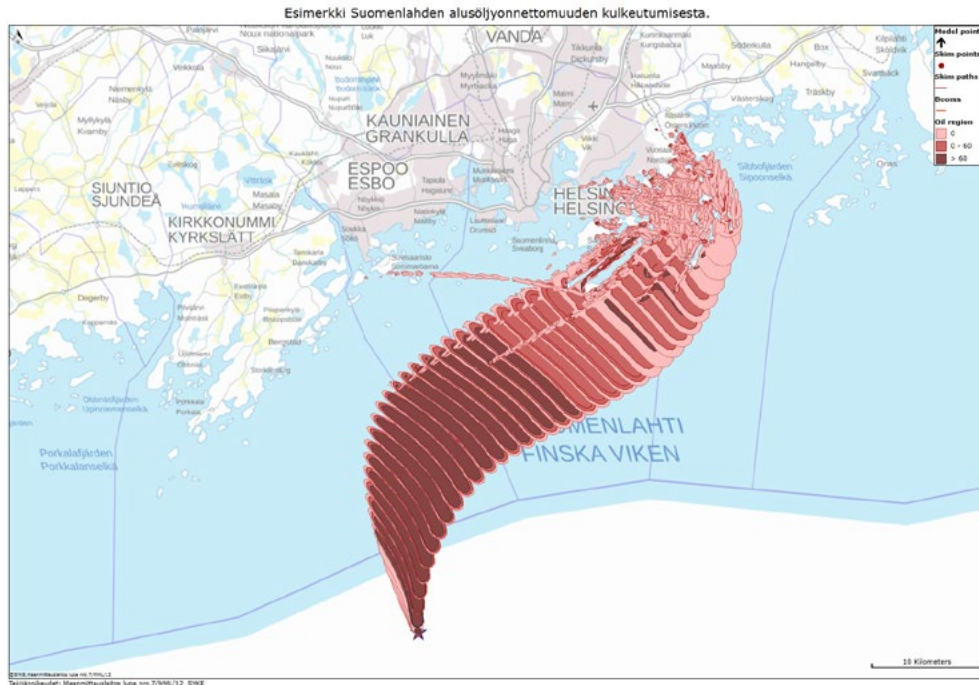
Torjuntatyöt voivat aiheuttaa viiveitä meriliikenteelle, sillä väyläalueita voidaan joutua sulkemaan. Rannikolla ja saaristossa on paljon teollisuutta, asutusta ja vapaa-ajanviettoalueita. Siksi ekologiset ja sosioekonomiset vahingot tällä alueella voivat nopeasti nousta suuriksi. Oikein ajoitetut toimet avomerellä minimoivat onnettomuuden kokonaiskustannuksia tehokkaimmin.

Kuvassa 2.2. on esitetty esimerkki alusöljyonnettomuudesta, jossa mereen joutuu 30 000 tonnia raakaöljyä kuuden tunnin kuluessa. Simulaation mukaan öljy muodostaa pisimmillään 14 kilometriä pitkän ja 1,5 kilometriä leveän lautan, joka lähestyy Helsinkiä tuulen kääntyessä poikittain. Öljy

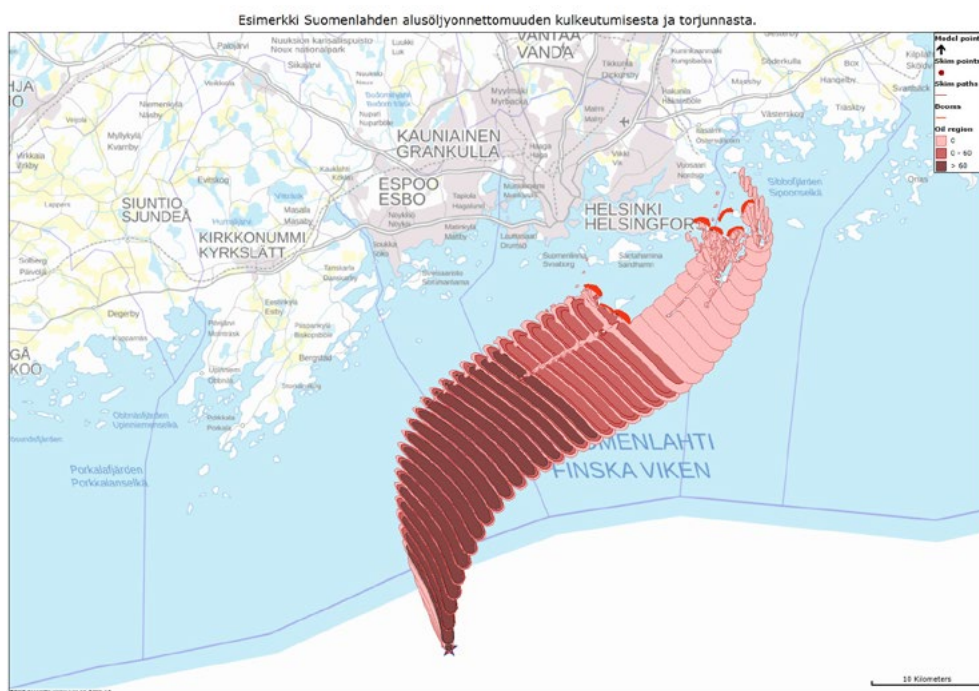
saavuttaa Helsingin rannat alle neljässä vuorokaudessa.¹

Torjuttavuudeltaan poikittain rannikkoa lähestyvä laaja ja runsaasti öljyä sisältävä lautta on erittäin haasteellinen. Yksi avo-

- 1 Laskelmat löytyvät BORIS2-ympäristövahinkojen torjunnan tietojärjestelmästä. Mallit on laskenut Kalervo Jolma käyttäen Sergey Ovsienkon SpillMod -simulaatio-ohjelmistoa.

Kuva 2.2. Esimerkki öljyn kulkeutumisesta alusöljyonnettomuudessa, jossa 30 000 tonnia raakaöljyä pääsee valumaan mereen kuuden tunnin aikana. Simulaation mukaan öljystä muodostuu 14 km pitkä ja 1,5 km leveä lautta. Tässä esimerkissä öljy saavuttaa Helsingin rannat 93 tunnissa, eli alle neljässä vuorokaudessa, mikäli torjuntatoimia ei tehdä. Mallinnettu öljyn kulkeutuminen on kuvattu kartassa punaisen eri sävyin.

Kuva 2.3. Esimerkki 30 000 tonnin alusöljyonnettomuuden torjunnasta. Osa torjuntatoimista tehdään avomerellä, osa rannikon tuntumassa. Mallinnettu öljyn kulkeutuminen on esitetty kartalla punaisen eri sävyin. Öljyntorjuntapuomit on esitetty kirkkaan punaisina viivoina.

meripuomitusta voi olla maksimissaan kilometrin mittainen.² Siten poikittain etenevän öljylautan hidastaminen vaatii useampia erillisiä puomituksia. Öljyä on niin paljon, että lautan liike tuskin hidastuisi yhden puomituksen avulla: öljy pääsee puomin yli, ali ja ympäri ja siksi kenties tarvittaisiin perättäisiä puomituksia. Kuvassa 2.3. on esitetty yksi teoreettinen mahdollisuus hidastaa öljylauttaa kahdeksalla pitkällä puomituksella. Puomitusten kanssa samanaikaisesti keräävät alukset keräisivät öljyä erityisesti lautan siitä osasta, jossa öljyä on ilmasta tehtyjen

havaintojen perusteella eniten.

Kuvan 2.3. öljy saavuttaa ensimmäiset kolme puomitusta simulaation mukaan noin 30 tunnissa. Puomien selvitys veteen ja niiden kuljetus alueelle sekä mahdollinen ankkurointi vie aikaa. Puomien liikuttelua ja paikallaan pitämistä esimerkiksi satamahinaajien avulla on kokeiltu ja kannattaisi harkita tällaisessa tilanteessa. Jotta 30 000 tonnin öljymäärän rantautuminen saadaan estettyä, kalustoa ja henkilöstöä tarvitaan nopeasti paljon.

2 Suomen ympäristövahinkojen torjunnan kokonaisselvitys 2017-2025 (<http://urn.fi/URN:IS-BN:978-952-11-4827-9>, viitattu 25.5.2021)

2.1.2 SAARISTOMERI

Saaristomerelle torjunnan tavoitetasoksi on asetettu 20 000 tonnia. Alue on rikkonainen ja likaantuvaa rantaviivaa on runsaasti. Koska öljyn kerääminen rannalta on monta kertaa kalliimpaa kuin mereltä, erityisesti Saaristomerellä öljyn liikkeen pysäyttäminen ja jo rantautuneen öljyn pitäminen paikallaan on tärkeää. Liikettä jatkava öljy sotkee lisää rantakilometrejä, joiden puhdistus on avoimeritoimintaan verrattuna monta kertaa kalliimpaa.

Erityinen piirre Saaristomeren öljyntorjunnassa on sen luontoarvot. Joku tai jotkin suojelualueet peittävät miltei koko Saaristomeren alueen. Alue on myös virkistysarvoiltaan keskeinen merialue Suomessa ja erityisesti pienveneilijöiden suosiossa.

Kuvassa 2.4. on esitetty yksi esimerkki Turun saariston alusöljyjonnettomuudesta, jossa 5000 tonnia raskasta polttoöljyä valuu mereen. Tässä esimerkissä öljy rantautuu nopeasti lähimpään rantaan. Suuri öljymäärä ei kuitenkaan ilman torjuntatoimia pysy rannassa vaan tuulen ja virtausten seurauk-

sena se lähtee uudelleen liikkeelle liaten alueen muita rantoja. Kuvan esimerkissä on esitetty 136 tunnin eli noin viiden ja puolen vuorokauden simulaatio öljyn ajelehtimisesta alueella.¹

Kuvassa 2.5. on esitetty esimerkki tapauksen torjunnasta. Ajatuksena on pysäyttää öljyn liike saariin ja niiden väliin tehtäviin puomituksiin. Öljyn ajelehtiminen rajattaisiin noin 1x1 km alueelle motittamalla öljy pohjoisilla pysäytyspuomeilla ja eteläisillä motituspuomituksilla. Tässä tapauksessa saaret muodostavat osan motituksesta. Öljy kerättäisiin alueelta mahdollisimman suurilla öljynkeräysaluksilla motin sisäpuolelta sekä soveltuvalla kalustolla rannalta. Näillä toimilla likaantuvan rantaviivan pituus saataisiin minimoitua verrattuna kuvan 2.4. tilanteeseen, jossa torjuntatoimia ei tehdä.

Vaikka tämä esimerkki onkin Pelastuslaitoksen johtovastuualueella, kuvaa se silti hyvin Saaristomeren öljyntorjunnan erityispiirteitä: öljyn liikkeen pysäyttäminen ja öljyn ajelehtimisen estäminen takaisin merelle on

1 Laskelmat löytyvät BORIS2-ympäristövahinkojen torjunnan tietojärjestelmästä. Mallit on laskenut Kalervo Jolma käyttäen Sergey Ovsienkon SpillMod -simulaatio-ohjelmistoa.

Esimerkki Saaristomeren alusöljyvahingosta.

Kuva 2.4. Esimerkki 5000 tonnin raskaan polttoöljyn kulkeutumisesta Saaristomerellä, jossa likaantuvan rantaviivan pituus voi nopeasti kasvaa suureksi virtausten ja tuulen suunnan muutosten seurauksena. Saaristossa öljy likaa nopeasti rannat ja siksi öljyn kulkeutuminen pysäyttämisen on keskeistä kaikkialla rannikoltaan rikkonaisella Saaristomerellä. Mallinnettu öljyn kulkeutuminen on kuvattu kartassa punaisen eri sävyin. Kuvassa näkyy kaikki ne alueet, joiden läpi öljy kulkee noin viidessä ja puolessa vuorokaudessa.

Esimerkki Saaristomeren alusöljyvahingon torjunnasta.

Kuva 2.5. Esimerkki 5000 tonnin raskaan polttoöljyn torjuntatoimista Saaristomerellä. Likaantuneen rantaviivan pituus saadaan minimoitua pysäyttämällä öljyn liike ja motittamalla se rajatulle alueelle. Mallinnettu öljyn kulkeutuminen on kuvattu kartassa punaisen eri sävyin. Puomitukset on esitetty kirkkaan punaisella. Kuvassa näkyy kaikki ne alueet, joiden läpi öljy kulkee noin viidessä ja puolessa vuorokaudessa. Verrattuna kuvan 2-4 tilanteeseen vahingot saadaan rajattua huomattavasti pienemmälle alueelle.

lisävahinkojen välttämiseksi tehtävä mahdollisimman nopeasti kaikkialla, missä ran-

taviivaa on paljon. Saaria voi ja kannattaa hyödyntää öljyn pysäyttämisessä.

2.1.3 POHJANLAHTI

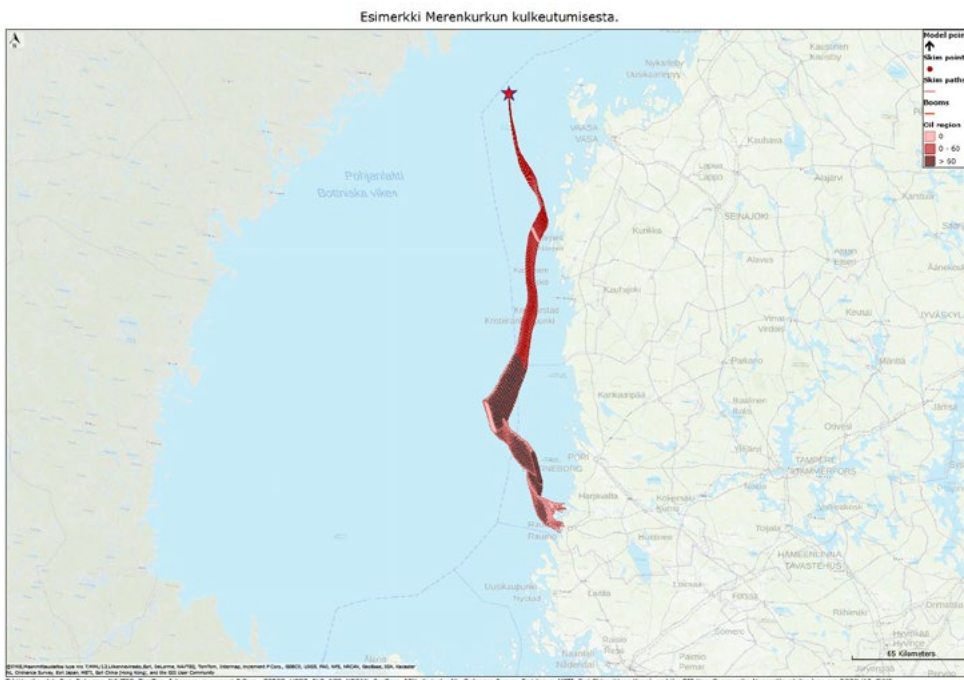
Pohjanlahdella öljyntorjunnan tavoiteta-
soksi on asetettu 5000 tonnia. Alueella on
suhteellisen vähän avomerikelpoista torjun-
takalustoa ja etäisyydet ovat pitkiä. Virtauk-
set Pohjanlahdella saattavat kuitenkin pitää
öljyn avomerellä jopa useiden päivien ajan.

Kuvassa 2-6 on esitetty yksi esimerkki Me-
renkurkussa tapahtuvasta alusöljyonnet-
tomuudesta, jossa mereen valuu raskasta
polttoöljyä yhteensä 5000 tonnia viiden
tunnin aikana.¹ Öljylautasta muodostuu noin
12 kilometriä pitkä lautta, joka kulkeutuu

etelään ensin pitkittäin. Myöhemmin lautta
kuitenkin lähtee kulkeutumaan poikittain.
Ilman torjuntatoimia öljylautta ajautuisi si-
mulaation mukaan rantaan 11 vuorokauden
kuluttua noin 250 kilometrin päässä onnet-
tomuuspaikasta. Rantautumispaikka on Eu-
rajoen Olkiluoto.

Torjuntatoimet kuvassa 2.6. esitetyssä esi-
merkissä keskittyisivät öljyn ajelehtimisen
hidastamiseen ja suuntaamiseen viistepuo-
mituksilla avomerellä sekä sen keräämiseen
talteen öljyntorjunta-aluksilla.

1 Laskelmat löytyvät BORIS2-ympäristövahinkojen torjunnan tietojärjestelmästä. Mallit on laskenut Kalervo Jolma käyttäen Sergey Ovsienkon SpillMod -simulaatio-ohjelmistoa.

Kuva 2.6. Esimerkki ras-
kaan polttoöljyn kulkeu-
tumisesta Pohjanlahdel-
la, jossa öljy voi joissain
olosuhteissa ajelehtia
avomerellä useita päi-
viä. Tässä esimerkissä
öljyä valuu 5000 tonnia
mereen viiden tunnin
aikana. Öljy rantautuu
noin 11 päivän kuluttua
Olkiluodon alueelle,
250 kilometrin päähän
onnettomuusalueelta.
Mallinnettu öljyn kul-
keutuminen on kuvattu
kartassa punaisen eri
sävyin.

2.2 SUUREN ALUSÖLJYVAHINGON TORJUNTAOPERAATION JOHTAMISEN ERI OSA-ALUEET

Suuren alusöljyvahingon torjuntaoperaation johtaminen tarkoittaa paitsi torjuntaan osallistuvien yksiköiden toimien johtamista, myös operaation kokonaisvaltaista suunnittelua yhdessä usean eri viranomaisen kanssa. Operaatio vaatii merellä toimivien yksiköiden johtamisen lisäksi viestinnällistä, taloudellista ja hallinnollista johtamista.

Pelastuslain mukaan Rajavartiolaitoksen asettamalla pelastustoiminnan johtajalla on laajat toimivaltuudet ja vastuut. Pelastustoiminnan johtaja vastaa torjuntaoperaation kokonaisuudesta. Tavoitteena on vahingon seurausten minimoiminen, sillä suuressa vahingossa kustannukset voivat nousta satoihin miljooniin euroihin.¹

Kuvassa 2.7. on esitetty pelastustoiminnan johtajan vastuisiin kuuluvat öljyntorjuntaoperaation eri osa-alueet.

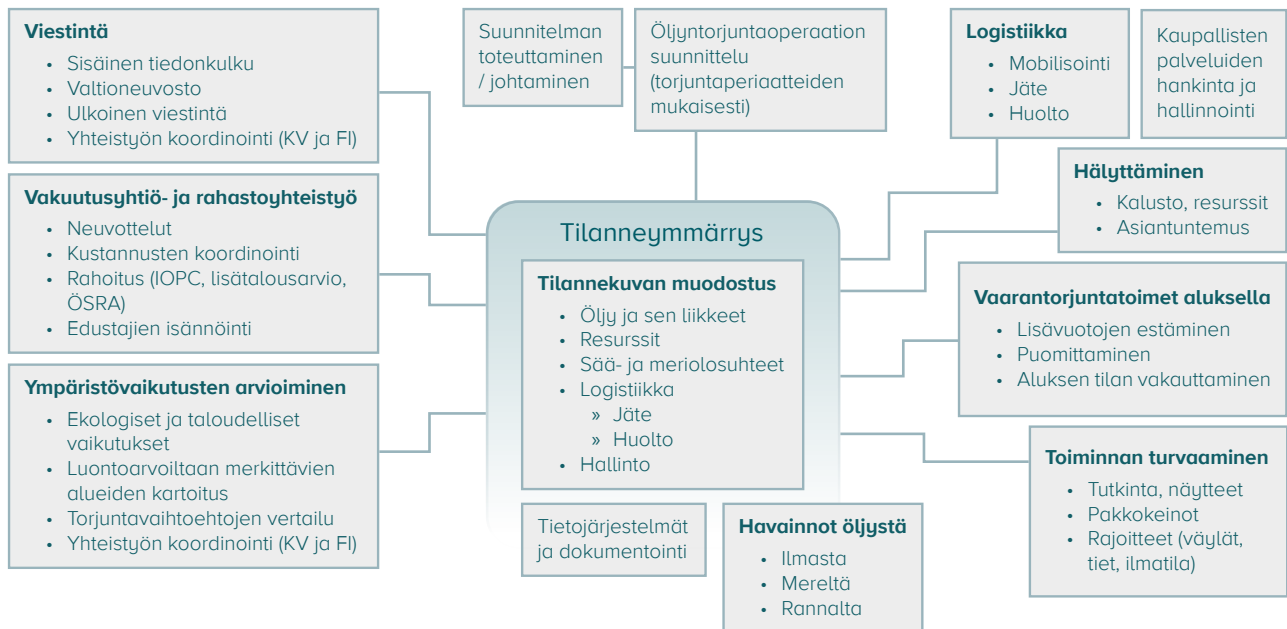
- **Tilannekuvan muodostus:** pelastustoiminnan johtaja vastaa jatkuvasti ajantasaisen tilannekuvan muodostamisesta ja ylläpitämisestä. Tilannekuvaan kuuluu mm. öljyn ominaisuuksien ja sen liikkeiden seuranta, sää- ja meriolosuhteet, kaluston ja henkilöstön tilanne, logistiikan ja huollon tilanne, viestinnän tilanne sekä hallinnollisten asioiden tilanne.
- Tilannekuvan pohjalta pelastustoiminnan johtaja luo ja pitää yllä jatkuvaa **tilanneymmärrystä** torjuntaoperaation kokonaistilanteesta ja valittavista toimintalinjoista.
- **Tietojärjestelmien avulla dokumentoidaan** tilannekuva, päätökset ja päätösten pohjalla olevat tiedot mm. mah-

dollista korvaus- ja oikeuskäsittelyä varten.

- **Havainnot öljystä** ja sen sijainnista sekä alueen likaantuneista alueista tuotetaan joko ilmasta, merellä toimivista yksiköistä käsin tai maastosta havaitsemalla. Havainnot dokumentoidaan, sillä ne toimivat päätöksenteon perusteena torjuntasuunnitelmia tehdessä.
- **Toiminnan turvaaminen** on ennen kaikkea öljyn päästölähteen dokumentoimista valokuvin, näyttein ja muilla toimilla. Torjuntakustannusten perimiseksi korvausrahastoilta ja lopulta vahingon aiheuttajalta edellyttää päästölähteen yksiselitteistä osoittamista. Toiminnan turvaaminen on myös mahdollisten pakkokeinojen asettamista sekä torjuntaoperaation toimintaedellytysten luomista väyläalueita ja ilmatilaa sulkemalla.
- **Vaarantorjuntatoimet aluksella** muodostavat kokonaisuuden, jolla öljypäästön aiheuttaneen aluksen tilanne pyritään vakauttamaan lisävahinkojen välttämiseksi ja öljyvuodon määrän sekä leviämisen minimoimiseksi. Työtä tehdään yhdessä aluksen, sen varustamon, vakuutusyhtiön ja meripelastusyhtiön kanssa. Rajavartiolaitos tekee kuitenkin päätökset vaarantorjuntatoimista yhteistyössä Traficomien kanssa.
- Resurssien ja asiantuntijoiden **hälyttäminen** tehdään pelastuslain mukaisesti sekä kansallisiin ja kansainvälisiin sopimuksiin pohjautuen.

¹ Lisätietoa mm. Kansainvälisen öljyvahinkorahasto (IOPC Funds) sivuilta <https://iopcfunds.org/>

- **Logistiikan** huolellinen suunnittelu torjuntaoperaation toimeenpanemiseksi on välttämätöntä, sillä kalustoa tarvitaan paljon ja maantieteellisesti laajalta alueelta torjunta-alueelle. Kalustoa pitää myös huoltaa, jätteenkuljetukset suunnitella sekä kaluston palautuminen varastoihin järjestää.
- **Hankinnat** käsittävät pelastustoiminnan johtajan kotimaassa käyttöön ottamia tarvittavia välineitä ja palveluita pelastuslain tuomin valtuuksin sekä tarvittaessa ulkomaisilta yrityksiltä hankintana toteutettuja palveluita ja välineitä. Hankinnat kirjataan, dokumentoidaan ja vastaanotetaan olemassa olevien prosessien ja järjestelmien kautta aina kun mahdollista.
- **Ympäristövaikutusten arviointi** kattaa torjuntasuunnitelmien arvioimisen ympäristön kannalta, luontoarvoiltaan merkittävien kohteiden tilanteenmuutoksen arvioinnin sekä öljyvahingosta koituneiden ympäristövaikutusten ekologisten ja taloudellisten vaikutusten arvioimisen.
- **Vakuutusyhtiö- ja rahastoyhteistyön** avulla jo operaation aikana pyritään varmistamaan, että Suomi saa perittyä liikaajalta kansainvälisten säännösten mukaisesti torjuntatöiden sekä likaantumisen aiheuttamat kustannukset.
- **Viestintä** kattaa sekä operaation sisäisen tiedonkulun että ulkoisen viestinnän. Suuressa alusöljyvahingossa toimijoita on useita – vieläpä usealta eri sektorilta. Siksi sisäinen tiedonkulku niin operaatioon osallistuvien kesken kuin myös ministeriöiden välillä on taattava. Onnistunut ulkoinen viestintä taas takaa torjuntaoperaation toimintaedellytykset, ohjaa kansalaistoimintaa sekä luo positiivisia mielikuvia torjuntaan osallistuvista organisaatioista ja siten turvaa tulevaisuuden valmiuden ylläpitoa.
- **Öljyntorjuntaoperaation suunnittelussa** otetaan huomioon kaikki edellä mainitut seikat sekä yleiset öljyntorjuntaoperaation taktiset periaatteet. Suunnitelma laaditaan kirjallisesti tietojärjestelmiä hyödyntäen. Suunnitelma on keskeinen osa torjuntaoperaation dokumentaatiota. Suunnitelma laaditaan jollekin tietylle ajanjaksolle ja päivitetään säännöllisesti ja viimeistään tilanteen muuttuessa oleellisesti.
- **Suunnitelman toteuttaminen ja johtaminen** vie suunnitelman käytäntöön maalla, merellä ja ilmassa – eri viranomaisten yhteistoimintana.

Kuva 2.7. Suuren alusöljyjonnettomuuden kokonaisuus kattaa useita eri osa-alueita, joiden johtamisesta pelastustoiminnan johtaja vastaa.

2.3 SUUREN ALUSÖLJYVAHINGON TORJUNTAOPERAATION VAIHEET

Suuren alusöljyvahingon torjunnan keskeisimmät vaiheet on esitetty kuvassa 2.8. Nämä vaiheet ovat samat kuin meripelastuksessa.¹ Havainto onnettomuudesta, ilmoituksen vastaanotto, tilannearvio, yksiköiden hälyttäminen ja keskeisten ilmoitusten tekeminen sekä välittömät johtamistoimenpiteet toteutetaan vartiostojen ohjeistuksen perusteella.

Tämä ohje keskittyy kuvaan 2.8. oranssilla merkittyihin vaiheisiin:

- Tilanneorganisaation perustaminen
- Suunnittelu ja operaation johtaminen
- Yleisjohtovastuun siirto

Mikäli tilannearvion perusteella näyttää siltä, että tilanteesta voi kehittyä suuri alusöljyjonnettomuuden torjuntaoperaatio (TIER2 tai TIER3 -luokka), tulee tilanteen johtamiseksi perustaa oma tilanneorganisaatio. Tämä ohje kuvaa alusöljyjonnettomuuden tilanneorganisaation rakenteen ja tehtävät, joista pelastustoiminnan johtaja operaation aikana vastaa. Ohje sisältää myös Rajavartiolaitoksen hallintoyksiköiden sekä muiden organisaatioiden asiantuntijoiden tehtävälisäyksen sekä sijoittumisen osaksi johtamisrakennetta.

Tässä ohjeessa on myös työkaluja operaation suunnittelemiseksi ja suunnitelman do-

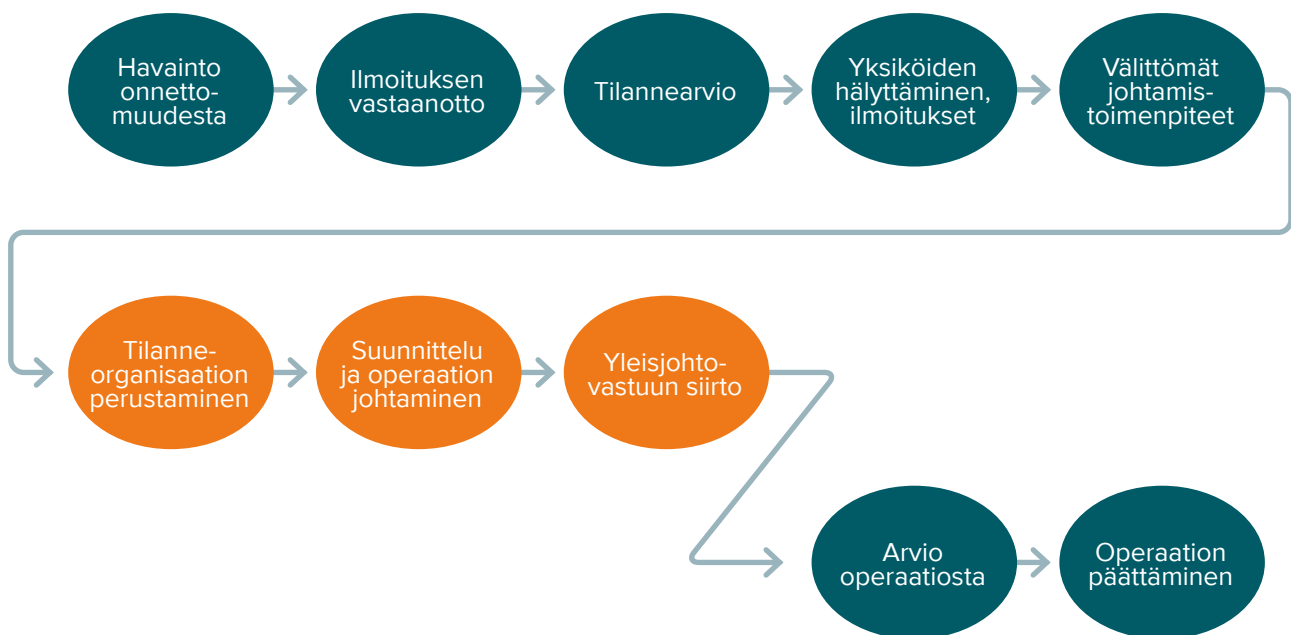
¹ Kts. tarkemmin esimerkiksi meripelastusopas. Vaiheet on myös pääpiirteissään viety osaksi Rajavartiolaitoksen käytössä olevia tietojärjestelmiä, erityisesti uuteen ympäristövahinkojen tietojärjestelmään (Marine Environment Response Tool, MERT).

kumentoitumiseksi. Oleellinen osa on myös moniviranomaisoperaation sisäinen tiedonkulkukäytäntö sekä ulkoinen viestintä.

Rajavartiolaitoksen yleisjohtovastuun siirtämisestä pelastuslaitokselle tulee erikseen sopia pelastustoiminnan johtajien kesken.

Operaatio ei kuitenkaan pääty Rajavartiolaitoksen osalta yleisjohtovastuun siirtoon. Luvussa 6 on kuvattu ne vastuut, jotka Rajavartiolaitokselle jäävät tapauksen päättämiseen saakka.

Tämän ohjeen ulkopuolelle on jätetty arvion tekeminen operaatiosta sekä sen päättäminen. Arvio operaatiosta on organisaation oppimisen sekä viranomaisyhteistyön pitkäjänteisen kehittämisen kannalta keskeistä. Siksi nämä vaiheet ovat hyvin johdetun operaation kulmakiviä, vaikka ne tämän ohjeen rajauksen ulkopuolelle jäävätkin. Suuren alusöljyvahingon korvauskäsittelyt voivat jatkua vuosia ja siten tapauksen päättäminen voi viedä meripelastusoperaatioon verrattuna paljon pidempään.

Kuva 2.8. Suuren alusöljyvahingon torjuntaoperaation johtamisen vaiheet. Tämä suunnittelu- ja johtamistyökalu keskittyy oranssilla merkittyihin osioihin: tilanneorganisaation perustaminen, suunnittelu ja operaation johtaminen sekä yleisjohtovastuun siirto.

3. TILANNEORGANISAATION PERUSTAMINEN SUUREN ALUSÖLJYVAHINGON TORJUMISEKSI

Alusöljyvahingon torjunnan johtajana toimii pelastuslain mukaisesti pelastustoiminnan johtaja. Rajavartiolaitoksessa pelastustoiminnan johtajana toimii alkuvaiheessa merivartioston yleisjohtaja.

Vahvennettu tilanneorganisaatio perustetaan, mikäli tilannearvion perusteella näyttää siltä, että tilanteesta voi kehittyä TIER2 tai TIER3 -luokan öljyntorjuntaoperaatio avomerellä. Tilanneorganisaatioon kutsutaan yhteistyöviranomaisien asiantuntijoita luvussa 4 määriteltyihin tehtäviin. Organisaatiota voidaan lisäksi vahvistaa RVL:n muista hallintoyksiköistä ja esikunnasta. Merivartiostot voivat myös sopia keskenään muiden tehtävien siirrosta toisen vartioston johdettavaksi.

Johtokeskuksen päivittäisorganisaation tulee pystyä kuvassa 2.7. esitettyjen toimien käynnistämiseen ja toteuttamiseen siihen asti, kunnes vahvennettu tilanneorganisaatio saadaan asteittain toimimaan. Päivittäisorganisaatio keskittyy alkuvaiheessa seuraaviin hälytystehtäviin sekä välittomiin johtamistoimenpiteisiin:

- Tilannekuvan jatkuva ylläpito
- Aluksen vakauttamiseen liittyvät johtamistoimet
- Kaluston ja resurssien hälyttäminen Suomesta ja ulkomailta
- Kansainväliset ilmoitus- ja hälytysvelvoitteet
- Tiedustelun ja dokumentoinnin aloittaminen öljymäärän ja lautan paksuimman osan sijainnin arvioimiseksi

- Toiminnan turvaamistoimenpiteiden käynnistys erillisen ohjeistuksen mukaisesti (sisältää myös tutkimuksen turvaamisen ja käynnistämisen)
- Välittömien viestintätoimien käynnistys
- Tilanneorganisaation muodostamiseen tähtäävät toimet

Kuvan 3.1. yläalaidassa on esitetty yksinkertaistettu monialaisen merellisen onnettomuuden johtamiskaavio (MoMeVa). Pitkäkestoisen alusöljyvahingon torjuntaoperaation onnistumiseksi organisaatiota voidaan vahventaa kuvan keskiosassa esitetyillä elementeillä. Nämä yhdistämällä muodostuu kuvan 3.1. alalaidassa esitetty tilanneorganisaatio.

Pelastustoiminnan johtajan tuekseen asettama tilanneorganisaatio ja sen eri toiminnot tehtävineen on kuvattu yksityiskohtaisesti luvussa 4. Keskeinen ero monialaisen merellisen onnettomuuden johtamiskaavioon verrattuna on organisaation vahventaminen siten, että pitkäkestoisen – yli vuorokauden päähän ulottuvan – toiminnan suunnittelu eriytetään omaksi toiminnokseen, suunnittelukeskukseksi. Suunnittelukeskuksen tehtävä on ylläpitää tilanneymmärrystä ja laatia sen mukaisia suunnitelmia öljyvahingon torjumiseksi. Suunnitelmat ja niiden taustalla olevat perusteet dokumentoidaan huolellisesti, sillä torjuntatoimenpiteiden kustannukset tulee perustella kansainvälisille korvausrahastoille. Päätösten aikana tiedossa olleet seikat sekä päätöksiin vaikuttaneet asiantuntija-arviot on dokumentoitava järjestelmällisesti, jotta myöhemmin

korvausneuvotteluissa näihin tietoihin ja arvioihin voidaan palata.

Öljyntorjunta vaatii monen eri alan asiantuntemusta. Esimerkiksi suunnittelukeskuksessa mm. kuullaan ympäristönsuojelun asiantuntijan neuvoja, pelastuslain mukaisesti.¹ Suunnittelukeskukseen kutsuttavat tahot ja asiantuntijoiden tehtävät on määritelty tarkemmin luvussa 4. Eriytetyn tilanneorganisaation yksi keskeisistä toiminnoista on viestintä. Suuri alusöljyvahinko herättää suurta kiinnostusta ja siten yhtenäisen viestinnän rooli operaation onnistumisen kannalta on keskeistä.

Pelastuslain mukaan osa torjuntaoperaatioon liittyvistä päätöksistä on tehtävä sisäministeriön tasalla. Esimerkiksi lisärahoituksen hankinta ja vaihtoehtoisten

torjuntamenetelmien (torjuntakemikaalit ja polttaminen) käyttö eivät ole pelastustoiminnan johtajan tehtäviä.

Operaatioon osallistuvat alusyksiköt kommunikoivat suoraan meritoiminnan johtajan kanssa kuten muissakin merellisissä operaatioissa. Johtokeskus välittää tiedon suunnittelukeskukselle tarvittaessa, myös huolto- ja täydennystarpeiden osalta.

Johtokeskus toteuttaa pelastustoiminnan johtajan hyväksymää suunnitelmaa alle vuorokauden aikajänteellä.

Johtokeskuksessa ympäristövahinkojen torjuntaa johtaa meritoiminnan johtaja (kenttäjohtaja), jolla voi olla apunaan johtokeskuksen operaattoreita. Keskuksessa työskentelee myös tarvittaessa lentotoiminnan koordinaattori.

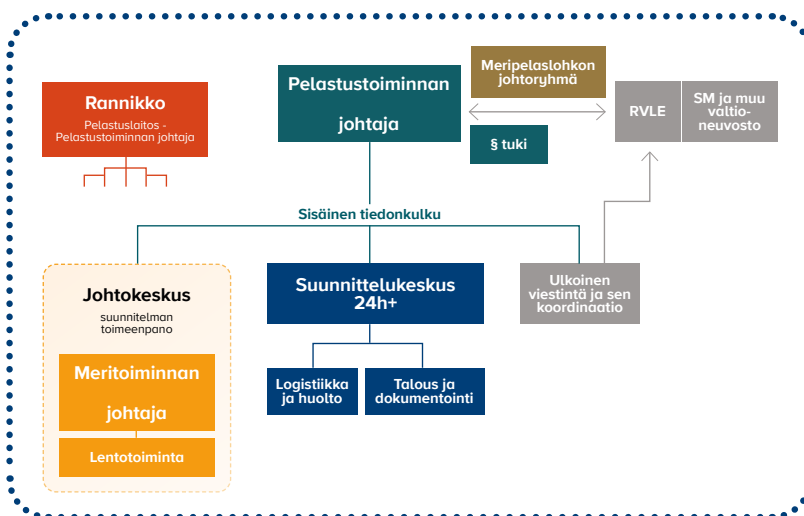
¹ Pelastuslaki 379/2011, 35§: ”Öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa varten perustettavaan johtoryhmään tulee kutsua ympäristönsuojelun asiantuntija tai varata tällaiselle asiantuntijalle tilaisuus tulla kuulluksi.”

Monialaisen merellisen onnettomuuden johtaminen (MOMEVA)*

Pitkäkestoisen alusöljyonnettomuuden edellyttämä operatiivisen ja strategisen tason vahventaminen

Pelastustoiminnan johtajan tilanneorga-nisaatio avomerellä tapahtuvassa alusöl-jyvahingossa

Kuva 3.1. Kuvan ylälaidassa on esitetty yksinkertaistettu monialaisen merellisen onnettomuuden johtamiskaavio (MoMeVa). Pitkäkestoisen alusöljyvahingon torjuntaoperaation onnistumiseksi organisaatiota voidaan vahventaa kuvan keskiosassa esitetyillä elementeillä. Nämä yhdistämällä muodostuu kuvan alalaidassa esitetty tilanneorga-nisaatio.

* MOMEVAN käyttämien termien ja lyhenteiden selitteet

—	Johtosuhde	SC	Meripelastuslohkon komentaja	Traficom	Liikenteen turvallisuusvirasto
< - - >	Yhteistoimintasuhde	RC	Pelastustoiminnan johtaja	OTKES	Onnettomuustutkintakeskus
RCC	Meripelastuksen johtokeskus	ACO	Lentotoiminnan koordinaattori	RITO	Rikostorjunta
SOSC	Meritoiminnan johtaja	EVAK	Evakuointikeskus		
SMC	Meripelastusjohtaja	OSC	Onnettomuuspaikan johtaja		
KJ	Kenttäjohtaja	SRU	Meripelastusyksikkö		

3.1 PELASTUSTOIMINNAN JOHTAJUUS JA OPERAATIOON OSALLISTUVIEN TOIMIJOIDEN JOHTAMINEN YHTEISTOIMINTATILANTEESSA

Pelastustoiminnan johtaminen tapahtuu sisäministeriön hallinnonalan alaisuudessa. Pelastuslain (379/2011) mukaan alusöljyvahingon torjuntaa johtaa pelastusviranomaisen asettama pelastustoiminnan johtaja.

Rajavartiolaitos asettaa alusöljyvahingossa ja aluskemikaalivahingossa pelastustoiminnan johtajan silloin, kun onnettomuus tapahtuu avomerellä. Pelastuslaitos taas asettaa pelastustoiminnan johtajan siltä pelastustoimen alueella, josta rannikolla tapahtunut onnettomuus on saanut alkunsa. Yleisjohtovastuun raja on sovittu kuvan 3.2. punaisella piirretyn mukaiseksi. Mikäli alusöljyvahinko tapahtuu rajaviivan ja rannikon välillä, yleisjohtovastuu on alueen pelastuslaitoksella. Rajaviivan ja talousvyöhykerajan välissä alkaneen vahingon yleisjohtovastuu on Rajavartiolaitoksella. Ahvenanmaan maakunta vastaa kuitenkin itse torjunnasta alueellaan.

Yleisjohtovastuun raja ei tarkoita samaa asiaa kuin torjunnan vastuualueen raja. Esimerkiksi lähellä rantaviivaa tapahtuva alusöljyonnettomuus on pelastuslaitoksen yleisjohtovastuulla. Sen myötä pelastuslaitos hälyttää tapauksen hoitamiseen tarvittavat resurssit. Suuressa tapauksessa resurssit voivat käsittää pelastuslaitoksen omien resurssien lisäksi mm. Rajavartiolaitoksen ja Merivoimien yksiköitä sekä sopimusaluksia. Yleisjohtovastuussa oleva viranomainen suunnittelee resurssien käytön siten, että se parhaiten palvelee operaation tavoitteiden täyttymistä.

Ympäristövahinkojen torjunnassa pelastustoiminnan johtajalla on laaja toimivalta ja vastuu, joita kuvataan tarkemmin kohdassa 4.1.

Suomessa suuressa alusöljyonnettomuudessa on tyypillisesti kaksi pelastustoiminnan johtajaa: Rajavartiolaitos asettaa pelastustoiminnan johtajan avomeritorjuntaa varten ja pelastuslaitos, jonka alueella öljy eniten vaikuttaa, asettaa oman pelastustoiminnan johtajan rannikon tuntumassa tapahtuvaa öljyntorjuntaa varten.¹

Lähtökohtana lainsäädäntötyössä on ollut, että eri toimijoiden yksiköt toimivat oman johtonsa alaisuudessa. Kuvassa 3.2. on esitetty esimerkki siitä, miten yksiköt ryhmittäytyvät eri tilanneorganisaatioiden ja eri pelastustoiminnan johtajien alaisuuteen. Yksiköt voidaan jakaa pelastuslaitoksen tai rajavartiolaitoksen johdettavaksi tilanteen mukaan ja siten, että operaation yhteinen tavoite täyttyy parhaalla mahdollisella tavalla. Esimerkiksi sopimusaluksien sekä merivoimien ja rajavartiolaitoksen matalasyväyksiset yksiköt voivat soveltua parhaiten torjuntatöihin lähellä rantaviivaa. Operaation yleisjohdossa olevan viranomaisen vastuulla on päättää yksiköiden käytöstä.

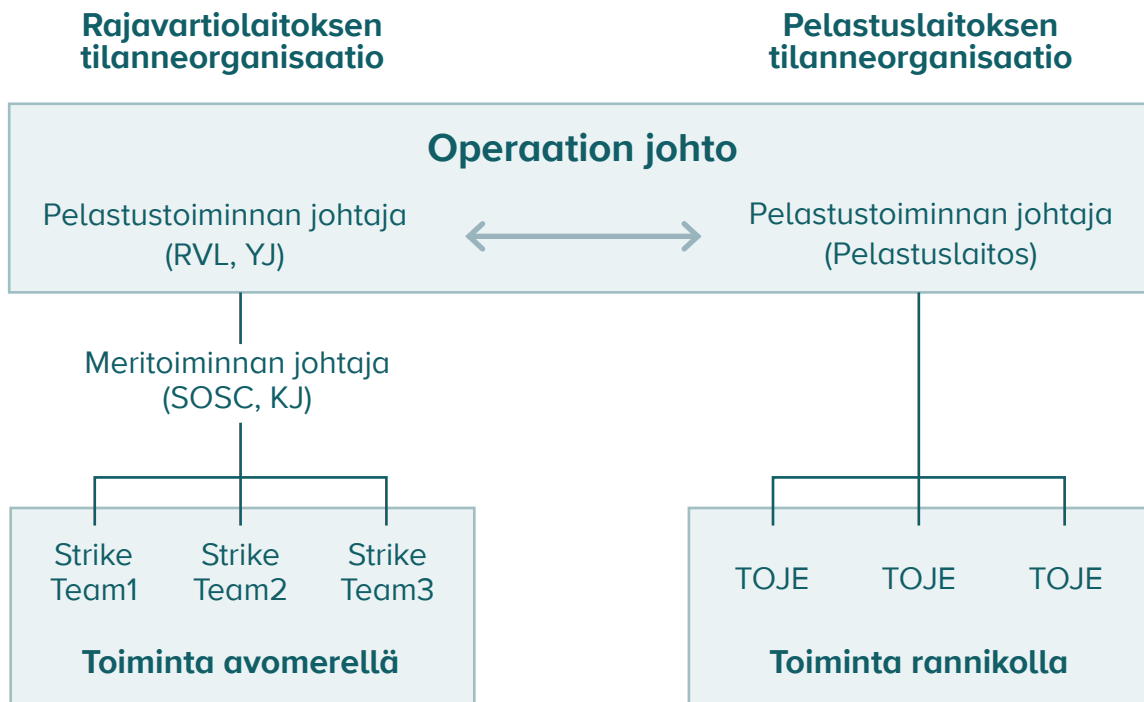
Kuten luvun 2.1. alusöljyonnettomuuksien esimerkeistä käy ilmi, suuressa alusöljyvahingossa torjuntatoimet tulee linkittää toisiaan tukevaksi toimintojen ketjuksi yksittäisten yksiköiden johtovastuista huolimatta. Suuren öljyvahingon pysäyttäminen ja vahinkojen minimointi vaatii toisiaan täy-

¹ Joissain tilanteissa ranniktorjunnassa voi olla useampiakin pelastustoiminnan johtajia, mikäli öljylautta vaikuttaa selvästi maantieteellisesti kaukana toisistaan sijaitsevien pelastuslaitosten alueilla.

Ympäristövahinkojen torjunnan johtovastuualueraja

Kuva 3.2. Suomen ja naapurimaiden vastuualueraja on talousvyöhykkeen ulkoraja (EEZ), joka näkyy kuvassa oranssilla. Rajavartiolaitoksen ja pelastuslaitosten välinen johtovastuun raja näkyy kuvassa punaisella. Raja noudattelee suurimmaksi osaksi liikennealue 2:n ulkorajaa. Pelastuslaitosten rajat näkyvät kuvassa vaalean sinisellä. Sinisellä kuvaan on piirretty myös meripelastuksen kansainvälinen vastuualueraja, joka siis poikkeaa ympäristövahinkojen torjunnassa käytettävästä talousvyöhykkeen rajasta.

Kuva 3.3. Suuren alusöljyvahingon tilanneorganisaatio. Pelastuslain mukaan pelastustoiminnan johtajia voi olla useampia: Rajavartiolaitos avomerellä ja pelastuslaitokset rannikkoalueella.

dentäviä toimia sekä avomerellä että rannikon tuntumassa. Jotta kokonaisuus ja toteutuksessa tarvittava resurssien käyttö voidaan suunnitella koko operaation tavoitteita tukeväksi, vaaditaan työssä viranomaisten tiivistä yhteistoimintaa voimavarojen keskittämiseksi.

Pelastuslaissa on oma lukunsa johtamisesta yhteistoimintatilanteessa². Suuri alusöljyvahinko vaatii aina yhteistoimintaa eri viranomaisten kesken öljyvahingon seurausten minimoimiseksi ja operaation yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Yhteistoimintatilanteessa operaation yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Rajavartiolaitoksen ja pelastuslaitosten kesken on sovittu, että yleisjohtajana toimii se viranomainen, jonka vastuualueelta ympäristövahinkojen torjuntaoperaatio alkaa.

Avomerellä tapahtuvan onnettomuuden osalta Rajavartiolaitos siis toimii aina operaation yleisjohtajana.

Pelastuslain mukaan operaation yleisjohtaja vastaa seuraavista tehtävistä:

- Tilannekuvan ylläpitäminen
- Toiminnan yhteensovittaminen

Eri torjuntaan osallistuvat yksiköt toimivat yhteistoimintatilanteessa kuitenkin siten, että torjuntatoimet edistävät kokonaisuuden kannalta onnettomuuden seurausten mahdollisimman tehokasta torjuntaa³.

Tämä ohje on käytännön työkalu, jolla yleisjohtovastuussa oleva viranomainen johtaa suuren ja pitkäkestoisen alusöljyonnettomuuden avomerellä. Suuressa alusöljyonnettomuudessa korostuu operaation

2 Pelastuslaki 379/2011, luku 5, 35§.

3 Pelastuslain (379/2011) tarkka sanamuoto: "Eri toimialojen yksiköt toimivat oman johtonsa alaisuudessa siten, että niiden toimenpiteet kokonaisuudessaan edistävät onnettomuuden tai tilanteen seurausten tehokasta torjuntaa."

kokonaisuuden huolellinen suunnittelu, suunnitelman perustelu ajankohtaisella tilannetiedolla sekä suunnitelman toimeenpano johtokeskuksessa sekä pelastuslaitoksen osalta heidän organisaatiossaan.

Kuten luvussa 2.2. on esitetty, ympäristövahtien torjuntaoperaatio merellä koostuu useasta eri osa-alueesta, joita kaikkia pitää aktiivisesti johtaa ja toimintaa yhteensovitaa muiden toimijoiden kanssa.

4. PELASTUSTOIMINNAN JOHTAJAN TILANNEORGANISAATIO JA SEN TOIMINNOT SUURESSA ALUSÖLJYONNETTOMUUDESSA

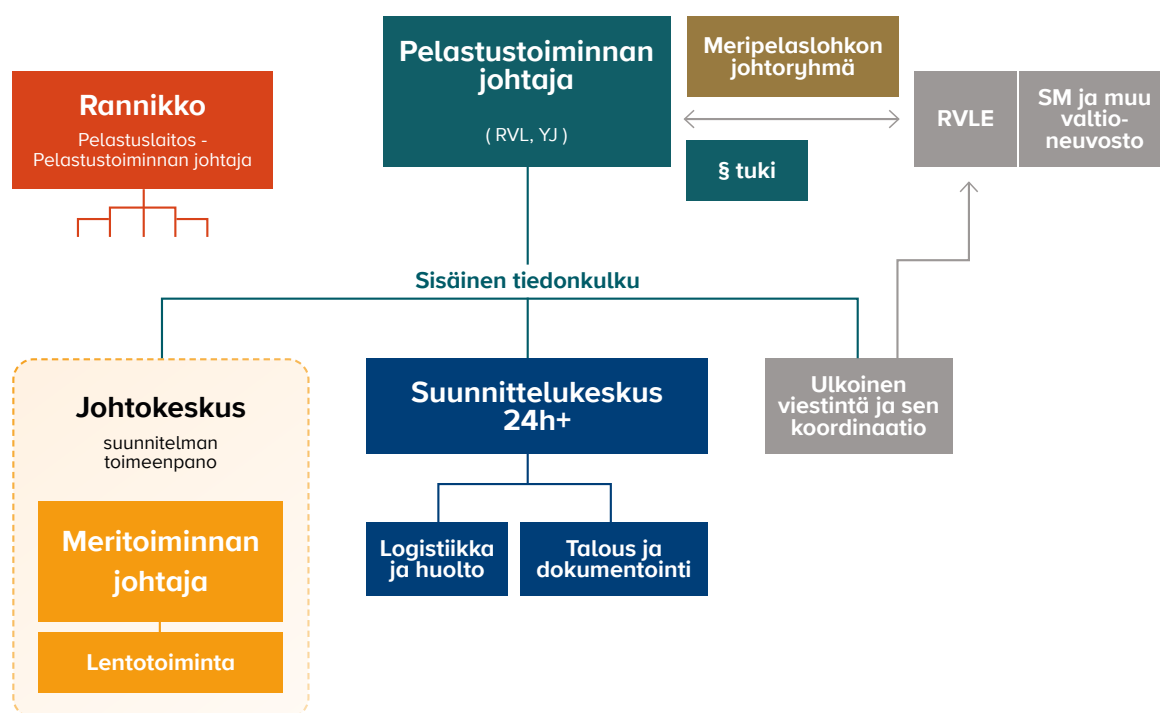
Tässä luvussa kuvataan pelastustoiminnan johtajan tilanneorganisaatio ja sen toiminta avomerellä tapahtuvassa ympäristövahinko-onnettomuudessa, jossa Rajavartiolaitos toimii operaation yleisjohtovastuussa.

Pelastustoiminnan johtajan tilanneorganisaation taktisen tasan muodostaa operaation toimeenpano johtokeskuksessa. Tämän toiminnallisuuden osana ovat meri- ja lento-toiminnasta vastaavat toiminnot. Meritoiminnasta vastaa meritoiminnan johtaja (SOSC – Supreme on Scene Commander) ja lento-toiminnasta lentotoiminnan koordinaattori. Tilanneorganisaation taktisen tasan tehtävä

on toimeenpanna pelastustoiminnan johtajan hyväksymiä torjuntasuunnitelmia.

Rannikkotorjunnan toteutuksesta vastaa kukin pelastuslaitos alueellaan oman pelastustoiminnan johtajan alaisuudessa. Yleisjohtovastuussa oleva viranomainen kuitenkin vastaa kokonaisuuden suunnittelusta, resurssien jaosta ja toimintojen yhteensovittamisesta siten, että operaation kokonaistavoite saavutetaan parhaalla mahdollisella tavalla, kts. tarkemmin luku 3.1.

Pelastustoiminnan johtajan tilanneorganisaatiossa yli 24 tunnin päähän tapahtuvasta operaation suunnittelusta vastaa

TAKTINEN ————— OPERATIIVINEN ————— STRATEGINEN

suunnittelukeskus. Suunnittelukeskuksen alaisuudessa toimii logistiikka ja huolto sekä taloushallinto ja dokumentaatio. Suunnittelukeskukseen kutsutaan asiantuntijoita eri organisaatioista tukemaan torjuntaoperaation eri toimintoja. Asiantuntijat työskentelevät suunnittelukeskuksen osana torjuntaorganisaatiota oman asiantuntemuksensa mukaisissa tehtävissä luvun 4.4. mukaisesti. Suunnittelukeskus valmistelee torjuntasuunnitelmia pelastustoiminnan johtajan hyväksyttäväksi ja operaation toimeenpanon (johtokeskuksen) toteutettavaksi. Suunnittelukeskuksen toiminta vastaa operaation suunnittelusta yli vuorokauden päähän menevän toiminnan osalta. Siten suunnittelukeskuksen tasaa voidaan pitää operatiivisena (tai operaatiotaidollisena) tasana.

Oikeudellinen asiantuntija tukee pelastustoiminnan johtajaa ja hänen organisaatiotaan tekemään päätöksiä, jotka ovat kansallisten ja kansainvälisten säädösten mukaisia.

Pelastustoiminnan johtajan tilanneorganisaatio vastaa viestinnän toimintalinjan määrittämisestä, johtamisesta ja koordinoinnista. Viestinnän suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistetaan keskeisten yhteistyöviranomaisten viestijöitä. Rajavartiolaitoksen esikunta tukee operaation viestintää tarpeen mukaan ja perustaa tarvittaessa valtakunnallisen viestinnän valmiusryhmän.

Sisäministeriön tasa muodostaa operaation strategisen päätöksenteon tasan. Si-

säministeriölle kuuluu joukko lakisääteisiä tehtäviä, joista pelastustoiminnan johtaja ei voi yksin päättää. Tällaisia tehtäviä ovat mm. vaihtoehtoisista torjuntamenetelmistä päättäminen ja lisärahoituksen hankinnan koordinaatioon liittyvät tehtävät sekä Rajavartiolaitoksen johdon ja valtioneuvoston tilannetietoisena pitämiseen liittyvät tehtävät.

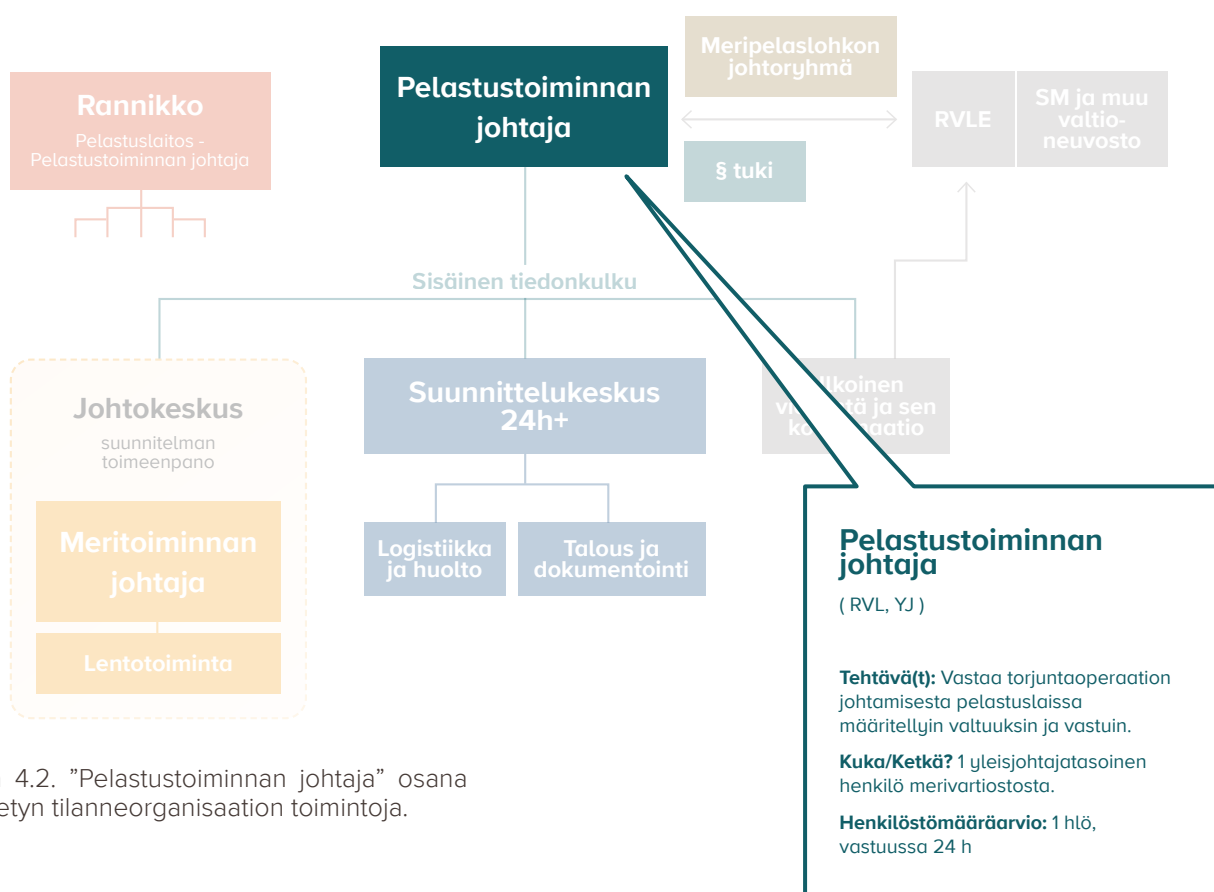
Meripelastuslohkon johtoryhmä jatkaa pitkäkestoisessa operaatiossa toimintaansa vartioston komentajan johdolla. Ryhmän tehtävänä on tukea pelastustoiminnan johtajaa auttamalla erilaisissa strategista päätöksentekoa vaativissa tehtävissä mm. resurssien käyttöönoton tukemisessa niiltä osin kun päätöksenteossa tarvitaan organisaatioiden ylintä johtoa. Meripelastuslohkon johtoryhmän kautta keskeiset yhteistyöviranomaiset myös pysyvät tilannetietoisina. Meripelastuslohkon johtoryhmä kokoontuu tarvittaessa.

Suuri alusöljyonnettomuus kestää pitkään ja johtoesikunnan oleellisten osien on pysyttävä toimimaan pidennetyn virka-ajan puitteissa usean viikon ajan. Erityisesti toiminnan alkuvaiheessa tarvitaan asiantuntijatukea yhteiskunnan monelta eri sektorilta.

4.1 PELASTUSTOIMINNAN JOHTAJA

Pelastuslain mukaisesti pelastustoiminnan johtajalla on laajat toimivaltuudet, mutta toisaalta myös vastuu torjuntaoperaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä sen aiheuttamista kustannuksista. Suuressa alusöljyonnettomuudessa yleisjohtovastuussa olevalla pelastustoiminnan johtajalla on lisäksi vastuu toiminnan yhteensovittamisesta sekä tilannekuvan jatkuvasta ylläpidosta

kohdan 3.1. mukaisesti. Avomerellä tapahtuvan alusöljy- tai aluskemikaalivahingon torjuntaoperaatiossa Rajavartiolaitoksen pelastustoiminnan johtaja vastaa siis kaikkien kohdassa 2.2. mainittujen johtamisen kokonaisuuden osa-alueiden yhteensovittamisesta kaikkien torjuntaan osallistuvien toimijoiden osalta.

Kuva 4.2. "Pelastustoiminnan johtaja" osana eriytetyn tilanneorganisaation toimintoja.

4.1.1 PELASTUSTOIMINNAN JOHTAJAN TOIMIVALTA JA TEHTÄVÄT

Rajavartiolaitos voi määrätä alusta ja sen lastia koskevia toimenpiteitä Pelastuslain 36b § mukaisesti. Toimenpiteiden tulee olla välttämättömiä vesien pilaantumisen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi.

Pelastuslain mukaan *”Ennen toimenpiteisiin ryhtymistä Rajavartiolaitoksen on neuvoteltava tilanteesta liikenne- ja viestintäviraston kanssa sekä kuultava asianomaista ympäristöviranomaista, ellei tilanteen kiireellisyys muuta edellytä. Lisäksi Rajavartiolaitoksen on neuvoteltava aluksen omistajan, toimeksiannon saaneen pelastusyhtiön ja vakuutuksenantajien edustajien kanssa, jos se voi tapahtua aiheuttamatta tarpeetonta viivästystä”*.¹

Käytännössä siis pelastustoiminnan johtaja tekee päätökset, ajan niin salliessa, neuvoteltuaan seuraavien tahojen kanssa:

- TRAFICOM
- SYKEN tai ELY:n edustaja
- Aluksen omistajan tai varustamon edustaja

- Pelastusyhtiö
- Vakuutusyhtiö

Pelastuslain 36a §:n mukaisesti pelastustoimintaa johtavalla viranomaisella on oikeus²:

1. ottaa tilapäisesti käyttöön vahinkojen torjuntaan sopivia laitteita ja tarvikkeita, tarpeellisia viestintä- ja kuljetusvälineitä, työkoneita ja -välineitä sekä lastaukseen, purkaukseen tai väliaikaiseen varastointiin tarvittavia tiloja ja paikkoja;
2. nousta maihin ja liikkua toisen alueella;
3. määrätä maa- ja vesirakennustoimienpiteistä toisen alueella;
4. rajoittaa vesiliikennettä; sekä
5. ryhtyä muihin öljyvahingon ja aluskemikaalivahingon torjumiseksi tarpeellisiin toimiin.

Lisäksi pelastustoiminnan johtaja voi saman pykälän mukaisesti määrätä kalustoa ja henkilöstöä käyttöönotettavaksi, mikäli oma kalusto ei arvion mukaan riitä.

¹ Pelastuslaki 36b§

² Sanamuoto pelastuslaissa: ”Jos öljyvahingon tai aluskemikaalivahingon torjumiseksi ja vahinkojen seurausten rajoittamiseksi on välttämätöntä, pelastustoimintaa johtavalla viranomaisella on oikeus:”

PELASTUSTOIMINNAN JOHTAJA

Pelastustoiminnan johtajan päätehtävät	Vastaa torjuntaoperaation johtamisesta pelastuslaissa määritellyin valtuuksin ja vastuin.
Yhteistyö	Yhteensovittaa toimintaa kaikkien eri torjuntaan osallistuvien tahojen kanssa.

PELASTUSTOIMINNAN JOHTAJAN TEHTÄVÄT	YHTEISTYÖTAHO	TYÖKALUT
Öljyntorjuntaoperaation kokonaisuuden johtaminen ja yhteensovittaminen • Operaation kokonaisuuden ja eri toimintojen johtaminen • Pelastustoiminnan johtajan toimivallan käyttäminen pelastuslain mukaisesti	Kaikki operaatioon osallistuvat.	
Tilannekuvan ja –tietoisuuden jatkuva ylläpito ja kommunikointi • Tilannekuvan ja –tietoisuuden ylläpito • Sisäisen tiedonkulun varmistaminen operaatioon osallistuvien kesken (ml. RVL johto ja tilannepäivystäjä)	Operaation toiminnot tuottavat oman osuutensa tilannekuvaan. Kaikki operaatioon osallistuvat toimijat osallistuvat.	Pelastustoiminnan johtajan tilannekatsaus, tilannekuva-järjestelmät
Viranomaisten toimintojen yhteensovittaminen • Moniviranomaistilanteen yleisjohtajana toimiminen • Sisäisestä tiedonkulusta vastaaminen		
Operaation (työ)turvallisuudesta vastaaminen	RVLE HENKOS Kemikaaliasiantuntijat Torjuntaan osallistuvat yhteistyötahot	Työturvallisuus-oppaat ja ohjeet (SÖKÖ, EMSA oppaat) EMSA, CEDRE, C-osaamiskeskus
Johtovastuun siirtämisestä päättäminen • Johtovastuun siirtämisen valmistelu ja toteutus pelastuslaitosten kanssa (yt SM)	Pelastuslaitokset Sisäministeriö (Tieto kaikille torjuntaan osallistuville)	
Jälkitorjuntaan siirtymisestä päättäminen	Ympäristöministeriö Sisäministeriö Pelastuslaitos ELY-keskukset (mikäli usean kunnan alueella) Kunta, tai kunnan määräämä viranomainen	Jälkitorjuntaan siirtymisestä tulee tehdä erillinen päätös.
Pelastustoiminnan aloitus- ja lopettamispäätöksen tekeminen		

4.2 SISÄINEN TIEDONKULKU

Sisäisen tiedonkulun tarkoituksena on varmistaa, että torjuntaorganisaation sisällä oleellinen tieto jaetaan määrämuotoisesti ja ennalta sovittuina ajankohtina operaation osallistujien kesken.

Sisäinen tiedonkulku toimii pelastustoiminnan johtajan yhtenä **tärkeimmistä työkaluista eri toimijoiden ja toimintojen yhteensovittamisessa ja tilannetietoisuuden ylläpidossa**. Sisäisellä tiedonkululla on myös merkittävä rooli operaation yhteisen tilannetietoisuuden ja tilanneymmärryksen muodostamisessa.

Suuressa alusöljyvahingossa pelastustoiminnan johtaja vastaa torjuntaan osallistuvien tilannetietoisena pitämisestä. Tiedon jakamisen varmistamiseksi järjestetään pelastustoiminnan johtajan tilannekatsauksia,

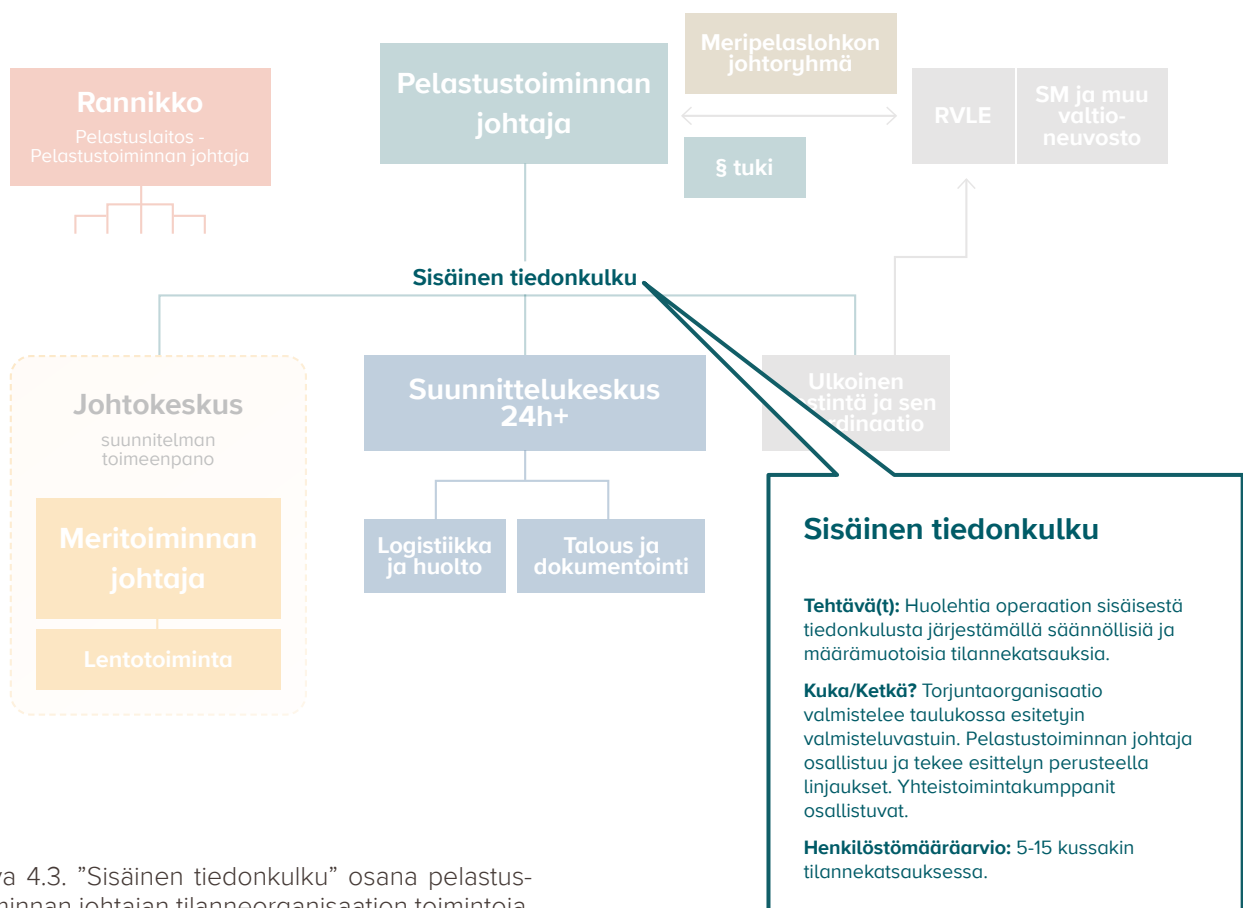
jossa käydään määrämuotoisesti operaation tilanne läpi.

Tilannekatsaukseen tuodaan myös pelastustoiminnan johtajan erillisiä päätöksiä vaativat asiat. Esimerkiksi vaihtoehdot torjuntasuunnitelmiksi esitellään tilannekatsauksessa, jossa pelastustoiminnan johtaja esittelyn perusteella päättää ja vahvistaa tulevan suunnitelman toteutettavaksi.

Tilannekatsauksessa käydään läpi alla olevassa taulukossa esitetyt asiat.

Pelastustoiminnan johtaja varmistaa, että päätökset kaluston käyttämisestä ja hankinnoista dokumentoidaan tarkasti.

Pelastustoiminnan johtajan tilannekatsauksiin osallistuvat tiedon tuottajien ja esittelijöiden ominaisuudessa seuraavien toimin-

Kuva 4.3. "Sisäinen tiedonkulku" osana pelastustoiminnan johtajan tilanneorganisaation toimintoja.

nallisuuden edustajat:

- Pelastustoiminnan johtaja
- Suunnittelukeskus
- Johtokeskus, meritoiminnan johtaja ja lentotoiminta
- Logistiikka ja huolto
- Talous ja dokumentointi
- Ulkoinen viestintä ja sen koordinaatio

Lisäksi tilannekatsauksiin voivat osallistua seuraavat tiedon hyödyntäjät, mieluiten videoyhteyksin:

- Rajavartiolaitoksen esikunnan valmiuspäivystäjä (tai RMOS tehtävään määrätty henkilö)

- Keskeisten yhteistyöviranomaisten johtajat
- Keskeisten ministeriöiden yhteyshenkilöt (SM, YM, LVM, PLM)

Kansainväliset yhteysupseerit pidetään tilannetietoisina erillisissä tilannekatsauksissa, mikäli tilannekatsausten kieleksi valitaan suomi. Kielen ollessa englanti, yhteysupseerit voivat osallistua tilannekatsauksiin.

Yhteisten pelastustoiminnan johtajan tilannekatsausten lisäksi torjuntaorganisaation eri toiminnot pitävät omia sisäisiä kokouksia toiminnan koordinoimiseksi ja tilannetietoisuuden jakamiseksi.

SISÄINEN TIEDONKULKU – ASIAKOKONAISUUDET	VALMISTELU- JA ESITTELY- VASTUU
Tilanteen yleiskuvaus • Keskeiset tiedot aluksesta, tapahtumasta ja torjuntaoperaation tilanteesta • Karttakuva onnettomuusalueesta, havaitusta öljystä ja resursseista	Johtokeskus
Resurssit • Paikalla olevat, matkalla olevat ja hälytetyt • Tehtävästä vapautetut ja/tai huollossa olevat • Henkilökunta • Organisaatiot • Muut	Johtokeskus
Operaation johtamisrakenne • Yksiköt onnettomuusalueella ja niiden jaottelu (Strike Teams) • Esikunta ja eri toimintojen miehitystilanne	Johtokeskus Suunnittelukeskus
Sääennuste (72+ h) • Merisää: Tuuli, aallokko, meriveden korkeus, lämpötila • Ilmailusää	Suunnittelukeskus
Aineen käyttäytyminen • Kulkeutumisennuste (72 h, tuoreimmista havainnoista laskettuna) • Arvio aineen käyttäytymisestä ja torjuttavuudesta	Suunnittelukeskus
Herkät alueet ja niiden prioriteetit karttakuvana • Ympäristön kannalta herkäät alueet • Sosioekonomisesti huomattavat alueet	Suunnittelukeskus

Torjuntasuunnitelma - Alueen analyysi (ajelehtimisennusteen kanssa näytettynä): - Missä öljyn voi pysäyttää? - Missä keräävät alukset voivat kerätä? - Logistiset pisteet (puomien lasku ja huolto) - Aineen vaikutukset ihmiseen - Torjunnan tavoite ja toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi - Päästölähteen toimet ja niiden vaiheet - Avomeritorjunnan toimet ja niiden vaiheet - Saariston ja rannan läheiset toimet ja niiden vaiheet - Rannikkotorjunnan toimet ja niiden vaiheet	Suunnittelukeskus
Jätehuolto ja logistiikka - Tilanne - Suunnitelma 72 h: sijainti, käytettävät resurssit, sopimukset	Logistiikka ja huolto
Taloustilanne ja dokumentointi Tilanne ja suunnitellut toimet	Talous ja dokumentointi
Ulkoinen viestintä Tilanne ja suunnitellut toimet	Ulkoinen viestintä ja koordinaatio
Pelastustoiminnan johtajan kirjattavat päätökset	Pelastustoiminnan johtaja

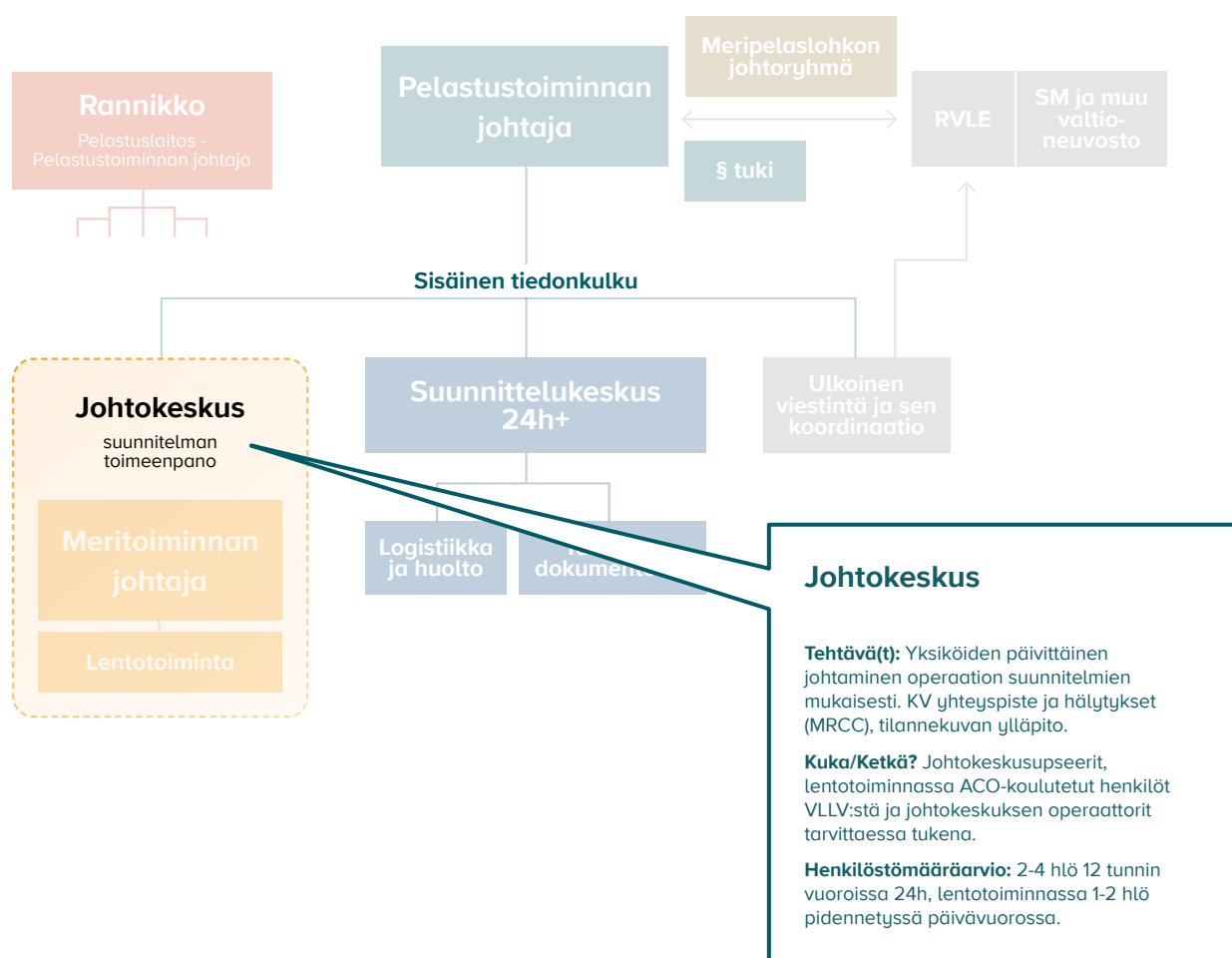
4.3 JOHTOKESKUS - OPERAATION TOIMEENPANO (ALLE VUOROKAUSI, <24H)

Johtokeskus vastaa torjuntaoperaation päivittäisestä johtamisesta ja pelastustoiminnan johtajan hyväksymien suunnitelmien toteuttamisesta siltä osin, kun päätökset koskevat alle vuorokauden päähän ulottuvia toimia.

Vuorokautta pidemmälle ulottuvien toimien suunnittelusta vastaa suunnittelukeskus, joka toimii johtokeskuksen yhteydessä.

Johtokeskukseen perustetaan suuressa alusöljyonnettomuudessa erillinen tilanneorganisaatio, jossa työskentelee tehtävään erikseen määrätty henkilöstö. Tilanneorganisaation kokoonpano päätetään kussakin operaatiossa erikseen.

Kaikkien muiden Rajavartiolaitoksen johtamien operaatioiden tapaan johtokeskus johtaa operaation yksiköitä ja toimii yksiköiden yhteyspisteenä organisaation suuntaan.

Kuva 4.4. Johtokeskus osana pelastustoiminnan johtajan tilanneorganisaation toimintoja.

MERIVARTIOSTON JOHTOKESKUS – OPERAATION TOIMEENPANO (24H<)

Johtokeskuksen rooli operaatiossa:	Johtokeskus vastaa yksiköiden päivittäisestä johtamisesta pelastustoiminnan johtajan hyväksymän suunnitelman mukaisesti. Johtokeskus vastaa myös kansainvälisistä yhteyksistä ja POLREP-menettelystä sekä tilannekuvan ylläpidosta.	
Yhteistyötoiminnot	Meritoiminnan johtaja, lentotoiminta, operaatioon osallistuvat yksiköt, pelastustoiminnan johtaja ja suunnittelukeskus. Rannikkotorjunta päivittäistoiminnan koordinaation osalta.	
JOHTOKESKUKSEN TEHTÄVÄT	OSALLISTUJAT	TYÖKALUT
Avomeritorjuntaan osallistuvien yksiköiden johtaminen - Yksiköiden hälyttäminen pelastustoiminnan johtajan päätösten mukaisesti - Yksiköiden johtaminen (tilannetietoisena pitäminen ja tehtävien antaminen) - Yksiköiden toimien tukeminen kentällä - Operaation johdon ja yksiköiden välisenä yhteyspisteenä toimiminen - Yksiköiden vapauttaminen tehtävästä	- Johtokeskus, - Operaatioon osallistuvat yksiköt	- SITREP -lomake - VHF - Virve - Sähköposti - Puhelin - MERT (Marine Environment Response Tool)
Tilannekuvan ylläpito - Yksiköiden tilanne (ml. huolto-tarve) - Kerätyn öljymäärän arvio - Havainnot öljyn sijainnista - Arvio öljyn määrästä - Sää- ja meriolosuhteet	- Operaatiossa olevat yksiköt - Suunnittelukeskus - Logistiikka ja huolto (24h+ tarpeet)	- Karttapohjaiset johtamisjärjestelmät - SITREP - SITREP -raportit yksiköiltä - Lento- ja satelliittitiedustelu
Kansainvälisenä yhteyspisteenä toimiminen (MRCC) - POLREP (kansainväliset avunpyynnöt ja päivittäiset tilannepäivitykset) - Satelliittikuvatilausten välittäminen NCC:lle ja kuvien vastaanotto lentotoiminnan koordinaattorin suunnitelmien mukaisesti (EMSA CleanSeaNet ja/tai Copernicus) - EMSA kemikaalitietopalvelujen tilaaminen (MAR-ICE ja MAR-CIS)	Lentotoiminta	- HELCOM ja Kööpenhaminan sopimuksen manuaalit - EMSA järjestelmät (SafeSeaNet sekä CleanSeaNet) ja niiden käyttöohjeet - MAR-ICE - CECISMP

Avomeritorjunnan, rannikkotorjunnan ja ilmatoiminnan yhteensovittaminen • Alle 24h koskevat operatiiviset päätökset • Väyliä ja liikennettä koskevat rajoitustoimet	• Rannikkotorjunta, lentotoiminta. • Suunnittelukeskus (24h +) • VTS (Ilmoitukset: Traficom)	
Tutkinnan turvaamiseen liittyvät toimet • Näytteenoton ja todistusaineiston keräämisen varmistaminen • Öljymäärän arvioiminen tutkintaa varten • Kulkeutumisennusteiden tilaaminen arvioidulle minimimäärälle, 72 h eteenpäin. Päivitys aina määräarvioin päivityksen yhteydessä, mutta vähintään 1 krt vuorokaudessa • Tietojen kerääminen ja koostaminen tietojärjestelmistä	• Pelastustoiminnan johtaja, • Oikeudellinen tuki • RVL tutkinta	• Erilliset ohjeet • HELCOM -login BAOAC-koodi • MERT (Marine Environment Response Tool)
Päästön aiheuttajaa koskevien toimien toimeenpano • Aluksen tilanteen vakauttamiseksi annettavat käskyt ja määräykset	• Pelastustoiminnan johtaja • Suunnittelukeskus • Oikeudellinen tuki • Traficom	• Tilannekuva-järjestelmät
Alusliikenteen rajoittamista koskevat toimet • Väyläalueiden liikenteen rajoittamisesta päättäminen ja rajoitusten toimeenpano	• VTS • Traficom konsultointi/ tilannetietoisena pitäminen suurissa tapauksissa	

4.3.1 MERITOIMINNAN JOHTAJA (SUPREME ON-SCENE COMMANDER, SOSC)

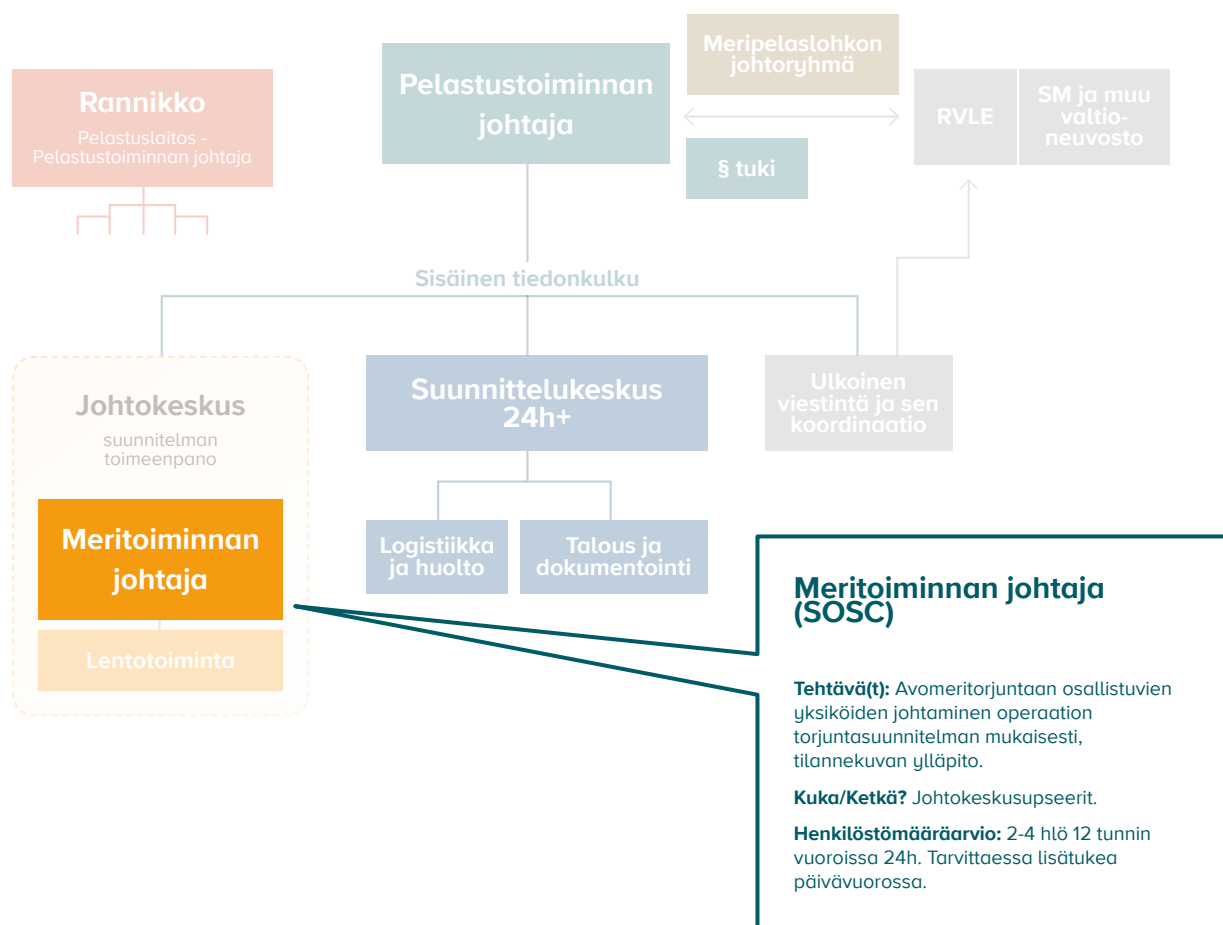
Meritoiminnan johtaja vastaa merialueella tapahtuvan toiminnan toimeenpanosta ja johtamisesta pelastustoiminnan johtajan hyväksymien torjuntasuunnitelmien mukaisesti. Meritoiminnan johtaja toteuttaa kansainvälisten manuaalien mukaiset Supreme On-scene Commander eli SOSC -tehtävät.¹

Toiminnan alkuvaiheessa meripelastuskesksen kenttäjohtaja voi aloittaa tämän toiminnon tehtävät. Suuressa operaatiossa meritoiminnan johtaja nimetään erikseen ja tällöin alusten johtamiseen liittyvät toiminnot siirtyvät meritoiminnan johtajalle.

Suomessa SOSC toimii suuressa alusöljyonnettomuudessa lähtökohtaisesti johtokeskuksessa. Johtokeskuksessa toimiessa johtamis- ja viestijärjestelmät ovat paremmin käytettävissä. Samoin kommunikaatio muun torjuntaorganisaation kanssa on helpommin järjestettävissä johtokeskuksesta käsin, mikä on oleellista suurissa operaatioissa.

Pienemmissä tilanteissa SOSC voi myös johtaa meritoimintaa merellä olevalta alukselta käsin, mikäli se nähdään tarkoituksenmukaiseksi.

¹ HELCOM Response -manuaali sekä Kööpenhaminan sopimuksen manuaali

Kuva 4.5. Merellä tapahtuvan toiminnan johtaminen osana pelastustoiminnan johtajan tilanneorganisaation toimintoja.

MERITOIMINNAN JOHTAJA

Meritoiminnan johtajan tarkoitus	Meritoiminnan johtaja toimeenpanee pelastustoiminnan johtajan hyväksymää torjuntasuunnitelmaa ja johtaa avomeritorjuntaan osallistuvia yksiköitä merellä.	
Yhteistyötoiminnot	Suunnittelukeskus, rannikkotorjunta, logistiikka ja huolto.	
MERITOIMINNAN JOHTAJAN TEHTÄVÄT	OSALLISTUJAT	TYÖKALUT
Alusyksiköiden johtaminen - Alusosastojen (Strike Team) muodostaminen torjuntasuunnitelman toteuttamiseksi - Tehtävien antaminen torjuntasuunnitelman toteuttamiseksi - Tilannetiedon kerääminen aluksilta: kerätty öljy, kerääminen, huoltotarpeet	Merellä toimivat alusyksiköt	- VHF - Virve - Tilannekuva- ja johtamisjärjestelmät - Puhelin/ satelliittipuhelin - SITREP-lomake
Turvallisuus merellä - Alusyksiköiden työturvallisuudesta huomioiminen suunnittelukeskuksen laatimien suunnitelmien mukaisesti - Työturvallisuuden huomioiminen alle 24 h toimintaa koskevien käskyjen osalta	- Pelastustoiminnan johtaja - Alusyksiköt - Suunnittelukeskus	Suunnittelukeskuksen operaatiolle laatima työturvallisuus-suunnitelma
Avomeritorjuntaan osallistuvien yksiköiden johtaminen - Yksiköiden hälyttäminen pelastustoiminnan johtajan päätösten mukaisesti - Yksiköiden johtaminen (tilannetietoisena pitäminen ja tehtävien antaminen) - Tehtävien antaminen työturvallisuusnäkökohdat huomioiden - Työturvallisuudesta raportointi pelastustoiminnan johtajalle - Operaation johdon ja yksiköiden välisenä yhteyspisteenä toimiminen - Yksiköiden vapauttaminen tehtävästä	- Johtokeskus - Operaatioon osallistuvat yksiköt	- SITREP -lomake - VHF - Virve - Sähköposti - Puhelin

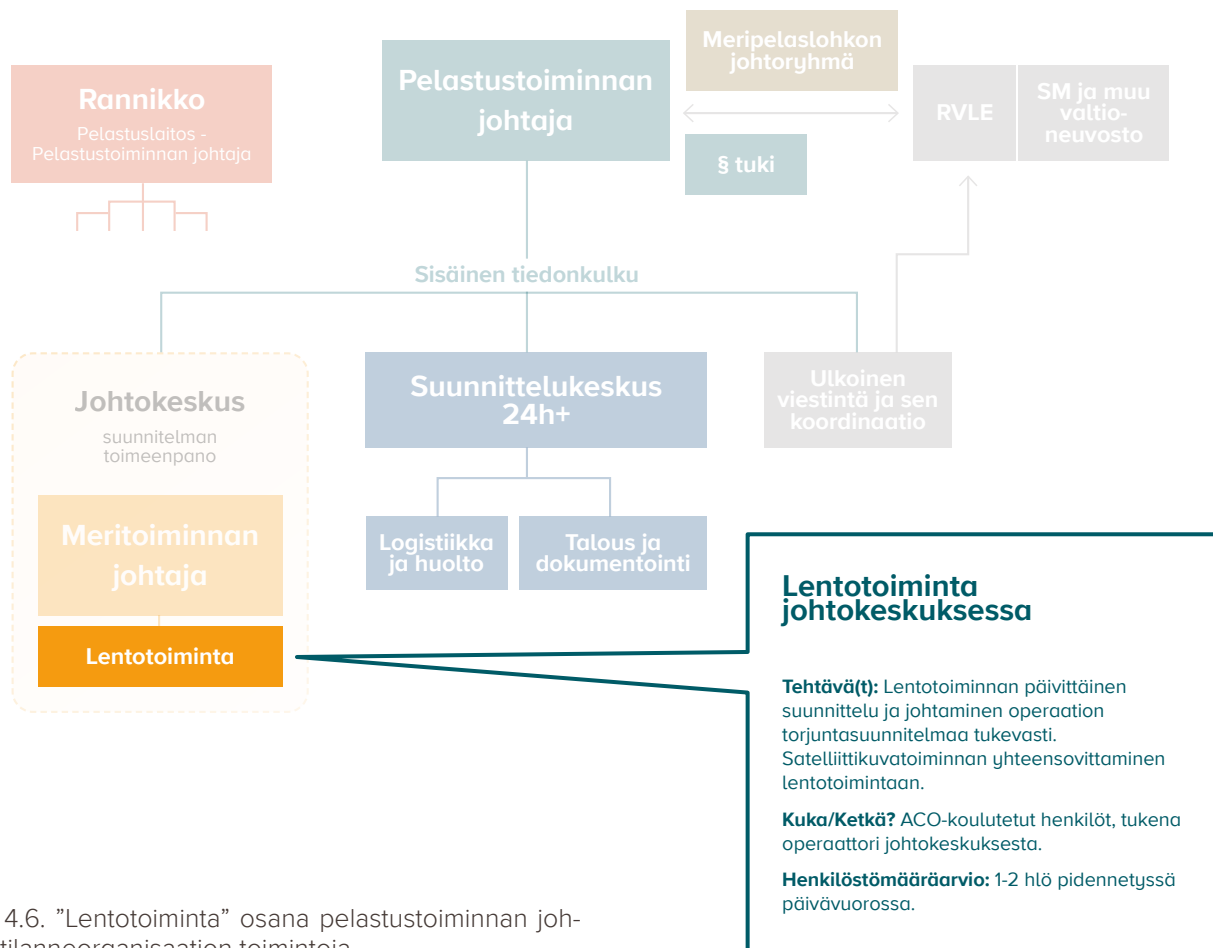
4.3.2 LENTOTOIMINTA

Lentotoiminnan koordinaattorin tehtävä on huolehtia lentotoiminnasta torjuntaoperaation tavoitteiden saavuttamiseksi. Lentotoiminnan avulla pystytään määrittämään esimerkiksi öljylautan paksummat kohdat ja öljyn levinneisyys. Lentotoiminta huolehtii myös satelliittikuvien suunnittelusta ja havaintojen koostamisesta yhteen muun lentotiedustelun tulosten kanssa. Rajavartiolaitoksessa satelliittikuvien tilaaminen tehdään keskitetysti NCC:stä. Lentotoiminnan koordinaattori kuitenkin yhteensovittaa satelliittikuvien käyttöä suhteessa muuhun ilmatoomintaan.

Lentotoiminnan koordinaattoriksi sopivin henkilö löytyy Vartiolentolaivueesta. Ilmatilan

koordinoinnin parhaat asiantutitjat ovat Vartiolentolaivueen ACO-koulutetut henkilöt. Alkutilanteessa ilmatoominnan koordinaattorin tehtäviä voi hoitaa myös ARCC:n ACO:t. Lentotoiminnan tueksi tulisi osoittaa johtokeskuksesta operaattori tai johtokeskusupseeri.

Ympäristövahinkojen torjunnassa ilmatilan koordinointi on yksinkertaisempaa kuin meripelastustilanteessa, koska onnettomuusalueella samaan aikaan toimivia ilma-aluksia on vähemmän. Tiedustelulennot alueelle tulee suunnitella peräkkäisiksi, jotta saadaan ajallisesti parempi kattavuus. Kuljetuslennot suunnitellaan tarpeen mukaan.

Kuva 4.6. "Lentotoiminta" osana pelastustoiminnan johtajan tilanneorganisaation toimintoja.

Miehittämättömän ilmailun yhteensovittaminen muuhun toimintaan vaatii ilmatilan koordinoitua joko maantieteellisinä alueina, korkeusporrastuksina tai ajallisina rajoitteina. Myös kaupallista ilmailua ja yleisilmailua onnettomuusalueella kannattaa rajoittaa lentoturvallisuuden varmistamiseksi.

Lentotoiminnan koordinaattorin tehtävä on toimeenpanna päivittäistä toimintaa suunnittelukeskuksen ohjeistusten mukaisesti. Suunnittelukeskuksessa varmistetaan lentotoiminnan jatkuvuus pitkäkestoisessa operaatiossa. Lentotoiminnan tehtävät suunnittelukeskuksessa on listattu kohdassa 4.4.

LENTOTOIMINTA		
Lentotoiminnan koordinaattorin tarkoitus	Lentotoiminnan koordinaattori vastaa lento- ja satelliittitoiminnan suunnittelusta siten, että se tukee mahdollisimman hyvin torjuntasuunnitelman toteuttamista.	
Yhteistyötoiminnot	Johtokeskus, suunnittelukeskus, logistiikka ja huolto, talous ja dokumentointi, ulkoinen viestintä ja sen koordinaatio.	
LENTOTOIMINNAN KOORDINAATTORIN TEHTÄVÄT	OSALLISTUJAT	TYÖKALUT
Lentoresurssien käytön suunnittelu torjuntasuunnitelmaa tukevasti - Päivittäisten lentotehtävien suunnittelu ja toimeenpano (ilmoitusten vastaanotto, alueen lentotoiminnan valvonta) - Miehitetyn, miehittämättömän ja satelliittitoiminnan yhteensovittaminen - Kansainvälinen lentovalvontapu: esittäminen ja toimeenpano erillisiin päätöksiin perustuen tai käskettäessä, sekä lentosuoritteiden koordinointi	- Johtokeskus - Suunnittelukeskus - Rannikkotorjunnan vastuuhenkilöt - Miehittämättömän ilmailun yhteyshenkilöt: (Poliisi, Raja, PV, Pelastus)	- Koordinaattorin antamat ohjeet - VIRVE - BAOAC
Ilmatilan koordinointi - Operaation ilmatoiminnan mahdollistaminen (mahdolliset porrastukset/aluejako, reittipisteiden määrittäminen tarvittaessa) - Muun kuin tehtävään sidotun ilmailun rajoittaminen (lentokieltoalue) sekä valvonnasta huolehtiminen - Kaupallisen ilmailun huomiointi	- Traficom - Fintraffic Lennonvarmistus	- ACO työkalut soveltuvin osin - Tilannekuva- ja johtamisjärjestelmät - Paperikartat

Ilmatoiminnan turvallisuudesta vastaaminen • Lentosuoritteiden lentoturvallisuuden toteutumisesta vastaaminen • Lentoturvallisen lentotilan määrittely		
Miehittämättömän ilmailun yhteensovittaminen • Miehitettömän ja miehitetyn ilmailun päivittäinen yhteensovitus		
Dokumentointi • Varmistaa ilmailun johtamisen ja tehtävien dokumentointi • Ilma-alusten tuottamien tietojen tallentaminen torjuntakustannusten perimistä ja päätöksenteon perusteluja varten	• Talous ja dokumentointi • Suunnittelukeskus	• Tilannekuvajärjestelmät • Operaation yhteiset levyalueet • Fyysiset kopiot tarvittaessa • Erillisverkot / ohjelmisto

4.3.3 TORJUNTA RANNIKOLLA JA SAARISTOSSA

Öljyntorjuntaoperaation kokonaisuuden onnistuminen ja rantaviivalle aiheutuvien ympäristövaikutusten sekä sosioekonomisten vaikutusten minimoiminen vaatii pohjoisella Itämerellä olevien resurssien käyttöä oikeisiin toimiin oikeassa paikassa – riippumatta vastuualuerajoista. Vähäiset merelliset yksiköt tulee keskittää sinne, missä niistä on kokonaisuuden kannalta eniten hyötyä, taktisten periaatteiden mukaisesti.

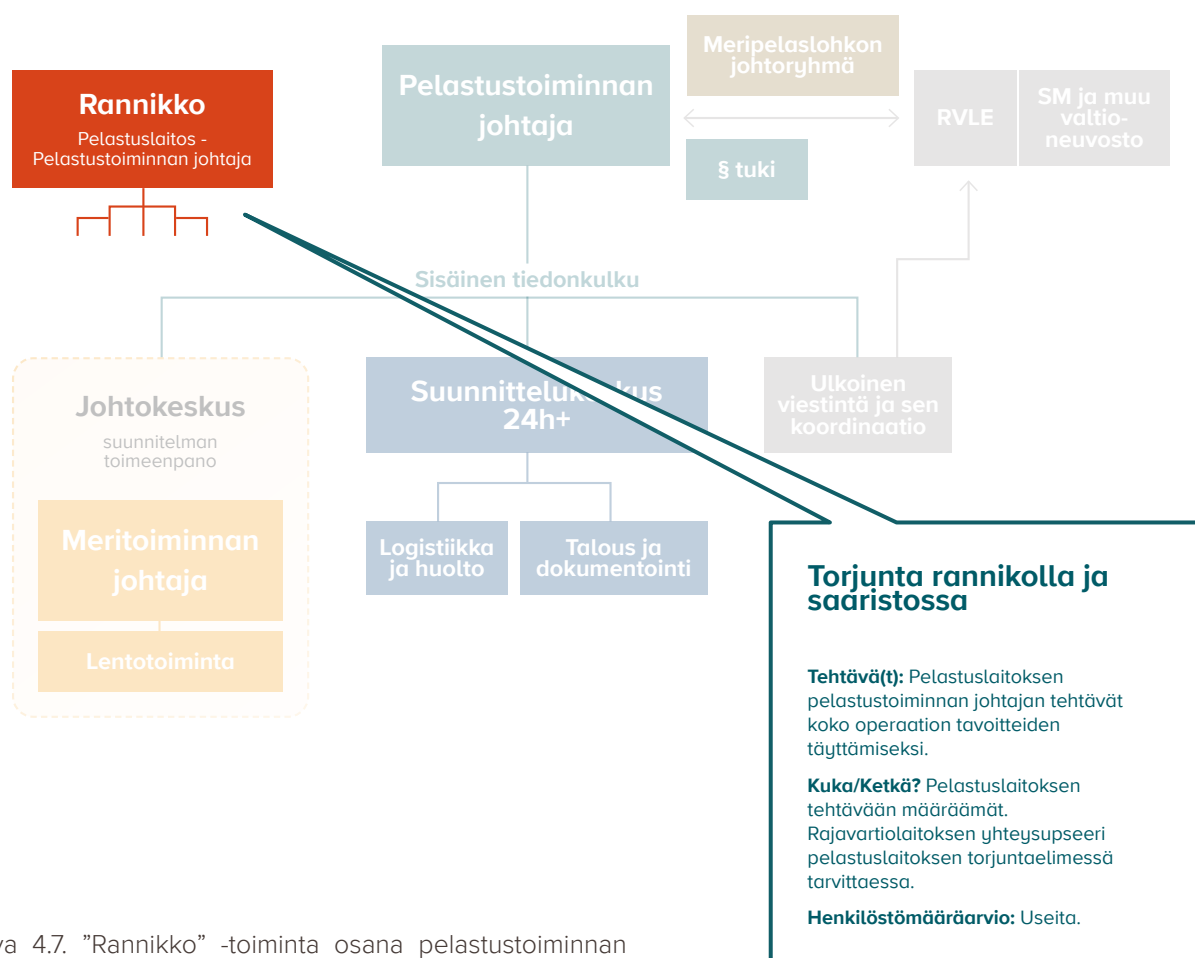
Öljyntorjunta rannikon tuntumassa ja saaristossa on pelastuslain mukaan pelastuslaitosten vastuulla. Tässä ohjeessa rantatorjunta käsittää sekä torjunnan rantaviivan tuntumassa että rannalla.

Avomerialueella tapahtuvan alusöljy- tai aluskemikaalivahingon torjuntaoperaatios-

sa Rajavartiolaitos kuitenkin toimii yleisjohtovastuussa ja siinä roolissa vastaa koko torjuntaoperaation tilannekuvan ylläpidosta ja toimintojen yhteensovittamisesta. Suunnittelukeskuksella on keskeinen rooli yhteensovittamisessa ja resurssien käytön koordinoinnissa.

Jotta torjunnan kokonaisuus tulee suunnitelluksi siten, että avomerellä ja rannikolla tapahtuva toiminta tukevat operaation yhteisiä tavoitteita, tulee yleisjohtajana toimivan viranomaisen suunnitella torjuntatoimien yleinen tavoite yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Yleisjohtovastuussa oleva viranomainen päättää yleisen tavoitteen ja johtaa operaation sen mukaisesti.

Avomeritorjunnassa tämä tarkoittaa sitä,

Kuva 4.7. "Rannikko" -toiminta osana pelastustoiminnan johtajan tilanneorganisaation toimintoja.

että Rajavartiolaitoksen yleisjohtovastuulla suunnittelukeskuksessa suunnitellaan, miten torjuntatoimet yhteensovitetään ja käytössä olevat resurssit jaetaan eri tehtäviin koko merialueella riippumatta yleisjohtovastuun rajoista. Siksi suunnittelukeskuksessa tulisi olla torjuntatoimiin osallistuvien pelastuslaitosten edustajat. Rannikkotor-

junnasta vastaava pelastustoiminnan johtaja täsmentää operaation kokonaissuunnitelmaa rannikkotorjunnan osalta ja johtaa suunnitelman toteuttamisen.

Alla oleva taulukko kuvaa vain niitä rannikon ja saariston toimintoja, jotka ovat toiminnan yhteensovittamisen kannalta keskeisiä.

TORJUNTA RANNIKOLLA JA SAARISTOSSA		
Rannikkotorjunnan tarkoitus	Rantatorjunnan tarkoitus on minimoida rantautuvan öljyn määrä sekä kerätä öljy pois ympäristöstä hyväksytyjen toimintaperiaatteiden mukaisesti.	
Yhteistyötoiminnot	RVL torjuntaorganisaatio, erityisesti suunnittelukeskus, jossa suunnitellaan operaatiolle kokonaistavoitteen toteuttamiseen tähtäävä torjuntasuunnitelma.	
RANNIKKOTORJUNNAN TEHTÄVÄT	OSALLISTUJAT	TYÖKALUT
Rannikkotorjunnan johtaminen - Rannikkotoiminnan johtaminen yhteisen yleistasoisen operaatiosuunnitelman mukaisesti - Resurssien hallinnointi - Suunnitelman toimenpano - PEL JOKEn perustaminen ja johtaminen	- Pelastuslaitoksen johtama oma torjuntaorganisaatio. - RVL yleisjohtovastuu: RVL pelastustoiminnan johtaja suunnittelee operaation toimeenpanon yleiset linjat pelastustoimen kanssa yhteistyössä. - Pelastuslaitos täsmentää suunnitelmaa rantatorjunnan osalta ja johtaa toimeenpanon.	- SÖKÖ-manuaalit - Pelastuslaitoksen omat ohjeet

4.4 SUUNNITTELUKESKUS (24H+)

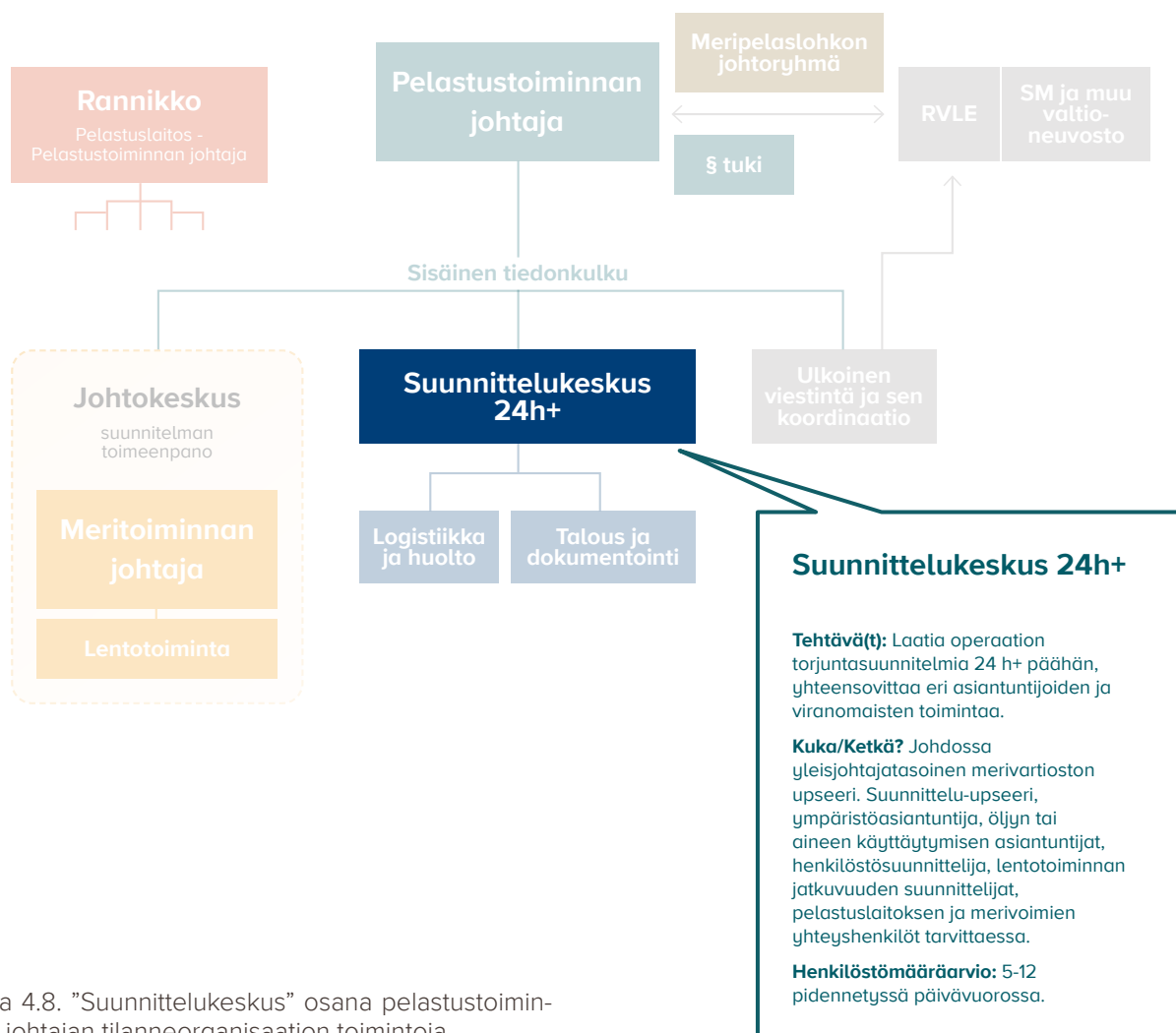
Suunnittelukeskus toimii operaation suunnittelusta vastaavana keskuksena. Suunnittelukeskus vastaa operaation yli vuorokauden päähän ulottuvan toiminnan suunnittelusta, suunnitteluprosessin mukaisesta toiminnasta ja kirjallisten torjuntasuunnitelmien laatimisesta. Kaiken suunnittelun pohjalla on ajankohtainen tilannekuva ja tilannearvio.

Suunnittelukeskukseen kutsutaan keskeisten yhteistyöviranomaisten asiantuntijat, ympäristöasiantuntijat mukaan lukien. Suunnittelukeskuksen pääasiallisena tehtävänä on tukea pelastustoiminnan johtajan toimintaa laatimalla torjuntasuunnitelmia

ajankohtaisen tilanneymmärryksen pohjalta. Suunnittelukeskus suunnittelee ja valmistelee operaation toimintaa, joka ulottuu yli 24 h päähän.

Suunnittelukeskuksen johtaja vastaa myös ”logistiikka ja huolto” sekä ”talous ja dokumentointi” -toimintojen johtamisesta sekä näiden toiminnallisuuksien tuottamien tietojen yhteensovittamisesta operaation suunnitteluun ja toimeenpanoon.

Osa asiantuntijoista voi osallistua suunnittelukeskuksen toimintaan myös etänä suunnittelukeskuksen johtajan näin päättäessä.

Kuva 4.8. ”Suunnittelukeskus” osana pelastustoiminnan johtajan tilanneorganisaation toimintoja.

SUUNNITTELUKESKUS (24H+)

Suunnittelukeskuksen tarkoitus	Suunnitella pidemmän tähtäimen torjuntatoimia siten että valtakunnalliset resurssit tukevat parhaalla mahdollisella tavalla operaation kokonaistavoitetta.
Yhteistyötoiminnot	Sisäinen tiedonkulku, pelastustoiminnan johtaja, logistiikka, talous, johtokeskus, ulkoinen viestintä.

SUUNNITTELUKESKUKSEN TEHTÄVÄT	OSALLISTUJAT	TYÖKALUT
Suunnittelun johtaminen - Suunnitteluperusteiden ylläpito/päivitys (johtokeskuksen kanssa) - Vaihtoehtoisten suunnitelmien laatiminen ja arviointi - Suunnitteludokumentin laatiminen - Suunnittelu yhteistyöviranomaisten kanssa - Yhteistyö logistiikkatoiminnon kanssa - Suunnitelman esittely pelastustoiminnan johtajalle / muulle organisaatiolle	- Meritoimiston päällikkö, vartioston pelastustoiminnan toimialajohtaja tai vastaava - Alueen pelastuslaitos - Merivoimat - Ympäristöasiantuntijat (esim. ELY, SYKE, Metsähallitus) - Ilmatieteen laitos - Traficom - Yhteistyössä logistiikka ja huolto-toiminto	- Tilannekuvajärjestelmä, tilannekuva (operaation toimeenpanosta) - Suunnitelmapohja - Tilannekatsauspohja - Suuren operaation taktiset periaatteet
Öljyn käyttäytyminen ja arviointi - Ajelehtimislaskennat - Öljytyypin selvittäminen - Öljyn ominaisuuksien vaikutus torjuntatoimiin ja turvallisuuteen	- Ilmatieteen laitos - Traficom - C-osaamiskeskus - SYKE - ELY	- SeaTrack Web - Aluksen lastitiedot (Portnet) - TOKEVA - Milbros -tietokanta - EMSA: MAR-ICE (kemikaalit), EMSA:n välittämät asiantuntijat - CEDRE asiantuntijat
Operaation työ- ja ympäristöturvallisuus (Health, Safety and Environment) HSE-suunnitelman laatiminen ja ylläpito osana torjuntasuunnitelmaa.	- Ilmatieteen laitos - Traficom - C-osaamiskeskus	- HSE -oppaat (EMSA, Norjan rannikkoviranomainen Kystverket) - Öljyn käyttäytymisen ja vaikutuksen arvioinnin työkalut - SÖKÖ-manuaalit

Ympäristövaikutukset • Onnettomuuden ympäristövaikutusten arviointi • Eri torjuntasuunnitelmien ympäristövaikutusten arvioiminen • Öljyn vaikutukset luontoon – pitkäaikaisvaikutusten arvioinnin ja näytteenoton käynnistäminen (korvauskäsittelyä varten) • Ympäristövaikutusten asiantuntijana toimiminen ulkoisessa viestinnässä (kirjallisesti ja suullisesti)	• ELY-keskus paikallisesti • SYKE asiantuntijat valtakunnallisessa tapauksessa • Metsähallitus • Traficomien merenkulun asiantuntijat	• Ympäristöhallinnon paikkatietoaineistot • Ympäristövahinkojen torjunnan tilannekuva-järjestelmä ja SYKE:n ylläpitämät paikkatietoaineistot • Metsähallituksen paikkatietoaineistot ja asiantuntemus tarvittaessa • Öljy- ja kemikaalitietokannat (kts. yllä) • Itämerellä tapahtuvien öljyvahinkojen ekologiset seuraukset (SYKE) • Grace -projektissa luodut työkalut SYKE asiantuntijoiden välityksellä (esim. polttamisen ja dispersanttien käytön arviointi - tällä hetkellä ei käytössä Suomessa)
Resurssien käytön suunnittelu • Toiminnan perusajatuksen luominen • Toiminnan tavoitteen luominen • Resurssien käytön pitkäaikaisuunnitelma koko operaatiolle • Resurssien käytön koordinoiminen muiden toimijoiden kanssa	• Vartioston rajavalvontapääseeri • Pelastuslaitokset • Merivoimat • Yhteistyössä logistiikka ja huolto-toiminto • muut resurssien omistajat	• Vartiostojen suunnitelmien kalustolistaukset • Taktiset periaatteet – julkaisu
Toimet päästölähteellä • Päästölähteellä tapahtuvien toimien suunnittelu (24h+) • Neuvottelu eri osapuolten kanssa	• Johtokeskus • Traficom (merenkuluntarkastaja) • Oikeudellinen tuki • Luokituslaitos, pelastusyhtiö	
Operaation henkilöresurssien suunnittelun tuki • Johtamisorganisaation henkilöstön suunnittelu (riittävyys ja vuorottelu, myös yt-viranomaiset)	• Pelastustoiminnan johtaja • Sisäministeriö • RVLE HENKOS tuki	

Vaihtoehtoisten torjuntamenetelmien käyttöön liittyvä valmistelutyö Mikäli mekaaninen öljyntorjunta ei toimi, vaihtoehtoisten menetelmien (torjuntakemikaalit ja polttaminen) käyttöönottoon liittyvä valmistelutyö	- Pelastustoiminnan johtaja - Suunnittelukeskuksen ympäristöasiantuntijat (SYKE, ELY-keskus) - Sisäministeriö	Arviointityökaluja, oppaita (mm. Grace-projektissa SYKE-tuotamat aineistot). Suomessa ei tällä hetkellä ole kyvykkyyttä käyttää muita menetelmiä.
--	---	---

LENTOTOIMINNAN TEHTÄVÄT SUUNNITTELUKESKUKSESSA

Suunnittelukeskuksessa toimii lisäksi lentotoiminnan jatkuvuudesta vastaava toiminto. Lentotoiminnan jatkuvuutta turvaa Vartiolentolaivueen henkilöstöstä kootut asiantuntijat, joiden tehtävät on listattu alla olevassa taulukossa.

LENTOTOIMINNAN TEHTÄVÄT SUUNNITTELUKESKUKSESSA	OSALLISTUJAT	TYÖKALUT
Lentoresurssien käytön suunnittelu ja jatkuvuus - Koko operaation resurssitarpeiden määrittely (tiedustelu, kuljetukset, miehittämätön ilmailu) - Resurssien hankinta - Ulkomaalaisten ilma-alusten maahantulosta ilmoittaminen - Kustannusten arviointi - Suunnitelman hyväksyminen pelastustoiminnan johtajalla - Jatkuvuuden ja tehtävien suunnittelu kyvykkyydet huomioiden - Miehistön ja kaluston jatkuvuuden turvaaminen - Miehistöjen ja kaluston huolto ja sen suunnittelu	- Yhteistyö lentotoiminnan kanssa - Yhteistyöviranomaiset avomeri ja torjunta rannikolla - VLLV, Ilmavoimat, Maa-voimat, poliisi, lentopelastusseura - Kansainväliset toimijat: Esim. Ruotsi, Viro, Tanska, Norja, Saksa, Puola	POLREP -hälytykset Pohjoismaiseen ja Itämeren yhteistyöhön perustuen. Operaation toimeenpano johtokeskuksessa tekee POLREP-ilmoitukset.

Lentoturvallisuuden suunnittelu • Operaation lentoturvallisuuden ja asiakirjojen suunnittelu • Päätökset lentoturvallisuussäännöistä poikkeamisesta • Säätilan kehittyminen pitkällä aikavälillä	• Suunnittelukeskus • (torjuttavan aineen ominaisuudet ja käyttäytymisen otettava huomioon)	• Aineen ominaisuuksia kuvaavat materiaalit (OVA, TOKEVA, EMSA MARICE, CEDRE, C-osaamiskeskus) • Ilmakulkeutuksen mallit (ESCAPE)
Kuvamuotoisen tiedustelutiedon tuottaminen • Still- ja video- ja livekuvan materiaalin hankinta • Kuvamateriaalin jakaminen operaatioon osallistuvien kesken • Ulkoiseen viestintään käytettävän materiaalin tuottaminen ja jakelu • Kuvamateriaalin dokumentointi ja tulkin tukin	• Pelastustoiminnan johtaja • Meritoiminnan johtaja • Sisäinen tiedonkulku • Ulkoinen viestintä ja sen koordinaatio • Talous ja dokumentointi • Yhteistyö operaation ulkoisen viestinnän kanssa	
Satelliittikuvamateriaalin yhteensovittaminen • Kuvien yhteensovittaminen muun ilmailun kanssa • Kuvien tilaamisen suunnittelu johtokeskuksen kanssa (kuvapyyntö ennakkoivasti ja vähintään 3 vrk kerrallaan). NCC vastaa kuvien tilaamisesta keskitetysti. • Kuvien analysointi ja tietojen yhdistäminen lentotiedustelutietoihin • Kuvatilausten perusteiden dokumentointi	• Operaation johto johtokeskuksessa • EMSA CSN ja Copernicus palvelut, tilaukset NCC kautta.	• EMSA CleanSeaNet ja Copernicus-palvelut. Nopeat tilaukset Maritime Support Services kautta • Mahdolliset kaupalliset palvelut ja PV kautta pyydetävät aineistot.

4.5 LOGISTIikka JA HUOLTO

Logistiikka ja huolto vastaa operaation yli vuorokauden päähän ulottuvista kaluston siirtämiseen ja huoltamiseen liittyvistä toiminnoista. Toiminto auttaa suunnittelukeskusta laatimaan torjuntasuunnitelmien osaksi logistiikan suunnitelman. Logistiikka ja huolto -toiminto myös yhteensovittaa logistisia ja huollollisia tarpeita muiden toimijoiden ja erityisesti pelastuslaitosten kanssa.

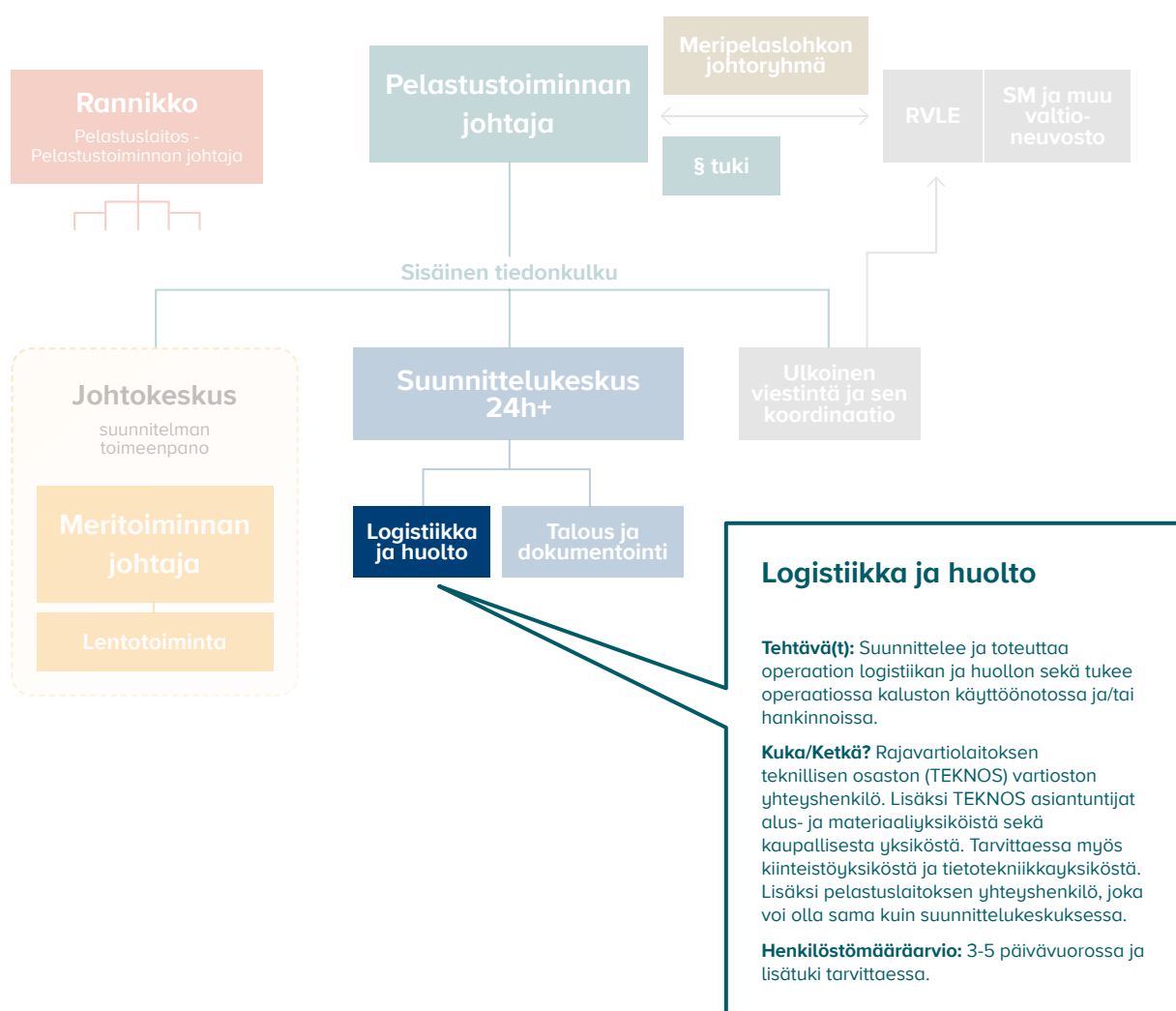
Logistiikka ja huolto -toiminto myös toimeenpanee pelastustoiminnan johtajan

hyväksymän suunnitelman mukaista toimintaa.

Lentotoiminnan logistiikasta ja huollosta vastaa suunnittelukeskus ja siellä työskentelevät Vartiolentolaivueen asiantuntijat kohdan 4.4. mukaisesti.

Logistiikan ja huollon toteuttaminen vaatii sekä kaupallista että oikeudellista asiantuntemusta tuekseen.

Pelastuslain 36a § mukaan pelastustoimin-

Kuva 4.9. "Logistiikka ja huolto" osana pelastustoiminnan johtajan tilanneorganisaation toimintoja.

nan johtajalla on oikeus ottaa

”tilapäisesti käyttöön vahinkojen torjuntaan sopivia laitteita ja tarvikkeita, tarpeellisia viestintä- ja kuljetusvälineitä, työkoneita ja -välineitä sekä lastaukseen, purkaukseen tai väliaikaiseen varastointiin tarvittavia tiloja ja paikkoja”.

Käyttöönnotosta maksetaan täysi korvaus.

Lähtökohtaisesti pyritään käyttämään sopivimman toimittajaa, mutta tarvittaessa voidaan käyttää edellä mainittua lain muodostamaa toimivaltaa kalusto- ja palveluhankinnoissa Suomessa.

Ulkomaalaisten toimittajien osalta sovelletaan hankintalakia, jonka mukaisesti hankinnat toteutetaan.

Tilausta tai käyttöönottoa tehdessä palveluntarjoajalle tulee selvästi ilmoittaa, minkä lain nojalla kalusto tai palvelu otetaan osaksi torjuntatoimia.

Hankinnat ja käyttöönotot vastaanotetaan Rajavartiolaitoksen normaali prosessien mukaisesti. Rajavartiolaitoksen esikunnan Teknillisen osaston määrärahavastaavat hyväksyvät hankinnat ja käyttöönotot pelastustoiminnan johtajan hyväksymien suunnitelmien ja määräysten mukaisesti.

LOGISTIIKKA JA HUOLTO		
Logistiikan ja huollon tarkoitus	Toteuttaa suunnitelmien mukaisesti torjuntaoperaation logistiikan ja huollon.	
Yhteistyötoiminnot	Suunnittelukeskus, oikeudellinen tuki, johtokeskus, meri- ja lentotoiminta. Yhteensovitus pelastuslaitosten ja muiden viranomaisten logistiikkavastaavien kanssa.	
LOGISTIIKAN JA HUOLLON TEHTÄVÄT	OSALLISTUJAT	TYÖKALUT
Logistiikan kokonaisuuden koordinaatio - Logistiikan kokonaisuuden koordinaatio sekä eri viranomaisten logistiikkatarpeiden yhteensovittaminen pelastustoiminnan johtajan hyväksymien suunnitelmien mukaisesti - Lisäresurssien hankinta ja hankinnan koordinaatio pelastustoiminnan suunnitelmien mukaisesti - Logistiikan ja huollon yhteensovittaminen muiden viranomaisten kanssa	- RVLE TEKNOS - RVLE TEKNOS vartios- ton yhteyshenkilö - Yhteistyöviranomaisten logistiikkavastaavat - Tarvittaessa meripelastuslohkon johtoryhmä - TEKNOS kaupallinen yksikkö - Oikeudellinen tuki	

Jätehuollon suunnitelma - Jättemäärän arviointi - Jätteen identifiointi ja lajit- teluperusteet sekä näiden dokumentointi - Välivarastointikapasiteetin hankkiminen (rannikkotank- kerit, öljysäiliöt) - Jätehuollon laillisuusperus- teet ja tarvittavien lupien koordinointi sekä ennakoiva valmistelu	Neste Oy, muut toimijat	SÖKÖ-manuaalin ohjeet
Tavaroiden/palvelujen käyt- töönotto - Käyttöönnotot ja/tai hankinnat pelastustoiminnan johtajan hyväksymien suunnitelmien mukaisesti (tilausten asiatar- kastukset) - Varastot, laiturit ja kiinteistöt (haltuunotto ja hankinta sekä koordinaatio pelastustoimin- nan tarpeiden kanssa) - Majoituksen järjestelyt - Satamien valmistelu ope- raation tukeutumispisteeksi (lisävahinkojen välttäminen suojauksin) - Tietoliikennepalveluiden ja -infran ylläpito sekä lisäka- pasiteetin käyttöönotto	- RVLE/TEKNOS, erityises- ti hankintayksikkö - Meripelastuslohkon johtoryhmä tukee tarvit- taessa omien sidosryh- miensä kautta - RVLE TEKNOS kiinteis- töyksikkö yhteistyössä pelastuslaitoksen kans- sa - RVLE TEKNOS kiinteis- töyksikkö - RVLE TEKNOS yhteis- työssä satamien ja pe- lastuslaitosten kanssa - RVLE TEKNOS tietotek- niikkayksikkö yhteis- työssä palveluntuottaji- en kanssa	- Kotimaassa pelas- tuslaki, 36a§ (oi- keus ottaa tilapäi- sesti käyttöön) - Ulkomaiset toimit- tajat: hankintalaki - Handi ja muut ole- massa olevat työ- kalut - SÖKÖ logistiset pis- teet tietojärjestel- missä laiturialueita varten kartoitettu Suomenlahdelta - SÖKÖ -manuaalin ohjeet satamien valmistelemiseksi
Logistiikka ja kuljetukset ope- raation aikana - Maakuljetukset: materiaalin ja henkilöstön siirtäminen toi- minta-alueelle - Merikuljetukset: materiaalin ja henkilöstön siirtäminen toi- minta-alueelle - Muonahuolto - Polttoainehuolto	- RVLE TEKNOS yhteis- työssä pelastuslaitokset - RVLE TEKNOS yhteis- työssä pelastuslaitokset - Vapaaehtoiset toimijat - Ilmakuljetukset ja niihin liittyvän huollon suun- nittelee lentotoiminta suunnittelukeskuksessa - RVLE TEKNOS hankin- tayksikkö	- Pelastuslaki 36a§ kotimaassa. Han- kintalaki ulkomais- ten osalta. - PV virka-apupyynn- tö?
Toimintakunnan ylläpito (huol- to) Materiaalin uusinta ja kor- jaus sekä käytössä olevan materiaalin huoltotarpeen ennakoiva monitorointi	RVLE TEKNOS materiaa- liyksikkö ja alusyksikkö	Pelastuslaki sekä hankintalaki

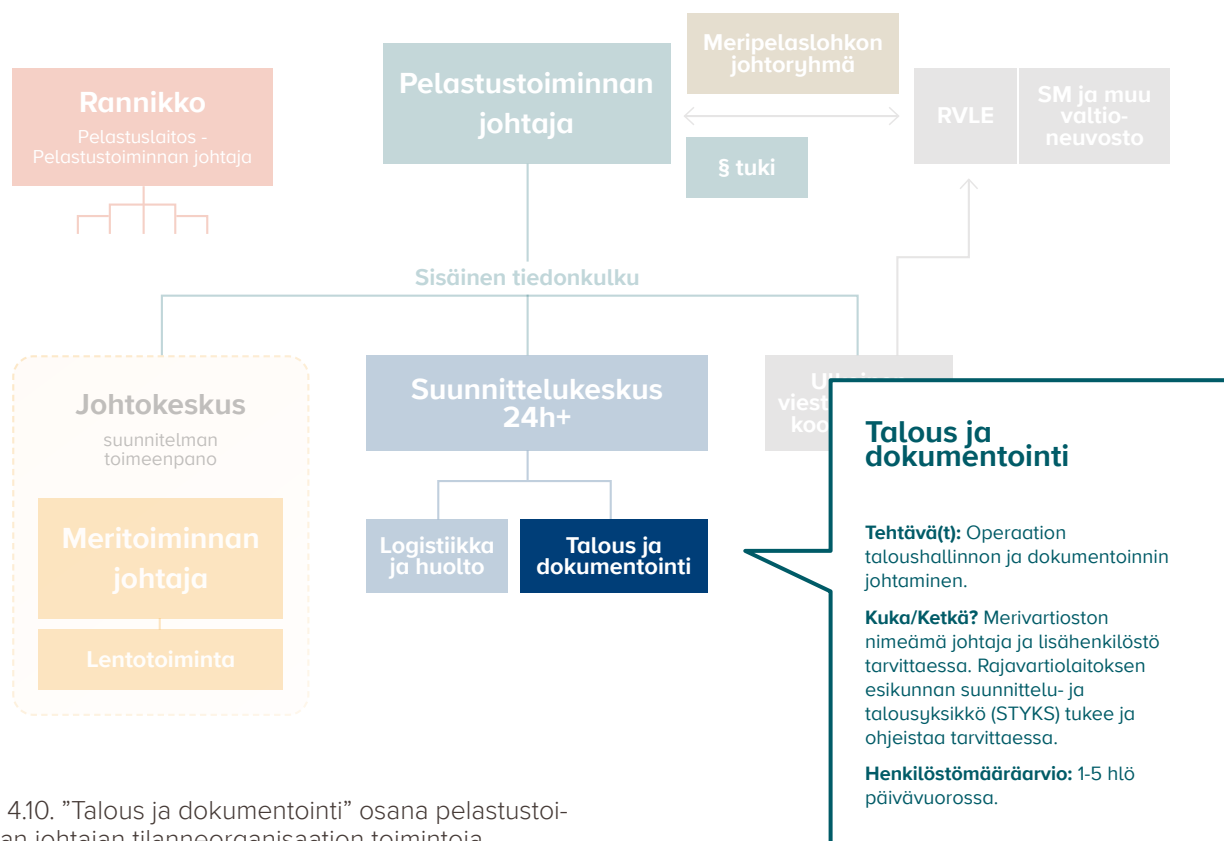
Purku ja poistot, toimintakyvyn palauttaminen • Kaluston huolto käytön jälkeen (pesu, tarkistus, korjaus, varastointi) • Kaluston poistot • Korvaavan kaluston uudishankinnat • Mahdollisten telakointien suunnittelu ja toteutus	• RVLE TEKNOS materiaaliyksikkö ja alusyksikkö • RVLE TEKNOS yhteistyössä vartiostojen kanssa	• Hankintalaki palveluiden osalta, pelastuslaki käyttöönoton osalta • Öljyntorjuntamomentti
--	--	--

4.6 TALOUS JA DOKUMENTOINTI

Talouden ja dokumentoinnin tarkoituksena on vastata päivittäisistä taloushallinnon prosesseista sekä arvioida operaation aikana tarvittavaa rahoitusta. Toiminto myös varmistaa, että operaatio tulee dokumentoitua siten että kulut ovat jälkikäteen perustellusti haettavissa korvausrahastoista.

Rajavartiolaitoksessa on laadittu alusöljyvahtingon torjunnan kustannusohje sekä taulukko kustannusten seuraamiseksi. Ohjeis-

tus perustuu kansainvälisiin ohjeistuksiin. Talous- ja dokumentointi -toiminto hyödyn-
tää mahdollisimman pitkälti Rajavartiolaitoksen olemassa olevia taloushallinnon ja -seurannan työkaluja. Rajavartiolaitoksen esikunnan suunnittelu- ja talousyksikkö (STYKS) tukee ja ohjeistaa operaation taloudenpitoa ja -seurantaa. Lisärahoituksen hankinta on RVLE/STYKS vastuulla kohdan 4.9. mukaisesti.

Kuva 4.10. "Talous ja dokumentointi" osana pelastustoi-
minnan johtajan tilanneorganisaation toimintoja.

TALOUS JA DOKUMENTOINTI	
Talouden ja dokumentoinnin tarkoitus	Operaation taloushallinnon ja dokumentoinnin koordinaatio siten että kulut voidaan myöhemmin hakea mahdollisimman kattavasti kansainvälisistä korvausrahastoista. Operaation kokonaiskustannusten seuranta kassavirran varmistamiseksi.
Yhteistyötoiminnot	Operaation johtokeskus, logistiikka ja huolto, sisäministeriö.

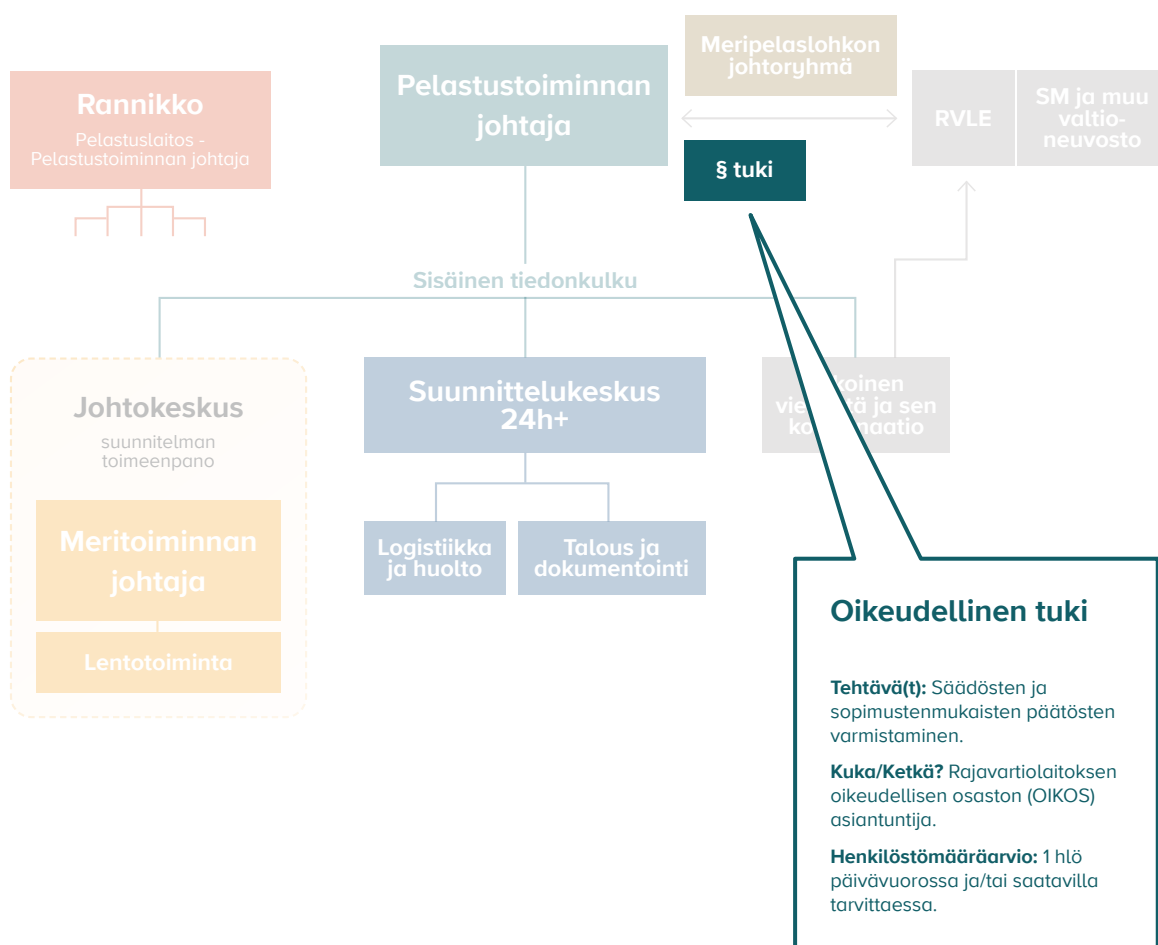
TALOUDEN JA DOKUMENTOINNIN TEHTÄVÄT	OSALLISTUJAT	TYÖKALUT
Laskujen hallinta Laskujen hyväksyminen ja maksaminen vastaanottojen jälkeen	- Vartioston kuluseurannasta vastaava tai TEKNOS määrärahas- taava - STYKS tukee ja ohjaa.	- Olemassa olevat ta- loushallinnon työkalut (Handi) - RVL ympäristövahinko- jen torjunnan kuluseu- rannan ohjeistus - MERT (Marine Environ- ment Response Tool) - Operaation dokumen- taatio
Kuluseuranta RVL:ssä - Päivittäinen kuluseu- ranta, käytössä olevien varojen ennustaminen vs. operaation kalusto/ resurssit - Tietojen kerääminen ja valmistelu	- Vartioston kuluseuran- nasta vastaava - STYKS tukee ja ohjaa	- Taloushallinnon tietojär- jestelmät - MERT (Marine Environ- ment Response Tool) - Pelastustoiminnan johtajan torjuntasuun- nitelmat ja tilannekatsa- ukset (kaluston käyttö- päivien arvioimiseksi)
Koko operaation kuluseu- rannan koordinaatio - Kulutietojen kerääminen muilta toimintaan osal- listuvilta viranomaisilta - Koko operaation kulujen yhteisarvio sekä ennus- te tulevien päivien kus- tannuksista	- Vartioston kuluseuran- nasta vastaava. - Operaatioon osallistu- vat toimijat. - STYKS tukee ja ohjaa.	RVL ympäristövahinko- jen torjunnan kuluseu- rannan ohjeistus
Toimenpiteiden ja pää- tösten dokumentointi kor- vauskäsittelyä varten	- Vartioston kuluseuran- nasta vastaava. - OIKOS tukee rahastoyh- teistyön osalta. - STYKS tukee ja ohjaa	- RVL ohje - Tilannekatsaukset sekä suunnittelukeskuksen tuottamat dokumentit. - MERT (Marine Environ- ment Response Tool)
Kulujen dokumentointi kor- vauskäsittelyä varten	- Vartioston kuluseuran- nasta vastaava. - OIKOS tukee rahastoyh- teistyön osalta. - STYKS tukee ja ohjaa	- RVL ohje - Tilannekatsaukset sekä suunnittelukeskuksen tuottamat dokumentit. - MERT (Marine Environ- ment Response Tool)

4.7 OIKEUDELLINEN TUKI

Oikeudellisen tuen tarkoituksena on tukea koko torjuntaorganisaatiota tekemään kansallisten ja kansainvälisten lakien ja säädösten mukaisia päätöksiä. Keskeinen tehtävä on tukea pelastustoiminnan johtajaa ennakkoimaan vahingon korvauskäsittelyä sekä mahdollista oikeuskäsittelyä sekä ottamaan nämä näkökulmat päätöksenteossa huomioon. Oikeudellinen tuki tukee myös suunnittelukeskusta ja erityisesti logistiikkaa ja huoltoa kaluston ja palveluiden käyttöön oton oikeudellisten vaikutusten arvioinnissa.

Alusöljy- ja aluskemikaalionnettomuudet johtavat miltei aina myös tutkintaan, jonka

perusteella määritellään rikosoikeudellisen vastuun ja/tai hallinnollisen öljypäästömaksun määräämisen perusteet. Tätä varten Rajavartiolaitoksessa on kuitenkin omat prosessit, minkä vuoksi oikeudellinen tuki voi ympäristövahinkojen torjuntaoperaation aikana keskittyä operatiivisen päätöksenteon tukemiseen. Rajavartiolaitoksessa tutkintaa johtaa Länsi-Suomen merivartioston (LSMV) rikostorjuntayksikön tutkinnanjohtaja yhdessä rikostutkijoiden kanssa. Tutkinnan turvaaminen – erityisesti dokumentoinnin ja näytteenoton osalta – on kuitenkin ympäristövahinkojen torjuntaorganisaation tehtävä, erityisesti siitä vastaa operaation johto johtokeskuksessa.

Kuva 4 11. "Oikeudellinen tuki" osana pelastustoiminnan johtajan tilanneorganisaation toimintoja.

OIKEUDELLINEN TUKI

Oikeudellisen tuen tarkoitus	Pelastustoiminnan johtajan ja torjuntaorganisaation tukeminen oikeudellisesta näkökulmasta operaation aikana. Operaation jälkeisten käsittelyiden ennakoiva varautuminen päätöksentekoa tukemalla.	
Yhteistyötoiminnot	Pelastustoiminnan johtajan, johtokeskuksen, suunnittelukeskuksen, logistiikan ja huollon sekä ministeriötasan toiminnot.	
OIKEUDELLISEN TUEN TEHTÄVÄT	OSALLISTUJAT	TYÖKALUT
Alukseen ja siihen liittyvien pakkokeinojen käytön oikeudellinen tuki	• RVLE/OIKOS • Pelastustoiminnan johtaja • Johtokeskus	• Pelastuslaki • Merenkulun ympäristönsuojelulaki (MYSL) • Merilaki
Tutkintatoimien turvaamisen oikeudellinen tuki	• RVLE/OIKOS • Pelastustoiminnan johtaja • Tapauksen tutkinnanjohtaja	• Pelastuslaki • MYSL • Merilaki • Rikoslaki • Pakkokeinolaki
Kaluston ja resurssien haltuunoton tuki • Ulkomaalaisten tahojen osalta hankintalaki	• STYKS/OIKOS • TEKNOS hankintayksikkö • Pelastustoiminnan johtaja • Logistiikka ja huolto	• Pelastuslaki • Hankintalaki
Operaation ja suunnitelmien arvioiminen oikeudellisista näkökulmista • Torjuntasuunnitelmien arviointi • Mahdollisessa johtovastuun siirrossa tukeminen • Mahdollisessa jälkitorjuntaan siirtymisessä tukeminen	• STYKS/OIKOS • Pelastustoiminnan johtaja • Suunnittelukeskus	• Pelastuslaki • Kansainväliset rahastomekanismit ja niihin liittyvä sääntely

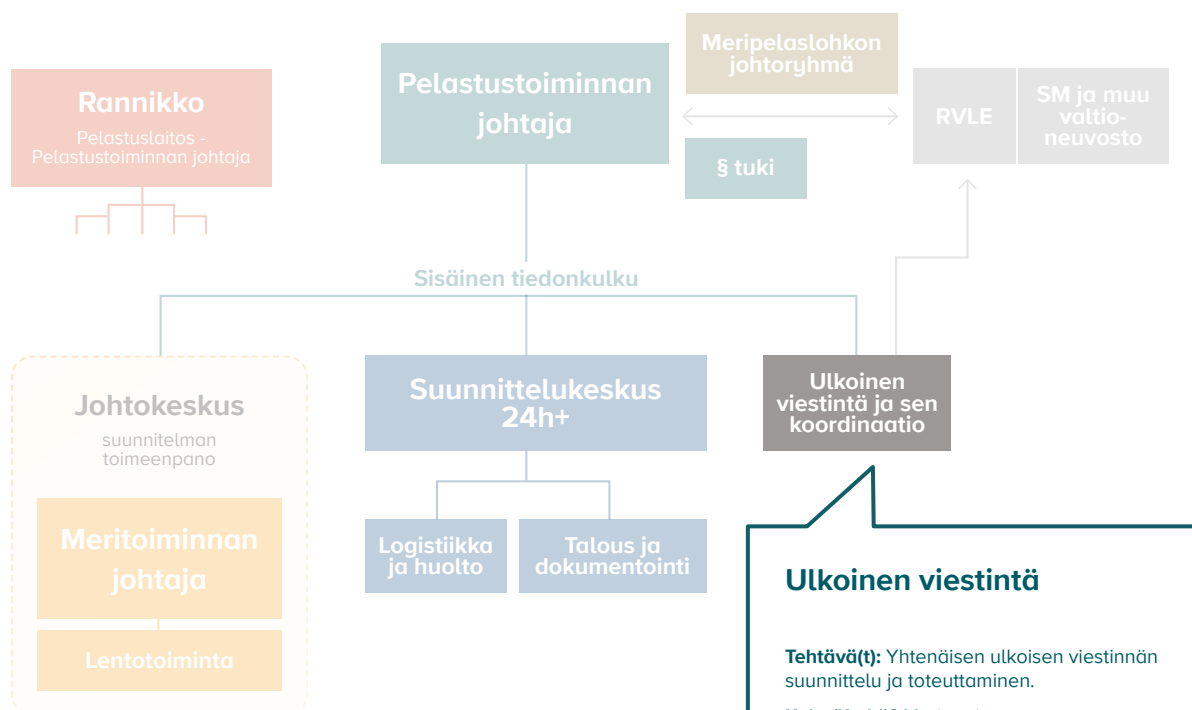
Jätteenkäsittelyn ja siihen liittyvissä lupamenettelyissä ”Logistiikka ja huolto”-toiminnon tukeminen	• STYKS/OIKOS • TEKNOS hankintayksikkö • Pelastustoiminnan johtaja • Logistiikka ja huolto • YM, SYKE ja ELY-keskus • AVI -alueellinen luvitus	• Pelastuslaki • Jätelaki
Yhteydenpito rahastoihin operaation aikana • Yhteydenotto rahastoihin operaation alussa • Korvattavuuteen liittyvät keskustelut • Rahastojen edustajien yhteyshenkilönä toimiminen	• OIKOS/STYKS • LVM ja YM • SM/PEO asiantuntijat koordinaation tukena	• Rahastojen ohjeistukset
Yhteistyö vakuutusyhtiöiden edustajien kanssa • Yhteyshenkilönä toimiminen, neuvottelut alusta koskevista toimita tarvittaessa	• OIKOS/STYKS • Pelastustoiminnan johtaja	• Suomen lainsäädäntö • Kansainvälinen lainsäädäntö

4.8 ULKOINEN VIESTINTÄ

Suuronnettomuustilanteessa viestintään tulee suhtautua operatiivisena toimintalinjana muiden joukossa. Viestinnän tulee olla tavoitteellista. Onnistuneella viestinnällä mahdollistetaan työrauha ja suojataan operatiivista henkilöstöä häiritsevältä kuormitukselta. Onnistuneella viestinnällä rauhoitetaan tapahtuma-aluetta ja ohjataan kansalaisia toimimaan halutulla tavalla. Onnistuneella viestinnällä ansaitaan kansalaisten ja päättäjien luottamusta, mikä viime kädessä vaikuttaa organisaation toimintaedellytyksiin. Onnistunut viestintä ei

ole pelkästään tukitoiminto, vaan tavoitteellinen toimintalinja, jolla voidaan saavuttaa merkille pantavaa hyötyä.

Yleisperiaatteena on, että yleisjohtajana toimiva pelastustoiminnan johtaja vastaa operaatiota koskevan viestinnän koordinaatiosta ja johtamisesta, sekä viestinnän operatiivisen toimintalinjan määrittämisestä. Viestinnän toimeenpanosta käytännössä vastaa vartioston apulaiskomentaja tai hänen sijaisensa.

Ulkoinen viestintä

Tehtävä(t): Yhtenäisen ulkoisen viestinnän suunnittelu ja toteuttaminen.

Kuka/Ketkä? Merivartioston apulaiskomentaja ja häiriötilanneviestintäsuunnitelman mukaiset viestintäresurssit. Rajavartiolaitoksen esikunnan viestintäyksikkö. Viestinnän valtakunnallinen valmiusryhmä (perustetaan harkinnan mukaan), Rajavartiolaitoksen esikunnan tilannepäivystäjä. Muiden operaatioon osallistuvien viranomaisten viestijät.

Henkilöstömääräarvio: 4-6 merivartioston henkilöä, 2 Rajavartiolaitoksen esikunnan viestintäyksikön asiantuntijaa. 2-4 valmiusryhmän jäsentä. Kaikki päivävuorossa, tarvittaessa pidennetty päivävuoro.

Kuva 4.12. "Ulkoinen viestintä" osana pelastustoiminnan johtajan tilanneorganisaation toimintoja.

Tilanneorganisaation viestintä käynnistyy merivartioston omaa häiriötilanneviestinnän suunnitelmaa noudattaen. Tilanteen mittakaavan hahmottuessa hallintoyksikkö esittää tarvittaessa Rajavartiolaitoksen esikunnalle pyynnön tuesta.

Pyynnön vastaanotettuaan Rajavartiolaitoksen esikunnan henkilöstöosasto ryhtyy tukemaan hallintoyksikköä viestinnän toteuttamisessa. Rajavartiolaitoksen esikunnan viestintäyksikkö toimii läheisessä yhteistyössä vartioston tilanneorganisaation kanssa sitä tukien. Tämän lisäksi Rajavartiolaitoksen esikunta voi perustaa viestinnän valtakunnallisen valmiusryhmän. Rajavartiolaitoksen esikunta siirtää erillisellä päätöksellä valmiusryhmän toimimaan johtovuudessa olevan hallintoyksikön alaisuuteen.

Suuronnettomuustilanteessa viestinnän koordinaation tarve korostuu. Johtovuudessa olevan organisaation on kyettävä koordinoimaan viestintää hallinnonalajojen ylitse, sekä vastaamaan yhteistyöviranomaisten viestinnällisiin tietotarpeisiin. Myös valtioneuvosto on pidettävä tilannetietoisena mahdollisimman etupainotteisesti.

Pelastustoiminnan johtajan tilanneorganisaatio vastaa viestinnän toimintalinjan määrittämisestä, johtamisesta ja koordinoimisesta. Vartioston tulee hyödyntää tarpeen

mukaan meripelastuslohkon johtoryhmää kanavana, jota pitkin viestinnän toimintalinjaa kyetään koordinoimaan hallinnonalojen välillä. Rajavartiolaitoksen esikunnan viestintäyksikkö tukee koordinoinnissa, vastaten erityisesti valtioneuvoston ja muiden ministeriöiden pitämisestä tilannetietoisena, yhdessä Rajavartiolaitoksen esikunnan valmiuspäivystäjän kanssa.

Viestinnän suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistetaan keskeisten yhteistyöviranomaisten viestijöitä. Mahdollisuuksien salliessa heitä kutsutaan työskentelemään samoista tiloista käsin saumattoman koordinoinnin mahdollistamiseksi. Esimerkiksi pelastustoimen, ympäristöviranomaisten ja poliisin tapauksessa kontaktipinta on vastuussa olevan vartioston tilanneorganisaatio, ministeriöiden tapauksessa Rajavartiolaitoksen esikunnan viestintäyksikkö.

Huomiota herättävän suuronnettomuuden yhteydessä on tärkeää kyetä tekemään riittävää mediaseurantaa. Julkisessa tilassa käytävän keskustelun suuntaa on seurattava. Viestinnän toimintalinjaa on tarpeen mukaan muutettava tilannekuvan perusteella.

Tähän osioon on odotettavissa tarkennuksia, kun Rajavartiolaitoksen häiriötilanneviestinnän käsky uusitaan lähivuosien aikana.

ULKONEN VIESTINTÄ

Ulkoisen viestinnän tarkoitus	Yhtenäisen ulkoisen viestinnän suunnittelu ja toteuttaminen
Yhteistyötoiminnot	Sisäisen tiedonkulun kautta kaikki toiminnot, pelastustoiminnan johtaja, yhteistyöviranomaisten viestijät, sisäministeriö, RVLE HENKOS, RVLE TEKNOS

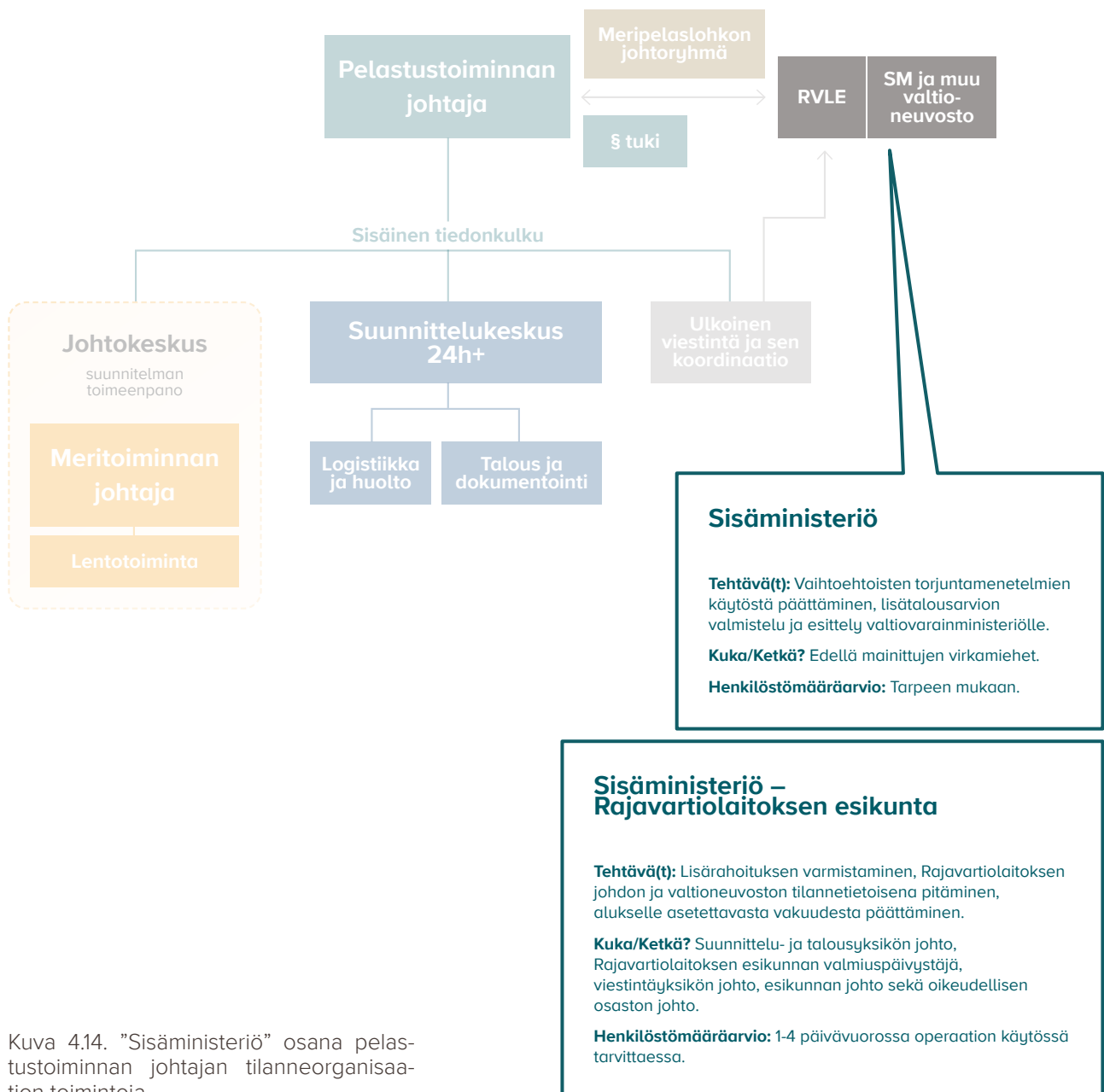
ULKOISEN VIESTINNÄN TEHTÄVÄT	OSALLISTUJAT	TYÖKALUT
Viestinnän johtaminen - Viestinnän toimintalinjan ja tavoitteiden määrittely - Operatiivisen viestinnän johtaminen - Pääviestien muotoilu	- Pelatus toiminnan johtaja - Vartioston apulaiskomentaja tai hänen sijaisensa - RVLE viestintäjohtaja tukee	Olemassa olevat RVL viestinnän ohjeistukset
Viestinnän koordinaatio - Yhteistyöviranomaisten viestinnän koordinointi ja yhteensovittaminen - Riittävän viestintään tarvittavan tiedon/materiaalien välittäminen yhteistyötahoille	- Vartioston apulaiskomentaja tai hänen sijaisensa - Meripelastuslohkon johtoryhmä - Ministeriö tasolla RVLE viestintäjohtaja	
Valtionhallinnon tietotarpeiden palvelu Valtioneuvoston keskeisten ministeriöiden ja ministereiden tilannetietoisena pitäminen	- RVLE VYKS - RVLE valmiuspäivystäjä	- Olemassa olevat RVL viestinnän ohjeistukset - VNK ja SM viestintäohjeistukset
Mediatyö ja viestinnän toteuttaminen - Yhteydet journalistiseen mediaan - Haastattelujen ja esiintymisten koordinointi - Viestintäsisällön ja -materiaalien tuottaminen (tiedotteet, somepostaukset, puhe-elementit yms.) - Verkkosivujen ja sähköisten viestintäkanavien päivittäminen	- Vastuussa olevan hallintoyksikön viestintä - RVLE VYKS tukee - Viestinnän valtakunnallinen valmiusryhmä - VLLV kuvamateriaalin tuottajana - Yhteistyöviranomaisten viestijät	Olemassa olevat RVL viestinnän ohjeistukset
Tilanneymmärryksen tuottaminen viestinnän tarpeisiin - Tiedonkulun varmistaminen suunnittelukeskuksen kanssa viestinnän tarpeisiin - Tilannekuvan tulkkaminen viestinnän tarpeisiin	- Vartioston apulaiskomentaja tai hänen sijaisensa - Suunnittelukeskuksen asiantuntijat	

Mediaseuranta Journalistisen ja sosiaalisen median seuraaminen, viestinnällisen tilannekuvan muodostaminen ja koostaminen	- Vastuussa olevan hallintoyksikön viestintä - Valtakunnallinen viestinnän valmiusryhmä - RVLE VYKS tukee	
Viestinnän puitteet ja fasilitointi - Tiedotustilaisuuksien järjestelyt - Käännöspalvelujen järjestäminen - Työtilojen ja työkalujen mahdollistaminen	- Toiminnasta vastaava merivartiosto - RVLE TEKNOS - RVLE VYKS tukee	
Kansalaisneuvonta - Mahdollisesti perustettavan kansalaisneuvontapisteen toteuttaminen - Kansalaisten yhteydenottoihin vastaaminen eri kanavissa	- Toiminnasta vastaavan merivartioston viestintä - Viestinnän valtakunnallinen valmiusryhmä - RVLE TEKNOS, RVLE VYKS ja RVLE kirjaamo tukevat	- Olemassa olevat viestinnän ohjeistukset - Viestinnän valtakunnallisen valmiusryhmän luomat käytänteet

4.9 SISÄMINISTERIÖ

Pelastuslaki antaa suuren päätösvallan ja vastuun alusöljyonnettomuuden pelastustoiminnan johtajalle. Laissa on kuitenkin määritelty joitain toimintoja, joissa päätöksen tekee sisäministeriö. Lisärahoituksen esittäminen operaatiolle valtion lisätalousarviosta kuuluu sisäministeriön valmisteltavaksi. Mahdollisten vaihtoehtoisten torjuntamenetelmien (torjuntakemikaalit ja

polttaminen) käyttäminen vaatii sisäministeriötason päätöksen. Myös alukselle asetettavasta vakuudesta päättäminen kuuluu ministeriötasalle. Rajavartiolaitoksen esikunnan sekä valtioneuvoston tilannetietoisena pitäminen voidaan antaa Rajavartiolaitoksen esikunnan tehtävään erikseen nimetylle virkamiehelle.

Kuva 4.14. "Sisäministeriö" osana pelastustoiminnan johtajan tilanneorganisaation toimintoja.

MINISTERIÖ

Ministeriön tuen tarkoitus	Varmistaa (rahallisten) resurssien riittävyys, pitää valtioneuvoston keskeisimmät ministeriöt tilannetietoisena. Ministeriötasalla tehdään myös päätökset, joihin pelastustoiminnan johtajalla ei ole valtuuksia.	
Yhteistyötoiminnot	Pelastustoiminnan johtaja, oikeudellinen tuki	
MINISTERIÖN TEHTÄVÄT	OSALLISTUJAT	TYÖKALUT
Valtioneuvoston tilannetietous - Ministeriön johdon ja muiden ministeriöiden tietoisena pitäminen - VNTIKE - Varmistus, että viesti kulkee hallitusti yhtä reittiä pitkin	- RVLE valmiuspäivystäjä tai esikunnan erikseen tehtävään käskemä asiantuntija - Ulkoinen viestintä ja sen koordinaatio	Pelastustoiminnan johtajan tilannekatsaukset informaatiolähteenä
RVL johdon tilannetietoisuus	- RVLE valmiuspäivystäjä tai esikunnan erikseen tehtävään käskemä asiantuntija - Yhteistyössä vartioston komentajan kanssa	Pelastustoiminnan johtajan tilannekatsaukset
Vakuuden asettaminen Alukselle asetettava vakuus torjuntakustannusten kattamisen varmistamiseksi	- Pelastustoiminnan johtaja - Oikeudellinen tuki OIKOS/RMOS - Päätös SM/RO päällikkö RMOS esittelystä	RVL sisäinen ohje
Lisärahoituksen hankkiminen - Öljyntorjuntamomentin¹ varojen lisäys valtion lisätalousarvion kautta - Eri hallinnonalojen rahoitustarpeen arviointi - Operaation yhteisen lisätalousarvioesityksen laatiminen, sisältäen myös yhteistyöviranomaiset	- STYKS - Talous ja dokumentointi	

¹ Öljyntorjuntamomentin virallinen nimi on: "Sisäministeriön hallinnonalan momentti 260125 öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunta."

Operaatioon osallistuvan henkilöstön käytön ehdoista päättäminen • Työaikoja ja lomia koskevat erilliset päätökset • Lisätyövoiman palkkaamista koskevat tukitoiminnot • Henkilösiirtoihin liittyvät käskyt • Työturvallisuuteen liittyvät päätökset, joilla poiketaan normaali-toiminnasta	• RVLE/HENKOS	• RVL henkilöstöhallinnon ohjeistukset
Vaihtoehtoisista torjuntamenetelmistä päättäminen (torjuntakemikaalit ja polttaminen) • Päätöksenteko vaihtoehtoisesta torjuntamenetelmästä • Pelastustoiminnan johtaja valmistelee yhteistyössä suunnittelukeskuksen ympäristöasiantuntijoiden kanssa	• Pelastustoiminnan johtaja • Suunnittelukeskus • RVLE/rajavartio-osasto esittelee SM:lle • Sisäministeriö päättää	• Pelastuslaki • Tällä hetkellä vaihtoehtoisia torjuntamenetelmiä ei ole käytettävissä Suomessa.
Kansainvälisten yhteyshenkilöiden isännöinti • Kansainväliset vieraat, jotka eivät työskentele johtamisrakenteen osana	• RMOS tehtävään nimetyt asiantuntijat	• Pelastustoiminnan johtajan tilannekatsaukset

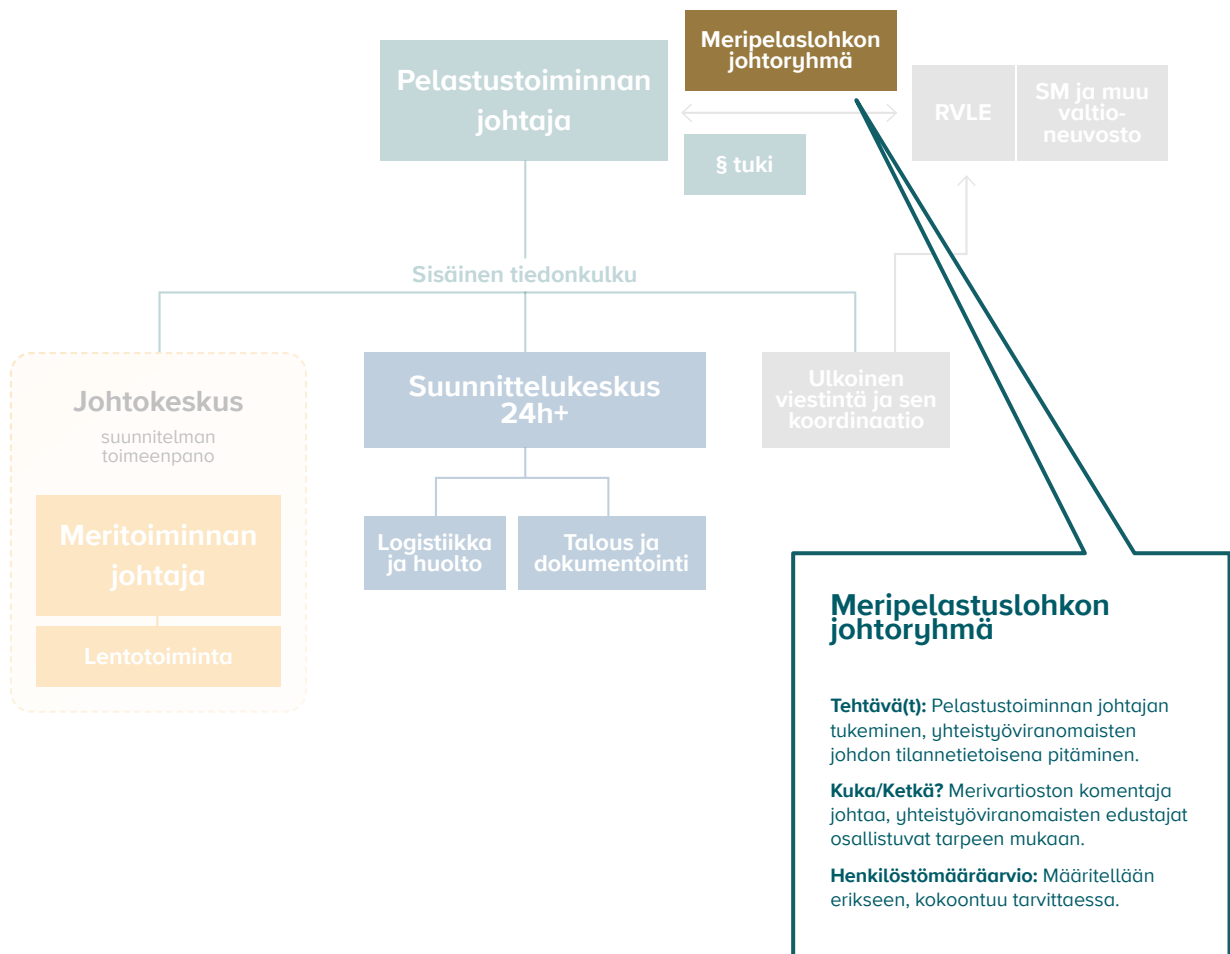
4.10 MERIPELASTUSLOHKON JOHTORYHMÄ

Suuri alusöljy- tai aluskemikaalivahinko alkaa tyypillisesti meripelastustehtävänä. Osaksi meripelastusorganisaatiota perustetaan meripelastuslohkon johtoryhmä, jonka puheenjohtajana toimii merivartioston komentaja. Johtoryhmään kutsutaan keskeiset yhteistyötahojen edustajat. Tämä ryhmä voi jatkaa myös pitkäkestoisessa ympäristövahinkojen torjuntaoperaatiossa.

YVT-torjuntaoperaatiossa yhteistyötahojen

asiantuntijoista osa työskentelee suunnittelukeskuksessa. Tällöin meripelastuslohkon johtoryhmän roolina säilyy pelastustoiminnan johtajan tukeminen, yhteistyötahojen johdon tilannetietoisena pitäminen sekä resurssien käyttöönotossa tukeminen.

Meripelastuslohkon johtoryhmällä on siten pitkäkestoisessa torjuntaoperaatiossa toimintaa mahdollistava rooli. Ryhmä kokoontuu tarvittaessa.

Kuva 4.15. "Meripelastuslohkon johtoryhmä" osana pelastustoiminnan johtajan tilanneorganisaation toimintoja.

MERIPELASTUSLOHKON JOHTORYHMÄ

Meripelastuslohkon johtoryhmän tarkoitus:	Pelastustoiminnan johtajan tukeminen, keskeisten yhteistyöviranomaisten johdon tilannetietoisena pitäminen ja resurssien käyttöönotossa tukeminen	
Yhteistyötoiminnot	Pelastustoiminnan johtaja, RVLE, ministeriö, suunnittelukeskus	
MERIPELASTUSLOHKON JOHTORYHMÄN TEHTÄVÄT	OSALLISTUJAT	TYÖKALUT
Yhteistyöviranomaisten johdon tilannetietoisena pitäminen Tarvittaessa yhteistyötahojen tilannetietoisena pitäminen johtokeskuksen osallistujien toimesta	- Merivartioston komentaja tai hänen sijaisensa. - Yhteistyöviranomaisten johto, mikäli eivät jo suunnittelukeskuksessa	Pelastustoiminnan johtajan tilannekatsaukset, tietojärjestelmät
Resurssien hankkimisen tuki Vuoropuhelu organisaatioiden johdon kanssa resurssien saamiseksi organisaation käyttöön	Esimerkiksi puolustusvoimien johto, tehtaat ja/tai öljyjalostamot	
Pelastustoiminnan johtajan tukeminen Meripelastuslohkon johtoryhmä tukee pelastustoiminnan johtajaa päätöksenteossa tarvittaessa	Pelastustoiminnan johtaja	
Ulkoisen viestinnän koordinaatiokanavana toimiminen Tarvittaessa ulkoisen viestinnän toimintalinjan ja pääviestien välittäminen toimintaan osallistuville organisaatioille	Merivartioston apulaiskomentaja tai hänen sijaisensa	

5. SUUREN ALUSÖLJYONNETTOMUUDEN TORJUNTAOPERAATION SUUNNITTELUPROSESSI

Suunnittelukeskuksen tärkein tehtävä on tuottaa perusteltuja torjuntasuunnitelmia operaation yleisjohtajana toimivalle pelastustoiminnan johtajalle. Suunnitteluprosessin omistaja suuressa alusöljy- tai aluskemikaalitapauksessa on suunnittelukeskus.

Suunnitelman laadinnassa noudatetaan samoja vaiheita kuin monialaisen merellisen onnettomuuden suunnitteluprosessissa. Kuvassa 5-1 on esitetty suunnitteluprosessin päävaiheet:

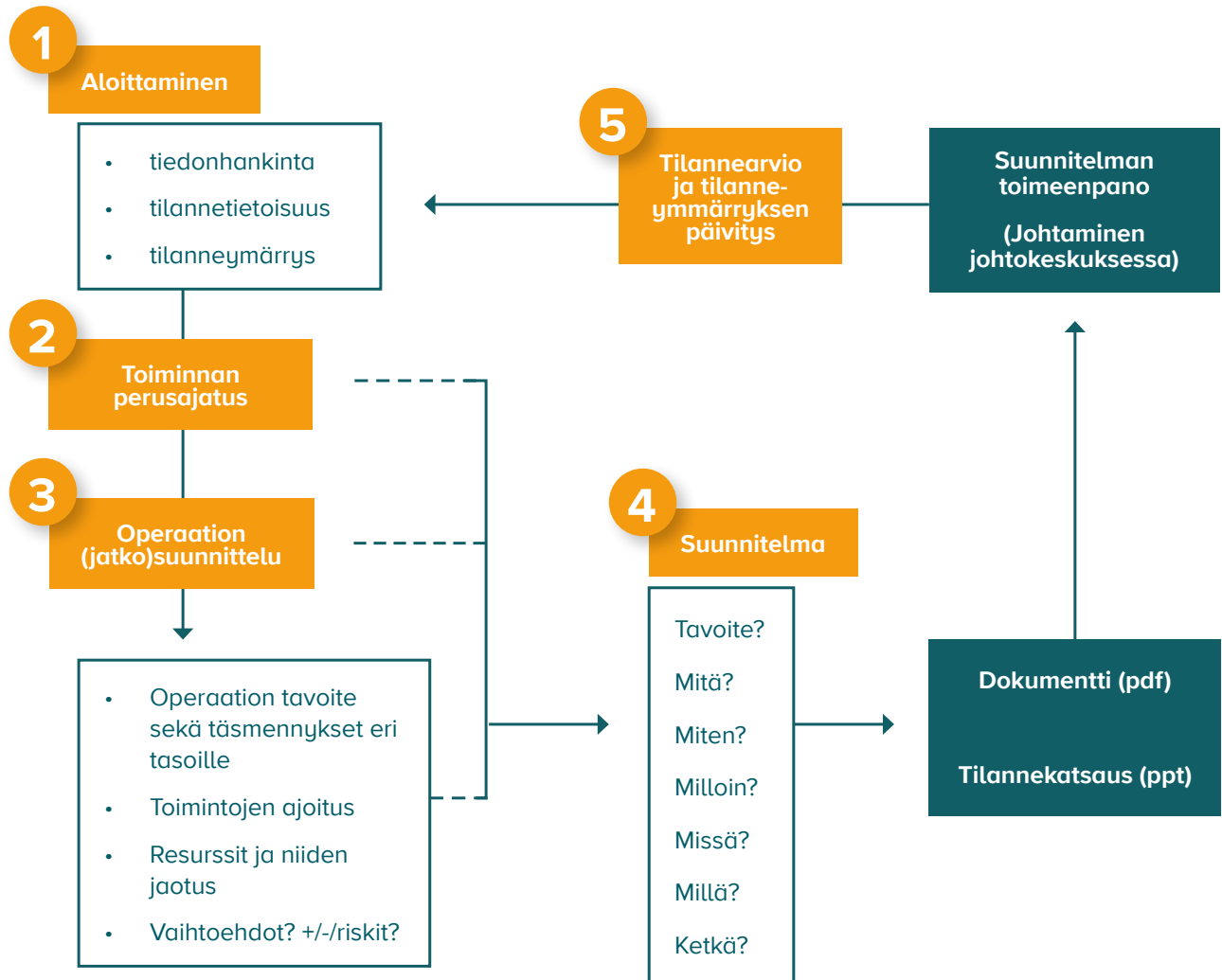
1. **Aloittaminen**
2. **Tiedonhankinta, tilannearvio, tilannetietoisuuden ylläpito sekä dokumentointi**
3. **Operaation (jatko) suunnittelu, jossa huomioidaan seuraavat:**
 - Operaation kokonaistavoite
 - Taktiset periaatteet, joilla kokonaistavoite saavutetaan
 - Käytössä oleva aika ja alueelle saatavat resurssit
 - Vaihtoehtoiset suunnitelmat riskiineen, vahvuuksineen ja heikkouksineen

4. **Toiminnan perusajatuksen luominen ja sen arviointi yhdessä torjuntaan osallistuvien toimijoiden kanssa**

5. **Tarkennetun torjuntasuunnitelman laatiminen tai päivitys. Kirjallisen suunnitelman tulisi vastata seuraaviin kysymyksiin:**

- Operaation tavoite? Mitä tehdään milläkin suunnittelutasalla
 - toiminta vuodon lähteellä, avomerellä, saaristossa ja rannikolla sekä jätehuolto
- Miten tehdään?
- Milloin tehdään?
- Missä tehdään?
- Millä tai ketkä tekevät?
 - Yksiköiden jaotus (strike teamit)?
- Viestiyhteydet?

6. **Suunnitelman toteutus ja johtaminen siirtyy johtokeskukselle**

Kuva 5 1. Suuren alusöljyjonnettomuuden torjuntaoperaation suunnitteluprosessi

5.1 TORJUNTAOPERAATION PÄIVITTÄINEN AIKATAULU

Suuren alusöljyvahingon torjuntaan osallistuu lukuisia eri hallinnonalojen viranomaisia sekä muita toimijoita. Siksi sisäinen tiedonkulkukäytäntö (kts. 4.2.) on operaation onnistumisen kannalta keskeistä: kunkin toimijan tulee tietää, mikä tämän rooli operaatiossa on ja mitä tietoa tai toimintaa häneltä odotetaan ja milloin.

Sisäisen tiedonkulun ja toisaalta suunnittelukeskuksen toiminnan tukemiseksi operaatiolla tulee olla päivittäinen ohjelma, joka on kaikkien toimijoiden tiedossa.

Alla olevassa taulukossa on esitetty esimerkki operaation päivittäisestä aikataulusta, eri toimintojen valmisteluvastuusta sekä kuhunkin aikataulutettuun tilaisuuteen osallistujista.

KLO	TAPAHTUMA	VALMISTELU- VASTUU	OSALLISTUJAT
09	Tilannekatsaus	Johtokeskus Suunnittelukeskus Logistiikka ja huolto Ulkoinen viestintä Talous ja dokumentointi	Valmisteluvastuussa olevat toimijat. Videolla: RVLE valmiuspäivystäjä, keskeiset yhteistyöviranomaisten edustajat
10	RVLE – valtioneuvoston tilannekatsaus	RVLE valmiuspäivystäjä tai RVLE erikseen nimeämä asiantuntija	Valtioneuvoston edustajat
11	Mediatiedote	Ulkoinen viestintä	Suunnittelukeskuksen asiantuntijat
13	Tiedotustilaisuus	Ulkoinen viestintä	Suunnittelukeskuksen valitut asiantuntijat. Muut asiantuntijat.
14	Suunnitelmaluonnoksen /luonnosten esittely pelastustoiminnan johtajalle	Suunnittelukeskus	Pelastustoiminnan johtaja
16	Tilannekatsaus – päivitys aamupäivän tilanteeseen	Johtokeskus Suunnittelukeskus Logistiikka ja huolto Ulkoinen viestintä Talous ja dokumentointi	Valmisteluvastuussa olevat toimijat. Videolla: RVLE valmiuspäivystäjä, keskeiset yhteistyöviranomaisten edustajat.
17	RVLE – valtioneuvoston tilannekatsaus	RVLE valmiuspäivystäjä tai RVLE erikseen nimeämä asiantuntija	Valtioneuvoston edustajat

6. YLEISJOHTOVASTUUN SIIRTO RAJAVARTIOLAITOKSELTA PELASTUSLAITOKSELLE

Yleisjohtovastuun siirtäminen Rajavartiola-
laitoksesta pelastuslaitokselle tai Ahvenan-
maan maakuntahallitukselle on aina sovit-
tava kirjallisesti. Johtovastuun siirtoon ja
siihen liittyvien yksityiskohtien sopimiseen
tulee varata riittävästi aikaa, jotta yleisjohto-
vastuun ottava viranomainen voi valmistau-
tua operaation johtamiseen mahdollisim-
man hyvin.

Yleisjohtovastuun siirtäminen pelastuslai-
tokselle voi tulla kyseeseen, kun torjuntatoi-
met RVL:n johtovastuualueella on saatettu
päätökseen ja torjuntatoimet ovat keskitty-
neet aluepelastuslaitoksen/aluepelastuslai-
tosten johtovastuualueelle.

Johtovastuun siirtämisessä jälkitorjunnasta
vastaaville kunnille tulee käyttää erityistä
harkintaa ja varmistua siitä, että jälkitorjun-
nan ja kokonaisuuden johtamiseen on tar-
vittavat edellytykset. Ympäristöministeriö
vastaa pelastuslain mukaisesti jälkitorjun-
nan yleisestä kehittämisestä. Jälkitorjunta
voidaan rahoittaa öljysuojarahastosta.¹

Vaikka yleisjohtovastuu siirrettäisiinkin Ra-
javartiolaitolaitoksesta muille viranomaisille, seu-
raavat vastuut ja toiminnot jäävät silti Raja-
vartiolaitolaitoksen tehtäviksi:

1. **Pelastustoiminnan johtaja (RVL yleis-
johtaja)**
2. **Johtokeskus (meritoiminnan johtaja
(kenttäjohtaja), lentotoiminnan koordi-
naattori)**
 - Kansainvälisenä yhteyspisteenä
toimiminen: POLREP-viestit, EMSA
yhteistyö
 - Tilannekuvan päivitys RVL toimin-

nan osalta

- Lentotoiminnan koordinaatio koko-
naisuudessaan
 - » Lentotiedustelun fokus siirtyy
rantojen likaantumisasasteen
havainnointiin ja dokumen-
tointiin
- Liikennerajoitukset ja niiden valvo-
minen
- Yhteysupseerin asettaminen pelas-
tuslaitoksen TOJE:en

3. Oikeudellinen tuki erikseen niin sovit- taessa

- Tuki pelastuslaitoksen organisaa-
tiolle jatkuu?
- Vakuutusyhtiöyhteistyössä tukemi-
nen jatkuu?

4. Pelastustoiminnan johtaja ja/tai suun- nittelukeskuksen johtaja

- Yhteensovitus rantatorjunnan kans-
sa – pelastuslaitoksen johtoesikun-
nassa toimiminen Rajavartiolaitolaitok-
sen edustajana
- Avomeritoiminnan tilannetietoisuu-
den jakaminen jäljellä olevien teh-
tävien osalta

5. Logistiikka ja huolto

- Pesu, purku, poistot, palautuminen
- Jätehuolto (avomereltä kerätyn
öljyn loppusijoitus, ellei jätelais-
sa määritellä ympäristöministeriön
vastuulle)

6. Ministeriötasa

- Kansainvälisten yhteistyötahojen
isännöinti, ellei toisin sovita
- Rahavirtojen hallinnoinnissa ja lisä-
rahoituksessa auttaminen

1 Pelastuslaki (379/2011), 111 a§

7. Ulkoinen viestintä ja sen koordinaatio

- Viestinnän asiantuntijan asettaminen pelastuslaitoksen viestintätieteen
- Tarvittaessa viestinnän asiantuntijan asettaminen kunnan viestinnän tueksi

8. Ulkoinen viestintä ja sen koordinaatio Talous ja dokumentointi

- Rajavartiolaitoksen yleisjohtovuuteen aikana syntyneiden kulujen dokumentointi ja määrän arviointi

7. KOOSTETAULUKKO TORJUNTA- OPERAATION JOHTAMISEEN OSALLISTUVIEN TEHTÄVISTÄ

Alla oleva taulukko listaa esimerkin torjuntaoperaation johtamiseen osallistuvista organisaatioista ja asiantuntijoista.

RVL:N JA SM:N TEHTÄVÄT		
RAJAVARTI- OLAITOKSEN HALLINTOYK- SIKKÖ	ROOLI TORJUNTA- OPERAATIOSSA	JOHTAMIS- RAKENTEEEN TOIMINTO OPERAA- TION AIKANA
RVL/Merivartios- to 1	Vastaa torjunnan kokonaisuudesta pelastuslain mukaisessa pelastustoiminnan johtajan roolissa	- Pelastustoiminnan johtaja - Johtokeskus - Suunnittelukeskuksen johtaja - Logistiikka - Talous ja dokumentointi - Ulkoinen viestintä - Meripelastuslohkon johtoryhmä
RVL/Merivartios- to 2	Tukee merivartiosto 1:stä asettamalla henkilöstöä johtamisrakenteeseen tai ottamalla merivartiosto 1:sen tehtäviä hoitoon	Sovitetaan erikseen (esimerkiksi ulkoinen viestintä, suunnittelukeskuksen toiminnot)
RVL/Merivartiosto 1 komentaja	- Päätää pelastustoiminnan johtajasta - Toimii meripelastuslohkon johtoryhmän puheenjohtajana	Meripelastuslohkon johtoryhmä

RVL/Vartioloento-laivue	• Tuottaa päivitettyä tietoa öljyn sijainnista. • Osoittaa torjunta-aluksille öljyn paksuimman osan. • Tuottaa kuvamateriaalia viestintää ja dokumentointia varten. • Osallistuu kuljetuksiin. • Koordinoi kaikkea ilmatoimintaa ja resursseja.	• Johtokeskus • Lentotoiminta • Lentotoiminnan jatkuvuuden suunnittelu osana suunnittelukeskusta.
RVLE/Raja- ja meriosasto	• RVLE valmiuspäivystäjä (tai RVLE erikseen määräämä asiantuntija) toimii yhteyspisteenä pelastustoiminnan johtajan ja valtioneuvoston välillä. • Kansainvälisten yhteyshenkilöiden isännöinti	• Sisäministeriö – RVL ja PEO
RVLE/Teknillinen osasto	• Kaikkien yksiköiden toimialan mukaisesti logistiikan ja huollon toimintojen toteuttaminen operaatiossa pelastustoiminnan johtajan hyväksymien torjuntasuunnitelmien toteuttamiseksi. • Kaupallisen yksikön tuki kaluston ja palveluiden käyttöönotossa ja/tai hankinnassa. • Määrärahavastaavat tekevät vastaanotot RVL järjestelmissä pelastustoiminnan johtajan hyväksymien suunnitelmien mukaisesti.	• Logistiikka ja huolto • Talous ja dokumentointi
RVLE/Oikeudellinen osasto	• Operaation päätöksissä tukeminen. • Korvausten perimiseen valmistautuminen.	• Oikeudellinen tuki
RVLE/Suunnittelu- ja talousyksikkö	• Operaation päivittäisten kulujen seuranta yhdessä TEKNOS määrärahavastaavien kanssa • Lisätalousarvioesitykseen operaatioon osallistuvien kulujen arviointi ja esityksen laadinta.	• Talous ja dokumentointi • Sisäministeriö – RVL ja PEO
RVLE/Henkilöstöosasto	• Henkilöstösuunnittelu, henkilöstön rekrytointiin liittyvät prosessit ja työaikoja koskevien käskyjen laadinta tarvittaessa. Työturvallisuusasioiden valmistelu. Operaatiota johtava merivartiosto tekee kuitenkin operaatioon liittyvät rekrytointi- ja työturvallisuuspäätökset.	• Sisäministeriö – RVL ja PEO • yhteistyössä pelastustoiminnan johtajan kanssa

RVLE/Viestintä-yksikkö	• Yhteistyö sisäministeriön viestinnän kanssa strategisessa viestinnässä. • Merivartiosto 1:sen tukeminen viestinnän koordinaatiossa ja toteuttamisessa.	• Ulkoinen viestintä ja sen koordinaatio
-------------------------------	---	--

SISÄMINISTERIÖ		
SISÄMINISTERIÖN OSASTO	ROOLI TORJUNTA-OPERAATIOSSA	
Sisäministeriö – Pelastusosasto/ Rajavartio-osasto	• Rahoituksen koordinointi, vaihtoehtoisista torjuntamenetelmistä (torjuntakemikaalit ja polttaminen) päättäminen ja esittely sisäministeriölle.	
Sisäministeriö – Hallinto- ja kehittämisosasto	• Lisätalousarvion esittäminen valtioneuvostolle. • Torjuntakustannusten korvausten periminen vahingon aiheuttajalta tapauksessa jossa rahastot eivät korvausvastuussa ja RVL:n kustannukset saatu lisätalousarviossa.	
Sisäministeriö – Viestintä	• Strategisessa viestinnässä tukeminen. • Ministerin viestinnässä tukeminen, esim. puhe-elementit.	

MUUT KUIN RVL/SM – OVAT OSA TORJUNNAN JOHTAMISORGANISAATIOTA		
TORJUNTAORGANISAATIOON OSALLISTUVA TAHO	ROOLI TORJUNTA-OPERAATIOSSA	JOHTAMISRAKENTEEN TOIMINTO OPERAATION AIKANA
Pelastuslaitos 1	• Pelastustoiminnan johtaminen rannikolla, osana operaation torjuntasuunnitelmaa. • Torjuntasuunnitelman tekemiseen osallistuminen. • Logistiikan ja huollon yhteensovittaminen RVL kanssa. Talouden seuranta. • Viestintään osallistuminen	• Pelastustoiminnan johtaja • Sisäinen tiedonkulku • Johtokeskus • Suunnittelukeskus • Logistiikka ja huolto • Talous ja dokumentointi • Ulkoinen viestintä

Pelastuslaitos 2	• Pelastustoiminnan johtaminen oman pelastuslaitoksen alueella, yhteisen torjuntasuunnitelman mukaisesti. Toiminnan yhteensovitus RVL ja pelastuslaitos 1:n kanssa.	• Pelastustoiminnan johtaja • Sisäinen tiedonkulku • Suunnittelukeskus
ELY-keskus (Ympäristö)	• Öljyonnettomuuden alueellisten ympäristövaikutusten arviointi, ympäristöllisesti herkkien alueiden priorisointi, torjuntasuunnitelmien arviointi ympäristön kannalta. • Ympäristöasiantuntijana viestintään osallistuminen.	• Suunnittelukeskus • Ulkoinen viestintä
Suomen ympäristökeskus (SYKE)	• Öljyonnettomuuden valtakunnan tason ympäristövaikutusten arviointi, ympäristöllisesti herkkien alueiden priorisointi, torjuntasuunnitelmien arviointi ympäristön kannalta. • Vedenalaisten luontokohteiden tiedot (VELMU) sekä muiden SYKEn paikkatietoaineistojen ylläpito ja tulkinta. • Vaihtoehtoisten torjuntamenetelmien arvioinnin tuki. • Ympäristöasiantuntijana viestintään osallistuminen. • Kansainvälisen jätteen siirron luvitus.	• Suunnittelukeskus • Pelastustoiminnan johtaja • Ulkoinen viestintä • Logistiikka ja huolto
Ympäristöministeriö	• Jälkitorjunta ja siihen varautuminen. • Ympäristöministeriön tilannetietoisena pitäminen sekä viestintään osallistuminen.	• Sisäinen tiedonkulku • Ulkoinen viestintä
Metsähallitus	• Tiedot vedenalaisesta luonnosta, alueellinen luontotieto.	• Suunnittelukeskus
Traficom	• Aluksen yksityiskohtaiset tiedot ja aluksen vakauttamiseen liittyvä asiantuntemus. • Aluksen vakuutukset • Lippuvaltioilmoitukset • Torjuttavan aineen ominaisuudet ja käyttäytyminen.	• Johtokeskus • Suunnittelukeskus

Ilmatieteen laitos	- Kulkeutumisennusteiden laskeminen - Sääpalveluiden tuottaminen	Suunnittelukeskus
Merivoimat	Kalusto, sekä asiantuntemus sen käyttöön ja operaatioiden suunnitteluun	Suunnittelukeskus

MUUT YHTEISTYÖTAHOT - YHTEISTYÖ OPERAATION KULUESSA TARVITTAESSA (EIVÄT OLE KUTSUTTUNA OSAKSI PELASTUSTOIMINNAN JOHTAJAN ORGANISAATIOTA)		
TORJUNTA-ORGANISAATIOON OSALLISTUVA TAHO	ROOLI TORJUNTA-OPERAATIOSSA	YHTEISTYÖTAHO OPERAATION AIKANA
VTS	Väyläliikenteen varmistus	Johtokeskus
Fintraffic lennonvarmistus	Lennonvarmistus, ilmatilan rajoitusten toimeenpano	Lentotoiminta
Poliisi	Liikennerajoitteet	- Suunnittelukeskus - Johtokeskus
Aluksen vakuutusyhtiö		- Suunnittelukeskus - Oikeudellinen tuki
P&I club (IGP&I)		- Suunnittelukeskus - Oikeudellinen tuki
Luokituslaitos		- Suunnittelukeskus - Oikeudellinen tuki
Meripelastusyhtiö		Johtokeskus
EMSA	Tiedot aineesta (MAR-ICE, MAR-CIS -palvelu), kalustotuki varaston välityksellä, torjunta-alukset, alusliikennetiedot, satelliittikuvapalvelu CleanSeaNet	- Johtokeskus, lentotoiminta, - Suunnittelukeskus

AVI	Jätteen käsittelyyn liittyvä luvittaminen.	Logistiikka ja huolto
Ruotsin rannikko-vartiosto	Kalusto, yhteysupseeri (KV-sopimusten mukaisesti). POLREP-ilmoitukset	- Johtokeskus - Suunnittelukeskus
Viro poliisi- ja rajavalvontaviranomainen	Kalusto, yhteysupseeri (KV-sopimusten mukaisesti). POLREP-ilmoitukset	- Johtokeskus - Suunnittelukeskus
Venäjä	Kalusto, yhteysupseeri (KV-sopimusten mukaisesti). POLREP-ilmoitukset	- Johtokeskus - Suunnittelukeskus

OILART-projektia on rahoittanut Euroopan meri- ja kalatalousrahasto

